

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL POLICY FOR
THE DEVELOPMENT OF THE DISABLED CHILDREN'S QUALITY OF LIFE

Miss Wipasiri Boonchuchuy

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Development Education
Department of Educational Policy Management and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา
	คุณภาพชีวิตเด็กพิการ
โดย	นางสาววิภาสรี บุญชูช่วย
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชื่นชนก โควินท์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จรุงยศรี มาติลลโกวิท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชื่นชนก โควินท์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช)

วิภาสรี บุญชูช่วย : แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (GUIDELINES FOR THE IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF THE DISABLED CHILDREN'S QUALITY OF LIFE) อ.ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ชื่นชนก โควินท์, 163 หน้า.

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ 2) เพื่อวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ โดยมีวิธีการวิจัย ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้บริหารระดับกระทรวง ผู้บริหารระดับโรงเรียน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ครูชำนาญการ คณะอนุกรรมการด้านคนพิการ และเครือข่ายคนพิการที่ทำงานด้านการขับเคลื่อนนโยบาย 3) การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการมีเพียงพอและครอบคลุมในระดับหนึ่ง หากแต่การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการยังมีปัญหา คือ การขาดแคลนบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้ง และการขาดความรู้เชิงวิชาการที่สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย และเมื่อวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการพบว่า มีกลไกการบริหารจัดการ กลไกสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ และกลไกแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ส่วนแนวทางที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ได้แก่ 1. จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ ด้วยการเตรียมความพร้อมเด็กพิการ ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการทำงาน โดยครูได้รับความรู้ เทคนิคการสอน และผลิตสื่อที่เหมาะสมกับเด็กพิการ 2. สนับสนุนกลไกการจัดการเรียนการสอน โดยสร้างองค์ความรู้ด้านคนพิการ กระทรวงที่เกี่ยวข้องจัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ได้จริง เพื่อส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ 3. สนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอแก่หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ให้ความรู้แก่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ สร้างระบบ กลไกการนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำ ลายมือชื่อนิสิต .....

ทางการศึกษา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2558

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จรรุญศรี มาติลโกวิท และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.โสภณ ชัยวัฒน์กุลวานิช ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางการจัดทำวิทยานิพนธ์ที่เป็นประโยชน์ในการเติมเต็มให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารระดับโรงเรียน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ครูการศึกษาพิเศษ คณะอนุกรรมการด้านคนพิการ และเครือข่ายองค์กรคนพิการทุกท่าน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รวมทั้งผู้สนับสนุนในการประสานงานและให้ข้อมูลต่อผู้วิจัยทุกท่านที่มีได้เอ่ยนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของผู้มีพระคุณทุกท่าน

กราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่าน พี่ๆ น้องๆ ในสาขาวิชาพัฒนศึกษา และสำคัญที่สุด คือ เพื่อนๆ ในชั้นปีที่รักใคร่กลมเกลียว แบ่งปันทั้งความรู้และความรู้สึกที่ดีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจกันและกันตลอดระยะเวลาที่ได้เรียนด้วยกัน

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัวของผู้วิจัยทุกท่านทั้งคุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย ทั้ง 2 นางสาวของผู้วิจัย ที่คอยเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาขอบคุณทุกกำลังใจจากเพื่อนฝูงทุกหมู่เหล่า เพื่อนร่วมงาน เพื่อนเรียน เพื่อนออกกำลังกาย เพื่อนเที่ยว ผู้คนที่เดินผ่านเข้ามาเพื่อสร้างประสบการณ์ในชีวิตของข้าพเจ้า และท่านที่แม้ไม่ได้กล่าวถึงแต่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความหมายของเด็กพิการ.....	7
นโยบาย กฎหมาย และแผนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบาย	9
คุณภาพชีวิตของเด็กพิการ	15
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ 1. กระทรวงศึกษาธิการ	17
การจัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการ	25
รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการ	25
การขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา	36
การนำนโยบายไปปฏิบัติ	40

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย	54
กรอบแนวคิดการวิจัย	70
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	71
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	78
4.1 สภาพในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ.....	78
4.2 ปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ	88
4.3 กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ	97
4.4 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ	103
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	126
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	126
5.2 อภิปรายผล	129
5.3 ข้อเสนอแนะ	134
รายการอ้างอิง	136
ภาคผนวก.....	141
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์	142
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูล	147
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	151
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	154
ภาคผนวก จ ตัวอย่างเอกสารประกอบการจัดสนทนากลุ่ม	156
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	163

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ขั้นตอนตอนการวิจัย.....	72
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก พิการก่อนและหลังการปรับแก้จากผู้ทรงคุณวุฒิ.....	104
ตารางที่ 3 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ: ด้านการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ.....	116
ตารางที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ: ด้านการ สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ	120
ตารางที่ 5 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ: ด้านการ นำนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการไปปฏิบัติ	123

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ	46
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	70
ภาพที่ 3 ผังการดำเนินการแบบสโนว์บอลล์.....	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนพิการเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคม ที่มีบทบาทในฐานะทรัพยากรมนุษย์ช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมให้ประเทศชาติเกิดความเจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกับบุคคลอื่น หากได้รับการพัฒนาศักยภาพโดยการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้รับการศึกษา การฝึกและพัฒนาอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถดำรงชีวิตพึ่งตนเองและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันมีนโยบาย บทบัญญัติทางกฎหมาย แผนการดำเนินงานและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศไทย ทำให้เห็นได้ว่าภาครัฐให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ได้แก่

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 1 มาตรา 8 กำหนดให้การศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หมวด 2 มาตรา 10 ระบุให้มีการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย หูพลภาพ และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

2. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 หมวด 1 มาตรา 5 ระบุให้ผู้พิการเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น และตามมาตรา 18 ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนประสานงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

3. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559) โดยมีเป้าหมายเพื่อคนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ในระดับสากลประเทศต่างๆ มีมุมมองต่อคนพิการในประเทศของตนว่า พลเมืองทุกคนในสังคมย่อมมีสิทธิในการได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายในรัฐของตนเอง ซึ่งคนพิการก็ถือว่าเป็นพลเมืองของรัฐมีความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเองเหมือนคนทั่วไป ต้องการได้รับการ

คุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่อหน้ากฎหมาย แต่ด้วยความพิการทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตในหลายๆ ด้านจำเป็นที่จะต้องกำหนดข้อกำหนดที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสถานะของคนพิการเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปซึ่งองค์การสหประชาชาติ ถือว่าสิทธิคนพิการนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่จะต้องได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายสากลด้วย เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการปี ค.ศ.2006 โดยในด้านของสหภาพยุโรปได้รายงานการดำเนินงานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD) ว่ามีนโยบายและออกกฎหมายให้การช่วยเหลือให้คนพิการได้ใช้ชีวิตได้อย่างเต็มที่ โดยมีส่วนร่วมในสังคมและในทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ เช่น เข้าถึงการมีส่วนร่วมความเสมอภาคการจ้างงาน เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรม การคุ้มครองทางด้านสุขภาพ โดยออกเป็นกฎหมาย กฎหมาย (The European Union, 2014)

จากอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ประเทศต่างๆ ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ลาว เวียดนาม หรือประเทศอื่นๆ ที่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการสากล เห็นว่าประเทศไทยได้ตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิของคนพิการโดยได้ออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับคนพิการซึ่งสามารถรับประกันการคุ้มครองสิทธิคนพิการในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ในทางน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติยังเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาว่าทำไปสู่การปฏิบัติจริงหรือไม่ (พงษ์พันธ์ ไชยสิทธิ์, 2557)

การน่านโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพความเป็นจริงในกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนานโยบายให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ดีขึ้น ขั้นตอนของการน่านโยบายไปปฏิบัติ องค์การที่เกี่ยวข้องจะรับนโยบายไปปฏิบัติ การปฏิบัติตามจะออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การดำเนินกิจกรรมด้านการผลิต ด้านบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ หรือบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบ เป็นต้น

การน่านโยบายไปปฏิบัติเป็นการแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายซึ่งอาจเป็นกฎหมาย หรือคำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีให้เป็นแนวทาง แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรต่างๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การและการดำเนินการให้ เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้ โดยการน่านโยบายไปปฏิบัติช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ตลอดจนเพื่อจัดทำข้อคิดเห็นแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในอนาคต (มยุรี อนุমানราชชน, 2556)

จากการศึกษาเอกสารเบื้องต้น พบว่าในประเทศไทย ยังมีปัญหาการขับเคลื่อนนโยบาย การศึกษาคนพิการ ตัวอย่างเช่น ตามกำหนดพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้มีครูการศึกษาพิเศษแก่คนพิการตามสถาบันการศึกษาทั่วไปในสังคมตามมาตรา 3 วรรค 5 ว่าครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกำหนดที่เหมาะสมต่อการ พัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านคนพิการเพื่อตอบสนองเด็กพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในการจัดการเรียนรู้ แต่ครูโดยเฉพาะครูการศึกษาพิเศษกลับมีไม่เพียงพอและที่มีอยู่ก็ยังไม่สามารถทำ หน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ขาดกิจกรรมหรือแผนปฏิบัติงานที่พัฒนาศักยภาพครู และในความเป็นจริงไม่ใช่ เพียงแต่ครูการศึกษาพิเศษเท่านั้นยังหมายรวมถึงแพทย์ พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาลก็ควรจะต้องสามารถ คัดกรองคนพิการได้ เพราะการจะรอส่วนกลางอย่างเดียวก็คงไม่ทันการณ์ ที่สำคัญประเด็นเหล่านี้ควร จะถูกสอดแทรกลงไปในกระบวนการศึกษาของคนพิการตั้งแต่แรกเริ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและ สร้างคนที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือมากขึ้น เพราะมีอัตราคนพิการที่ยังเข้าไม่ถึงระบบการศึกษาเป็น จำนวนมาก ซึ่งจากข้อมูลรายงานการสำรวจความพิการ พ.ศ.2555 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานผลสำรวจความพิการ พบว่า ประเทศไทยมีประชากรที่พิการประมาณ 1.5 ล้านคน(ร้อยละ 2.2 ของประชากร) และพบว่าประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 22.4 ที่ไม่ได้รับ การศึกษา และมีมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.6) ที่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (สำนักงาน สถิติแห่งชาติ, 2557)

ส่วนข้อมูลด้านการศึกษาจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รายงานจำนวนตัวเลขนักเรียนชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งระดับปวช. ในโรงเรียนเฉพาะความพิการ วันที่ 24 ธันวาคม 2556 มีจำนวน 12,901 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวน 4,321 คน (สำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555) แต่สำนักงานสถิติแสดงตัวเลขคนพิการทางการได้ยินช่วงวัย 5-24 ปี ซึ่งเป็นช่วงวันเรียนมีจำนวน 12,973 คน ทำให้เห็นได้ว่าจากข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ทำการ รวบรวมนั้น มีความคลาดเคลื่อน ไม่สะท้อนข้อมูลที่ถูกต้องที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่แท้จริง รวมถึง ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีตัวเลขเด็กพิการที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบ กับปัจจัยการขับเคลื่อนงานด้านคนพิการที่ยังไม่นับรวมคนพิการให้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา ของตนเอง คือ มีนโยบาย มีกฎหมายด้านคนพิการแต่การบังคับใช้กฎหมายและการตัดสินใจในการ บังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มข้นเพียงพอที่จะช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิเข้าถึงการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งจาก งานวิจัยของโสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช (2556) เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อ

พัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการว่า ควรมีการศึกษาประเด็นข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจสภาพและปัญหาในปัจจุบัน และศึกษากลไกของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ซึ่งจะช่วยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ สำหรับหน่วยงานนโยบาย หน่วยงานในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปกครอง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเด็กพิการเอง

คำถามวิจัย

1. สภาพและปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการเป็นอย่างไร
2. กลไกของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการเป็นอย่างไร
3. แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ
2. เพื่อวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- สสำรวจสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการระหว่างปี พ.ศ.2550 – ปัจจุบัน (เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550)

- ศึกษากลไกของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กพิการในการรับบริการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทั้งระดับกระทรวงและระดับสถานศึกษา เครือข่ายคนพิการที่ทำงานขับเคลื่อนนโยบาย และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการในหน่วยงานอื่นๆ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คุณภาพชีวิต หมายถึง คนพิการซึ่งได้รับการพัฒนาความสามารถและทักษะด้านต่างๆ ได้อย่างสูงสุด เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในชีวิตครอบครัว ชุมชน และสังคม ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือ โดยไม่ถูกแสวงหาผลประโยชน์ทุกรูปแบบ (จากมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการ ของสำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

เด็กพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด

กลไก หมายถึง องค์ประกอบในการนำแบบแผนหรือแนวความคิดที่สร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

การขับเคลื่อนนโยบาย หมายถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติ อันเป็น กระบวนการหลังจากที่กฎหมายผ่านสภาหรือนโยบายได้รับการอนุมัติ เป็นกิจกรรมของการนำนโยบายที่อยู่ในรูปของกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ คำสั่งหรือรูปแบบอื่นๆ ไปปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาประกอบการทำงาน
2. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในบริบทประเทศไทย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีสาระครอบคลุมเรื่องต่างๆ ทั้งการให้ความหมายของคำว่าเด็กพิการ มาตรฐานในคุณภาพชีวิตเด็กพิการ รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการเพื่อให้ทราบข้อมูลสถานการณ์ในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ ประกอบกับการขับเคลื่อนนโยบายซึ่งนำเสนอข้อมูลความหมายการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาและการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบาย กฎหมาย และแผนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบาย หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ซึ่งจากข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินการศึกษาวิจัย สังเคราะห์ และวิเคราะห์เพื่อทำให้เกิดแนวทางการทำงานขับเคลื่อนนโยบายที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความหมายของเด็กพิการ

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากล (2558) ได้ทำการรวบรวมความหมายของคำที่มีความใกล้เคียงกับคำว่าเด็กพิการ ดังนี้

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Children with Special Needs) หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล เป็นคำใหม่ในวงการศึกษาพิเศษ และได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวางและเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ (ผดุง อารยะวิญญู, 2533)

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติ กาย สติปัญญา อารมณ์ หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เด็กพิเศษจึงมีความต้องการและจำเป็นที่จะต้องจัดบริการทางการแพทย์ และการศึกษาพิเศษเพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้สามารถพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม ไปในทางที่ดีใกล้เคียงปกติได้เต็มกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล (วาริ ธีระจิตร, 2537)

คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ ที่กำหนดในกฎกระทรวง อันได้แก่ คนพิการทางการเห็น คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย คนพิการทางกายหรือเคลื่อนไหว คนพิการทางจิตใจหรือ

พฤติกรรม และคนพิการสติปัญญาหรือการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์, 2539)

คนพิการ (Cripple) หมายถึง คนที่ไม่สามารถเดินได้คล่องแคล่วเหมือนคนปกติไปจนถึงเดินไม่ได้ ความพิการอาจเกิดจากการได้รับบาดเจ็บหรือความอ่อนแอของอวัยวะในการเคลื่อนไหว คำนี้ไม่นิยมใช้ในทางการศึกษาพิเศษ เพราะให้ความหมายในทางลบ (ผดุง อารยะวิญญู, 2533)

ผู้ที่มีความบกพร่อง (Handicap) หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องของร่างกายส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของเขา ทำให้เขาไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ดีเท่ากับคนปกติ แต่หากมีการแก้ไข อวัยวะที่บกพร่องให้สามารถใช้งานได้ดังเดิมแล้ว สภาพความบกพร่องอาจหมดไป บุคคลผู้นั้นจึงไม่ใช่ ผู้ที่มีความบกพร่องต่อไปอีก เช่น ทหารพรานคนหนึ่งถูกตัดขาข้างหนึ่ง บุคคลผู้นี้มีความบกพร่องเพราะ ขาดขาถูกตัด แต่ถ้าเขาใส่ขาเทียม และฝึกฝนการใช้ขาเทียมจนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี สภาพความ บกพร่องก็หมดไป เขาเป็นคนที่มีความบกพร่อง (impairment) แต่เขาไม่ใช่ handicap (ผดุง อารยะ วิญญู, 2533)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่สามารถได้รับประโยชน์จากหลักสูตรการศึกษา ในโรงเรียนปกติด้วยเหตุผลบางประการหรือหลายประการ จะต้องมีการจัดหรือปรับหลักสูตรให้สนอง ต่อความต้องการพิเศษ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้รับโอกาสและประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และ พัฒนา (Ashman, 1994)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ต่างไปจากเด็กทั่วไปในเรื่องลักษณะทางสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการสื่อความหมาย และพัฒนาการด้านพฤติกรรมและ อารมณ์ และความแตกต่างเหล่านี้เกิดขึ้นจนเด็กมีความต้องการการปรับปรุงแก้ไขเรื่องการเรียน การสอน หรือบริการทางการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพได้สูงสุด (Kirk S.A, 1996)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ เด็กที่ต้องการการศึกษาที่ต่างไปจากเด็กปกติ และเด็กเหล่านี้ ไม่สามารถศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพหากปราศจากโปรแกรมการศึกษาพิเศษ ความสะดวกและ บริการต่างๆ สื่อ และอุปกรณ์พิเศษ (Gearheart, 1980)

องค์การอนามัยโลก(WHO) ได้พยายามให้คำจำกัดความหรือความหมายของคำว่าเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษเพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับความเข้าใจ ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องอยู่ใน ขอบเขต 3 ประการ คือ (เบญญา ชลธานนท์, 2544)

1. บกพร่อง (Impairment) หมายถึง มีการสูญเสียหรือมีความผิดปกติของจิตใจและสรีระ หรือโครงสร้างและหน้าที่ของร่างกาย
2. ไร้สมรรถภาพ (Disability) หมายถึง การมีข้อจำกัดใดๆ หรือขาดความสามารถอันเป็น ผลมาจากความบกพร่องจนไม่สามารถกระทำกิจกรรมในลักษณะหรือภายในขอบเขตที่ถือว่าปกติ สำหรับมนุษย์ได้

3. ความเสียเปรียบ (Handicap) หมายถึง การมีความจำกัดหรืออุปสรรคกีดกันอันเนื่องมาจากความบกพร่อง และการไร้สมรรถภาพที่จำกัดหรือขัดขวางจนทำให้บุคคลไม่สามารถบรรลุการกระทำตามบทบาทปกติของเขาได้สำเร็จ

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะนอกเหนือไปจากปกติวิสัย หรือเด็กที่มีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติทั่วไปทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ จนถึงขั้นที่ไม่อาจได้รับประโยชน์จากการศึกษาตามปกติได้อย่างเต็มที่จำเป็นต้องจัดให้ได้รับการศึกษาหรือบริการพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงสุด (พิมพ์พรรณ วรชุตินธร, 2545)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด

นโยบาย กฎหมาย และแผนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบาย

ในการดำเนินงานด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559) โดยขอยกรายละเอียดของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เนื่องจากมีความเฉพาะเจาะจง และให้รายละเอียดในการเป็นการสร้างแนวทางการนำไปปฏิบัติของการพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการ

การพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดให้มีนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดผลอย่างจริงจัง กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญ จำเป็นต้องผลักดันการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพทั่วถึง และตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น จึงกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ที่มุ่งเน้นให้ คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึงและเสมอภาค เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการจึงพัฒนา “แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559)” โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559)
ของกระทรวงศึกษาธิการ

วิสัยทัศน์

คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึง และเสมอภาค

พันธกิจ

1. สร้างโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาค
2. จัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละประเภท

ความพิการในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
4. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์

คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลและมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ 1 เพิ่มโอกาสให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษา

เป้าประสงค์ : คนพิการและผู้ดูแลคนพิการสามารถเข้าถึงการบริการทางการศึกษา อาชีพ สังคม ได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาค

มาตรการ

1. จัดระบบค้นหา คัดกรอง วินิจฉัย การดูแลช่วยเหลือ และประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของคนพิการเพื่อเข้ารับการศึกษา
2. พัฒนาระบบและจัดทำฐานข้อมูลคนพิการ ด้านการศึกษาให้เป็นปัจจุบันและมีคุณภาพ
3. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัยและการศึกษาทางเลือก โดยเฉพาะศูนย์การเรียนรู้เฉพาะคนพิการ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการทุกประเภท และทุกระดับ

4. เพิ่มจำนวนสถานศึกษา สาขา ห้องเรียน และเครือข่าย ครอบครั้ว ชุมชน ในการจัดการศึกษาให้กับคนพิการอย่างหลากหลาย และครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก

5. กำหนดกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

6. ประชาสัมพันธ์ ธารรงค์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาสำหรับคนพิการผ่านสื่อทุกรูปแบบ

ยุทธศาสตร์ 2 วิจัยและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลให้เหมาะสมสำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์ : คนพิการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในทุกระบบสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิตสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้

มาตรการ

1. ส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

2. พัฒนาระบบและให้การสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภทในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา

3. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการใช้หลักสูตรในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการ

4. กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา การเทียบโอน สำหรับคนพิการแต่ละประเภทในทุกระบบ และรูปแบบการศึกษา

ยุทธศาสตร์ 3 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์ : ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีมาตรฐานครู องค์ความรู้ทักษะสมรรถนะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในทุกระบบ ทุกรูปแบบการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

มาตรการ

1. ส่งเสริมให้มีมาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานคุณวุฒิ เกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู การศึกษาพิเศษ
2. ส่งเสริม สนับสนุน การผลิตครูการศึกษาพิเศษ ให้ครูการศึกษาพิเศษ ครู และคณาจารย์ ได้รับการพัฒนาศักยภาพ องค์ความรู้ การศึกษาต่อเนื่องและทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาสมรรถนะ บุคลากร ผู้ดูแลคนพิการ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา
4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับคนพิการ
5. ปรับปรุง กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ 4 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้สำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์ : สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่คนพิการทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเสมอภาค

มาตรการ

1. ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้มีระบบการประกันคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก
2. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
3. ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อมระบบ สนับสนุนการเรียนการสอนตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
4. ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ

ยุทธศาสตร์ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์ :องค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายทุกระดับ ทุกพื้นที่ ทุกสถาบัน มีศักยภาพสามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และยั่งยืน

มาตรการ

1. ส่งเสริมความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
2. ส่งเสริม สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างต่อเนื่อง และการเรียนรู้โดยครอบครัว
4. พัฒนากลไก การประสานงานเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ 6 พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์ : 1. คนพิการเข้าถึงและได้ประโยชน์จากระบบการบริการด้านการศึกษา อาชีพ
2. จัดตั้งและสนับสนุนสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้มีฐานะเทียบเท่ากรม

มาตรการ

1. จัดทำแผนแม่บทในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้ครอบคลุมทุกระดับและประเภทความพิการ
2. ส่งเสริม การวิจัย พัฒนามาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับคนพิการของแต่ละประเภทความพิการในทุกระบบ และรูปแบบการศึกษา
3. พัฒนาระบบการจัดการศึกษา ระบบการส่งต่อ และระบบการสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม
4. เร่งจัดทำ กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เอื้อต่อการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551

5. กำหนดนโยบายด้าน การบริหาร และกลไกการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพร้อมจัดทำแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ
6. พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในทุกกระดับ
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งในการบริหารงานของสถานศึกษา โรงเรียนดีประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
8. ยกระดับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้มีฐานะเทียบเท่ากรม

ยุทธศาสตร์ 7 ปฏิรูประบบการเงิน การคลัง และงบประมาณเพื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ

เป้าประสงค์ : ระบบการเงิน การคลังและงบประมาณที่สามารถทำให้เกิดรายได้นำไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาอาชีพสำหรับคนพิการให้มีชีวิตในสังคมอย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

มาตรการ

1. เร่งรัดให้มีรายได้จากการออกสลากการกุศล และภาษีของสินค้าที่เป็นต้นเหตุแห่งความพิการเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ
2. ให้รัฐบาลเพิ่มงบประมาณสนับสนุนกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
3. ส่งเสริมสนับสนุน ความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะระบบร่วมทุน
4. สนับสนุนเงินอุดหนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการภาคเอกชนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริง

คุณภาพชีวิตของเด็กพิการ

โดยดูตามมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการเป็นมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มี 7 ด้าน 8 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านสิทธิและความเท่าเทียม มี 2 องค์ประกอบ มี 6 ตัวชี้วัด คือ

1) การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

- คนพิการได้รับบัตรประจำตัวคนพิการ ซึ่งมีเกณฑ์คือ ร้อยละ 95 ของคนพิการที่ต้องการรับบัตรประจำตัวคนพิการ

- คนพิการได้รับเบี้ยความพิการ ซึ่งมีเกณฑ์คือ ร้อยละ 95 ของคนพิการที่จดทะเบียน

- คนพิการและหรือผู้ดูแลได้รับความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิคนพิการตามกฎหมายซึ่งมีเกณฑ์คือ ร้อยละ 60 ของคนพิการที่ได้รับบัตรประจำตัวคนพิการ

- คนพิการสามารถดำเนินการร้องเรียนเรื่องการละเมิดสิทธิ และดำเนินการคุ้มครองสิทธิคนพิการ มีเกณฑ์คือ ร้อยละ 50 ของคนพิการที่ต้องการร้องเรียน

- คนพิการและหรือผู้ดูแลเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิ ตามมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 (การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การช่วยเหลือเข้าถึง นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม ข้อมูลข่าวสาร บริการล่ามภาษามือ สิทธินำสัตว์นำทางเครื่องมือ หรืออุปกรณ์นำทาง เบี้ยความพิการ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย รัฐอุดหนุนเงินให้สถานสงเคราะห์ เอกชนที่มีคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการได้รับบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรม ทักษะ การเลี้ยงดูคนพิการและผู้ดูแลคนพิการได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้น ภาษี) มีเกณฑ์คือ ร้อยละ 95 ของคนพิการที่ได้รับบัตรประจำตัวคนพิการ

2) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มี 1 ตัวชี้วัด คือ คนพิการและหรือผู้ดูแลเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิ ประโยชน์จากสื่อ หรือหน่วยงานต่างๆ โดยเกณฑ์ ร้อยละ 60 ของคนพิการในพื้นที่

2. ด้านสุขภาวะคนพิการ มี 1 องค์ประกอบคือ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ มี 3 ตัวชี้วัดคือ

1) คนพิการได้รับบริการตามระบบสาธารณสุข โดยเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคนพิการในพื้นที่

2) คนพิการและหรือผู้ดูแลมีความรู้ ความเข้าใจ การดูแลสุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ตามศักยภาพโดยเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคนพิการในพื้นที่

3) คนพิการได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยเกณฑ์ ร้อยละ 100 ของคนพิการในพื้นที่

3. ด้านการศึกษา มี 1 องค์ประกอบคือการส่งเสริมการศึกษา มี 3 ตัวชี้วัดคือ

1) คนพิการได้รับการศึกษาตามระบบที่กำหนดตรงตามศักยภาพตนเอง โดยมีเกณฑ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 ของจำนวนคนพิการในปีที่ผ่านมา

2) คนพิการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านการศึกษาในสถาบันการศึกษาโดยเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคนพิการที่อยู่ในระบบการศึกษา

3) คนพิการสำเร็จการศึกษาในช่วงชั้นของการศึกษาหรือตามแผนการจัดการศึกษารายบุคคล (IEP) โดยเกณฑ์ร้อยละ 50 ของจำนวนที่เข้าเรียน

4. ด้านอาชีพ การจ้างงานและรายได้ มี 1 องค์ประกอบคือ การฝึกอาชีพและการมีรายได้ มี 5 ตัวชี้วัดคือ

1) คนพิการและ หรือผู้ดูแลได้รับคำแนะนำ คำปรึกษาด้านอาชีพ โดย ร้อยละ 50 ของคนพิการที่ต้องการฝึกอาชีพ

2) คนพิการและ หรือผู้ดูแลสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามหลักสูตรอาชีพที่ฝึก โดยร้อยละ 80 ของคนพิการที่เข้าเรียน

3) คนพิการและ หรือผู้ดูแลเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งกักขังเงินเพื่อประกอบอาชีพโดย ร้อยละ 50 ของคนพิการที่ต้องการกู้ยืมเงินประกอบอาชีพ

4) คนพิการและ หรือผู้ดูแล มีอาชีพและมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ โดยร้อยละ 50 ของคนพิการที่ประกอบอาชีพอิสระหรือทำงาน

5) คนพิการได้รับ การจ้างงานผ่านระบบบริหารจัดการหางานของคนพิการ โดยร้อยละ 30 ของคนพิการที่สมัครงานผ่านระบบบริหารจัดการหางานคนพิการ

5. ด้านการออกสู่สังคม มี 1 องค์ประกอบคือการร่วมกิจกรรมทางสังคม มี 6 ตัวชี้วัด ได้แก่

1) คนพิการได้รับการฝึกทักษะการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเอง โดยมีเกณฑ์ ร้อยละ 50 ของคนพิการที่มีเป้าหมายตนเองและต้องการฝึกทักษะ

2) คนพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมตามหลักศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี โดยมีเกณฑ์ร้อยละ 40 ของคนพิการในพื้นที่

3) คนพิการได้รับสิทธิการมีผู้ช่วยคนพิการตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วยคนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ.2552 โดยมีเกณฑ์ ร้อยละ 20 ของคนพิการที่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยคนพิการและปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

4) คนพิการและหรือผู้ดูแลได้รับการฝึกอบรมการอยู่ร่วมกับสมาชิกในรอบครัวด้วยสัมพันธภาพที่ดีที่มีความภาคภูมิใจในตนเองโดยมีเกณฑ์คือจำนวนคนพิการที่ถูกทอดทิ้งลดน้อยลงจากปีที่ผ่านมา

5) มีการรวมกลุ่มคนพิการและหรือชมรมคนพิการหรือกลุ่มช่วยเหลือกันเอง โดยเกณฑ์ร้อยละ 30 ของคนพิการในพื้นที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

6) คนพิการและหรือผู้ดูแลมีส่วนร่วมประชุมกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับงานคนพิการในหน่วยงานราชการ โดยมีเกณฑ์คือมีนโยบาย แผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับคนพิการอย่างน้อย 2 เรื่อง/ปี

6. ด้านกีฬาและนันทนาการ มี 1 องค์ประกอบคือ กีฬาและนันทนาการ มี 1 ตัวชี้วัดคือ คนพิการสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นกีฬาและนันทนาการ โดยมีเกณฑ์คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากจำนวนคนพิการที่เข้าร่วมกิจกรรมในปีที่ผ่านมา

7. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มี 1 องค์ประกอบคือ คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยของภาครัฐและภาคเอกชน มี 2 ตัวชี้วัดคือ

1) คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยของภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีเกณฑ์ร้อยละ 50 ของคนพิการในพื้นที่เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยของภาครัฐและภาคเอกชน

2) คนพิการพึงพอใจในการประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ

1. กระทรวงศึกษาธิการ

วิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยยกระดับคุณภาพการศึกษาสร้างโอกาสให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้พลเมืองมีคุณภาพ มีความสมานฉันท์ปรองดอง มีระเบียบวินัย มีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยสามารถเสริมสร้างความมั่นคงของชาติและศักยภาพในการแข่งขันให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

พันธกิจ

1. ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
2. เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์

1. การสร้างความสมานฉันท์ สามัคคีปรองดอง และค่านิยมหลัก 12 ประการ แก่ประชาชน
2. การเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม
3. การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และส่งเสริมการวิจัยพัฒนาประเทศ
4. การปฏิรูปการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษา
5. การปฏิรูปครูโดยเน้นการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ
6. การปฏิรูประบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ
7. การพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
8. การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
9. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทันสมัย

เป้าประสงค์

1. นักเรียน นักศึกษา ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ไทย และยึดหลักความสมานฉันท์ สามัคคีปรองดอง ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
2. ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักร่วมอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย
3. นักเรียน นักศึกษาทุกกลุ่ม ได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิที่กำหนดไว้
4. กำลังคนระดับกลางและระดับสูงมีคุณภาพ มาตรฐาน สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล
5. ประชาชนได้รับความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
6. ผลงานการศึกษาและวิจัยเพื่อบริการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพได้รับการพัฒนา
7. ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ได้รับการเผยแพร่ นำไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดในเชิงพาณิชย์
8. ประชาชนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีมาตรฐานคุณภาพ
9. และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตามเส้นทางวิชาชีพทั้งระบบเต็มตามศักยภาพ เพื่อยกระดับเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพขั้นสูง
10. หน่วยงานมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล
11. ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิต

12. นักเรียน นักศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาค

13. หน่วยงานมีระบบบริหารและจัดการความรู้รองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 วิสัยทัศน์

การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพ และมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

3. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์

1. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและได้สมดุลและนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ

2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและเสมอภาค

3. ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีทักษะที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล

5. สพฐ. ทำงานเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมบูรณาการกระจายอำนาจและยอมรับผิดชอบสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาพื้นที่พิเศษได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นพิเศษ

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

วิสัยทัศน์

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานหลัก ที่ส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

พันธกิจ

1. ส่งเสริม สนับสนุนและจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ
3. ส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล
4. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

เป้าประสงค์

1. เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ
3. สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
4. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีการบริหารจัดการ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

1. ขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับบริการทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลายอย่างทั่วถึง
2. พัฒนาเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีทักษะทางวิชาการ ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และปลูกฝังค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

3. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส
4. พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
6. พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสโดยเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

บทบาท อำนาจหน้าที่

1. ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546
  - 1) จัดทำข้อเสนอนโยบายและแผนการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประเมินและรายงานผล
  - 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส จัดระบบสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส
  - 3) วิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส
  - 4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
  - 5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบมา
2. ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ
  - 1) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อคณะกรรมการ
  - 2) สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ
  - 3) วิจัย และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ
  - 4) ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาของคนพิการ
  - 5) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

- 6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการของกองทุน
- 7) ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 9) ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

สถานศึกษาในความดูแล

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 172 แห่ง จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการ 46 โรงเรียน ใน 37 จังหวัด

- 1) ประเภทบกพร่องทางสติปัญญา 19 โรงเรียน ใน 19 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
- 2) ประเภทบกพร่องทางการได้ยิน 21 โรงเรียน ใน 20 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
- 3) ประเภทบกพร่องทางการเห็น 2 โรงเรียน ใน 2 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
- 4) ประเภทบกพร่องทางการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนไหว 4 โรงเรียน ใน 4 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการ มี 77 ศูนย์

- 1) ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 13 ศูนย์ ใน 13 จังหวัด
- 2) ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด 64 ศูนย์ ใน 64 จังหวัด

3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 51 โรงเรียน ใน 43 จังหวัด

- 1) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 25 โรงเรียนใน 22 จังหวัด (รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ)
- 2) โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 26 โรงเรียน ใน 24 จังหวัด รับนักเรียนแบบอยู่ประจำ จำนวน 25 โรงเรียน แบบไป-กลับจำนวน 1 โรงเรียน

4. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วิสัยทัศน์

กศน. ร่วมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับคนไทยอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ทัวถึง และมีคุณภาพ

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลในทุกรูปแบบพัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการเพื่อบูรณาการการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม

เป้าประสงค์

1. ประชาชนผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษาได้รับโอกาสทางการศึกษา ในรูปแบบการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
2. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นไปตามสภาพ ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่ม
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและปรัชญาคิดเป็น อาทิหมู่บ้านตามรอยพระยุคลบาท หมู่บ้านแห่งการอ่าน บ้านหนังสือชุมชน แหล่งการเรียนรู้ชุมชน
4. ประชาชนได้รับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีกศน.ตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่นในชุมชนเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้
5. ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์
6. ชุมชนมีการจัดการความรู้ของชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
7. ชุมชนและทุกภาคส่วน ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุน การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

8. หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนาและนำสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการเพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้
9. บุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง
10. หน่วยงานและสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

5. เครือข่ายองค์กรคนพิการ

องค์กรคนพิการมีทั้งรูปแบบที่ตั้งโดยรัฐ โดยการรวมกลุ่มของคนพิการ องค์กรเอกชนที่ทำงานเพื่อคนพิการ ซึ่งทำหน้าที่ประสานให้ข้อมูลสิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่คนพิการ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ให้ข้อมูลด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา ส่งเสริมการฝึกอาชีพและการมีรายได้ รวมถึงติดตามการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) สังกัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ประกาศสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เรื่องรายชื่อองค์กรคนพิการแต่ละประเภท ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยอาศัยความตามข้อ 6 แห่งระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยรายชื่อองค์กรคนพิการแต่ละประเภท ประกาศ ณ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2551 โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
2. สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย
3. สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย
4. สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึม(ไทย)
5. สมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต
6. สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้นกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ได้ประกาศรายชื่อองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการคนพิการประจำปี 2558 ระยะที่ 1 จำนวน 22 องค์กร ประกอบด้วยองค์กรของคนพิการจำนวน 21 องค์กร และองค์กรเพื่อคนพิการจำนวน 1 องค์กร และรายชื่อองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการคนพิการประจำปี 2558 ระยะที่ 2 จำนวน 35 องค์กร ประกอบด้วยองค์กรของคนพิการจำนวน 30 องค์กร องค์กรเพื่อคนพิการจำนวน 4 องค์กร และองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการจำนวน 1 องค์กร

การจัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการ

รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการ

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากล (2558) ได้ให้รายละเอียดของรูปแบบการจัดการการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1. การจัดแบบเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการเข้าไปในระบบการศึกษาทั่วไปร่วมกัน มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ การเรียนร่วมในแนวคิดใหม่เป็นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน(Collaboration) ระหว่างครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและบริการต่างๆ ให้กับนักเรียนในความดูแล

การเรียนร่วมอาจมีได้ในหลายลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคม

2) เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมแบบนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่าครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำครูที่สอนเด็กพิเศษ

3) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งจะมีครูทางการศึกษาพิเศษเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก(อาจจะประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปโรงเรียนหนึ่ง เมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียนครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

4) เรียนร่วมในชั้นปกติและบริการจากครูเสริมวิชา ครูเสริมวิชาการ คือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่าขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพิการเป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

5) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลาเป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเรียนเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้น บางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

6) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชาการเรียนร่วมลักษณะนี้จัดสำหรับเด็กที่ความพิการค่อนข้างมาก

2. การจัดในครอบครัว เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 12 ได้ให้สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นด้วย โดยจัดในลักษณะ ศูนย์การเรียน ซึ่งอาจจัดเป็นกลุ่มการเรียน สถานที่เรียน หรือในลักษณะโรงเรียนบ้าน (Home School) ก็ได้

แนวการจัดการศึกษาพิเศษโดยครอบครัวเกิดจาก การให้สิทธิแก่บุคคลและครอบครัวจัดการศึกษา นับเป็นทางเลือกสำหรับครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ค่านิยม ทักษะสติ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละครอบครัวในต่างประเทศ ถือว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิในการเลือก (Right to Choose)

ครอบครัวที่มีเด็กพิการ อาจทำดังนี้

1. เด็กลงทะเบียนกับโรงเรียนแม่ข่ายในพื้นที่ หรือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพื่อรับสิทธิและการอุดหนุนต่างๆ ตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด หรือ

2. จัดกลุ่มการเรียนแบบชั้นเรียน หรือเรียนทางไกล หรือเรียนด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับสภาพความพิการ

3. การจัดโดยชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรเอกชน หรือสถาบันทางสังคม มีสิทธิในการจัดการศึกษา เกิดจากแนวคิดประชาธิปไตยหรือเสรีภาพในการจัดการศึกษาที่เปิดให้ชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 รับแนวคิดดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวปฏิบัติในหลายมาตรา ซึ่งรวมถึงการจัดหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

ในชุมชนหรือองค์กรที่มีคนพิการอยู่จำนวนหนึ่ง อาจตั้งศูนย์การเรียนสำหรับกลุ่มคนพิการ หรือร่วมกับหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คนพิการ หรืออาจจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมเด็กพิการในชุมชนในรูปแบบกลุ่มช่วยเหลือหรือศูนย์เด็กเล็ก หรือศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ศูนย์

การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด โรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนร่วม หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการและครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่เด็กพิการวัยก่อนเข้าเรียน และให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้พิการภายหลัง ก่อนส่งไปเรียนร่วม โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ และศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การจัดในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีมีรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการ เป็นรูปแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ ซึ่งรับนักเรียนที่มีความบกพร่องและมีความจำเป็นพิเศษตามประเภทความพิการ ในรูปแบบไปกลับและอยู่ประจำ โรงเรียนเฉพาะความพิการดังกล่าว มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนควบคู่กันระหว่างการเรียนการสอนตามวิชาสามัญกับวิชาชีพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับการพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย สติปัญญา โดยการปรับหลักสูตร และปรับบทเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

6. การจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

1) การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อคนพิการ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขความสำเร็จการศึกษาของผู้ที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาที่แตกต่างกับคนปกติ ได้แก่ คนพิการประเภทต่างๆ โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เนื้อหาหรือหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนพิการ

2) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อคนพิการ เป็นการศึกษที่จัดให้คนพิการได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ หรือตามศักยภาพ ความพร้อม และโอกาสของคนพิการเอง หรือคนพิการที่ไม่อาจเรียนรู้หรือได้รับประโยชน์จากวิธีการเรียนด้วยระบบอื่นได้ โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งความรู้ต่างๆ

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม อุปกรณ์การเรียนการสอนในแต่ละพฤติกรรม ควรยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพแวดล้อม ความสนใจ ความต้องการที่จำเป็น และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

2. ผู้สอนควรจัดแผนการเรียนการสอนโดยผสมผสาน การสอนแบบตัวต่อตัวไปกับการสอนแบบกลุ่มย่อยและแบบกลุ่มขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ และยังคงมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม

3. ผู้สอนควรคำนึงถึงวิธีการสอนเชิงพฤติกรรมซึ่งจะช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป พร้อมทั้งเพิ่มความมั่นใจในตัวเองขึ้น เช่น วิธีการให้แรงเสริม การสอนแบบกระตุ้นเตือน การเลียนแบบ การวิเคราะห์งาน การตะล่อมกล่อมเกลาพฤติกรรมนำทางไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นต้น

4. ผู้สอนควรจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาทักษะที่เรียนรู้แล้วในชั้นเรียนไปฝึกปฏิบัติ นอกห้องเรียนในสถานศึกษา หรือที่บ้านของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน ซึ่งมีผลส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือตนเอง และดำรงชีวิตได้

5. ผู้สอนควรได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา สังคมและอาชีพ ให้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่นเดียวกับผู้ปกครองของผู้เรียน

เวลาเรียน

แต่ละปีควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ทั้งนี้รวมแล้วต้อง

- ไม่ต่ำกว่า 240 ชั่วโมงสำหรับช่วงอายุพัฒนาการ 0 – 3 ปี
- ไม่ต่ำกว่า 360 ชั่วโมงสำหรับช่วงอายุพัฒนาการ 3 – 5 ปี
- ไม่ต่ำกว่า 480 ชั่วโมงสำหรับช่วงอายุพัฒนาการ 5 – 7 ปี

การจัดเวลาเรียนในแต่ละช่วงอายุทางพัฒนาการ ควรคำนึงถึงดังนี้

1. ช่วงอายุทางพัฒนาการ 0 – 3 ปี มีเวลาเรียนในชั้นเรียนและที่บ้านต่อเนื่องกัน โดยสัปดาห์หนึ่งมีเวลาเรียนในชั้นเรียนอย่างน้อย 3 วัน รวมแล้วไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง (วันละ 2 ชั่วโมง) สำหรับการสอนทักษะแบบตัวต่อตัว เป็นกลุ่มย่อย รวมทั้งการฝึกทางกายภาพบำบัด

2. ช่วงอายุทางพัฒนาการ 3 – 5 ปี ควรจัดเรียนในชั้นอนุบาลหรือชั้นพิเศษ โดยสัปดาห์หนึ่งมีเวลาเรียนในชั้นเรียนอย่างน้อย 3 วัน รวมแล้วไม่น้อยกว่า 9 ชั่วโมง (วันละ 3 ชั่วโมง) สำหรับการสอนทักษะแบบตัวต่อตัว เป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ซึ่งไม่นับรวมเวลาการฝึกโดยตรงจากนักบำบัด

3. ช่วงอายุทางพัฒนาการ 5 – 7 ปี ควรเรียนในชั้นเด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อมหรือชั้นพิเศษ โดยสัปดาห์หนึ่งมีเวลาเรียนในชั้นเรียนอย่างน้อย 4 วัน รวมแล้วไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง แต่ไม่ควรเกินกว่า 18 ชั่วโมง (วันละ 3 – 5 ชั่วโมง) สำหรับการสอนทักษะแบบตัวต่อตัว เป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ซึ่งทั้งนี้ไม่นับรวมเวลาการฝึกโดยตรงจากนักบำบัด

การประเมินผล

การประเมินทักษะการเรียนตามแนวการพัฒนาหลักสูตรพิเศษฉบับนี้ เป็นการประเมินทักษะเพื่อสำรวจความสามารถขั้นพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อวัตถุประสงค์ในการวางแผนการเรียนการสอน และเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูผู้สอน ร่วมกับผู้ปกครองของผู้เรียน ศิษยานิเทศก์ และ/หรือนักวิชาการศึกษา พิเศษในเขตการศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดอยู่

การประเมินทักษะการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มทักษะนั้น อาจกระทำเป็นสองระยะคือ ก่อน จัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และภายหลังหรือปลายปีการศึกษา นอกจากนี้อาจกระทำในระหว่าง การเรียนการสอน กล่าวคือเมื่อจะสิ้นสุดการสอนกิจกรรมแต่ละครั้งนั้น หรือตามที่กำหนดในแผนการ ศึกษาเฉพาะบุคคล ทั้งนี้อาศัยการสังเกตพฤติกรรมตามพัฒนาการปกติ การสัมภาษณ์ซักถาม การ ตรวจสอบผลงานที่นักเรียนปฏิบัติไว้ การทดสอบในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ประกอบกับความ ร่วมมือ ความมั่นใจ ช่วงความสนใจ สภาพการมองเห็น และสภาพการได้ยินในขณะทดสอบ

การบันทึกผลที่ได้จากการประเมินทักษะการเรียนรู้ ให้จัดรวบรวมลงในสมุดบันทึก พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน (หรือจัดเป็นสมุดบันทึกพัฒนาการในชั้นเรียน) ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องอาจขอ ทำการตรวจสอบได้ง่าย การพิจารณาผลประจำปีเพื่อจัดกลุ่ม เลื่อน หรือปรับชั้นเรียนให้กับผู้เรียนนั้น สถานศึกษาควรจัดทำอย่างสม่ำเสมอ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวารกุล, 2558)

สื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ

องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการ คือ สื่อ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละบุคคล โดยพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวารกุล (2558) ได้กล่าวถึงรายละเอียดและความสำคัญไว้ ดังนี้

สื่อ

สื่อเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจเนื้อหา เกิดการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งสื่อมีหลากหลายประเภท กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดประเภทสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับคนพิการออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ สื่อวัสดุอุปกรณ์ และสื่อประสม ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กพิการ ก็พบว่าสื่อและเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการเป็นอย่างมาก ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดทักษะจากการลงมือทำกิจกรรมที่มีความหลากหลาย กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบ สื่อ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กพิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดประเภทสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับคนพิการ ออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อเอกสารประเภทต่างๆ ที่ช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอน ได้ใช้ศึกษาหาความรู้และเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน และผู้ปกครองได้มีความรู้ความ

เข้าใจในการพัฒนาทักษะพื้นฐานและส่งเสริมการเรียนรู้ของคนพิการ เช่น หนังสือเรียน ชุดการเรียน คู่มือครู คู่มือผู้ปกครอง แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อการเรียนรู้ของคนพิการ สื่อในการจัดการเรียนการสอน ของครู และเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาทักษะพื้นฐานและการเรียนรู้ ของคนพิการ โดยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย หรือจากการศึกษาทางไกล เช่น รายการวิทยุ เทปเสียง รายการโทรทัศน์ รายการวีดิทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นต้น

3. สื่อวัสดุอุปกรณ์ เป็นสื่อและอุปกรณ์ในการพัฒนาทักษะพื้นฐาน และส่งเสริมการ เรียนรู้และการเตรียมพร้อมทักษะพื้นฐานด้านอาชีพของคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลออทิสติก และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น ของจริง หุ่นจำลอง เกมการศึกษา ของเล่นที่พัฒนา ทักษะ บัตรคำ บัตรภาพ พร้อมเครื่องมือการใช้สื่ออุปกรณ์ เป็นต้น

4. สื่อประสม เป็นชุดการเรียนการสอนสำเร็จรูปที่ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สภาพแวดล้อมทางการเรียน

สภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) หมายถึง สภาวะใดๆ ที่มีผล ต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็น รูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ รวมทั้ง สิ่งต่างๆ ที่อยู่ตาม ธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ในสังคมสารสนเทศ สภาพแวดล้อมใหม่เพื่อการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเพียงในห้องเรียน หากแต่เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ นวัตกรรมเทคโนโลยีจะมีบทบาทในการขยายขอบเขตของสภาพการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น และไม่ จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ Margaret Riel เสนอรูปแบบแนวคิดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพที่พึงมี 4 องค์ประกอบ คือ

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered Approach) หมายถึง ผู้เรียนมี ส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉงและเน้นเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจ เป้าหมายของการเรียน การสอนยุคใหม่คือ การให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์องค์ความรู้ ใหม่ ภารกิจที่สำคัญของผู้สอนคือ การออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอน จะเน้นบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน รูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกันเอง การเรียนการสอนแบบร่วมมือระหว่างผู้เรียน และผู้สอน การเรียนแบบโครงการ การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา เป็นต้น

2. ความรู้เป็นศูนย์กลาง (Knowledge-centered approach) ความสามารถในการคิด การคิดอย่างใคร่ครวญ และการแก้ปัญหาจะแข็งแกร่งก็ด้วยการเข้าถึงความคิด สมมติฐาน ความคิดรวบยอด ที่ผู้รู้ต่างๆ ได้จัดไว้อย่างมีความหมาย การเรียนที่มีความรู้เป็นศูนย์กลางนี้ จะเน้นบทบาทที่สำคัญของผู้สอนในการจัดรายวิชาการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และสร้างสภาพการเรียนรู้ที่สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย มิได้จำกัดตำราเพียงเล่มเดียว ยิ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งความรู้ แหล่งสารสนเทศได้มากเท่าใด ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ว่าแหล่งความรู้ นั้นมีอยู่มากมาย การจะได้ความรู้มาได้นั้นอยู่ที่ตัวเขาเอง สารสนเทศในยุคนี้มีการเก็บในรูปแบบที่หลากหลาย และที่สำคัญคือในรูปอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่างๆ ซึ่งทำให้สืบค้นและเข้าถึงได้ง่าย นวัตกรรมเทคโนโลยีนี้มีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้

3. ชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community-centered approach) สิ่งนี้เป็นมิติที่วิกฤติ อย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ชุมชนของผู้เรียนมีความแตกต่างอย่างเด่นชัดกับห้องเรียนของผู้เรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ กลุ่มคนที่มีลักษณะดังนี้

- 1) มีความสนใจร่วมในหัวเรื่อง งาน หรือปัญหา
- 2) เคารพต่อความหลากหลายของแนวคิด
- 3) มีระดับของทักษะและความสามารถ
- 4) มีโอกาสและความมุ่งมั่นที่จะทำงานเป็นหมู่คณะ
- 5) มีเครื่องมือที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 6) ผลผลิตทางความรู้เป็นเสมือนเป้าหมายหรือผลผลิตร่วมของชุมชนของผู้รู้

ชุมชนของผู้เรียนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญในสังคมสารสนเทศเพราะนวัตกรรมเทคโนโลยีสามารถเชื่อมโยงชุมชนของ ผู้เรียนจากต่างสถาบัน ต่างภาค ต่างประเทศ ให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนแห่งปราชญ์ (Community of scholars) ในสาขาวิชาชีพนั้น ไม่ว่าจะผ่านทาง ListServ, Web-board ไปจนถึงเทคโนโลยีระดับสูงอื่นๆ ประสบการณ์ใหม่ที่ได้จากมิติของสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้นี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผลเป็นศูนย์กลาง (Assessment-centered approach) การรู้ว่าผู้เรียน กำลังเรียนอะไรอยู่ และอะไรคือสิ่งที่เขากำลังเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการดัดแปลงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การประเมินต้องเป็นการนำไปสู่การพัฒนาที่ดีกว่า มากกว่าการตัดสินว่าผู้เรียนเรียนรู้หรือไม่ การประเมินผลในสภาพจริง เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมใหม่ เป็นการประเมินกระบวนการ การประเมินผลของการปฏิบัติงาน มากกว่าการวัดเพียงความรู้ความจำ เครื่องมือของการประเมินจึงออกมาในรูปของการประเมินเชิงมิติ (Rubrics) ที่มีการวางแผนต่างๆ ที่ชัดเจน การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ที่ได้จากกระบวนการ

เรียนรู้ของผู้เรียนการสร้างแผนที่โน้มนำ (Concept-map) ที่แสดงออกของการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลายเหล่านี้ เป็นต้น

เครื่องมือในการกำหนดแนวทางการศึกษาเพื่อเด็กพิการ

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP เกิดจากการออกกฎหมายโดยรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาชื่อ Education for All Handicapped Children Act of 1975 หรือ เรียกสั้นๆ ว่า Public Law 94-142 (PL94-142) ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ.1977 โดยกำหนดให้เด็กพิการทุกคนที่มีอายุระหว่าง 3-21 ปี ได้รับการศึกษาและมีการกำหนดให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้นจากในอดีตเป็นอันมาก ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1990 PL 94-142 ได้ปรับเปลี่ยนเป็น Individuals with Disabilities Education Act : IDEA (PL 101 - 486) และนอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กพิเศษ

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้มีข้อบัญญัติเกี่ยวข้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ใน มาตรา 8 ที่ระบุให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลพิการแต่ละบุคคลตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคลแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้นโดยได้รับความร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บรรจุเนื้อหาสาระของหลักสูตรซึ่งเด็กจะต้องเรียนโดยปกติแล้วแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะจัดทำขึ้นสำหรับแต่ละคนเป็นแผนในระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผนทุกภาคเรียน

วัตถุประสงค์ในการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือที่ประชุมเด็กเฉพาะกรณี ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจะมีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการการศึกษา และบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้นแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในแง่ที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลและวิธีการสอน

ขั้นตอนของกระบวนการตรวจสอบและการสอนตาม IEP

1. ขั้นส่งต่อ

ขั้นที่ 1 กิจกรรมก่อนการส่งต่อ (Prereferral Activities)

ขั้นที่ 2 การส่งต่อและการวางแผนในระยะเริ่มต้น (Referral and Initial Planning)

2. ขั้นตรวจสอบ

ขั้นที่ 3 การประเมินโดยคณะสหวิทยาการ (Multidisciplinary Assessment)

ขั้นที่ 4 การประชุมเด็กเฉพาะกรณี หรือการประชุมเพื่อเขียน IEP (Case conference or IEP Meeting for the IEP)

3. ขั้นการเรียนการสอน

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแผนการสอน (Implementation of the Teaching Plan)

ขั้นที่ 6 การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring the Students' Progress)

ประโยชน์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1. ครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่อง ภาระหนักและมีความรับผิดชอบ (Accountable) ต่อผลของการจัดการศึกษาที่มีต่อบุคคลเหล่านี้

2. ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักและทราบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องต้องการการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของตนเองครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียมพร้อมที่จะสอน

3. พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน IEP สำหรับลูกของเราและได้รับทราบโดยตลอดตั้งแต่ต้นว่าทางโรงเรียนจะจัดการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องให้กับลูกของตนอย่างไรและแค่ไหนและทางพ่อแม่จะรับรู้ถึงสิทธิที่จะขอรับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับลูกของตนทุกระยะ นอกจากนี้ทางพ่อแม่ยังสามารถให้การสนับสนุนกับทางโรงเรียนในการช่วยให้ทางโรงเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

4. IEP รับประกันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียนไม่ใช่จัดให้นักเรียนเข้าเรียน โดยทางครูและโรงเรียนไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในการติดตามความก้าวหน้าและนอกจากนี้จะต้องนำเสนอผลการประเมินต่อพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กอีกด้วย

5. IEP ช่วยให้ทางโรงเรียนจัดหาหรือจัดบริการเสริมที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับ เพื่อช่วยให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพมีผลต่อการพัฒนาการทุกด้านของนักเรียน (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุภารัตน์ พิชา ปิยะธรรมวารกุล, 2558)

ปัญหา อุปสรรคในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ

1. ปัญหาด้านปริมาณการให้บริการการศึกษาพิเศษ ยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการ
2. ปัญหาด้านคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษาพิเศษ
3. ปัญหาความเข้าใจผิดด้านการลงทุน
4. ปัญหาด้านทัศนคติของผู้บริหาร
5. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง
6. ปัญหาด้านการจัดการศึกษาพิเศษยังทำได้ในวงจำกัด
7. อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษยังขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสม
8. ขาดการรวมตัวพนักงานกำลังและการประสานงาน ประสานประโยชน์ร่วมกันเท่าที่ควร
9. ขาดการทำสถิติและข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนบุคคลพิการที่แน่นอน ไม่มีการแยกประเภทความพิการไว้อย่างแน่นอน
10. ปัญหาด้านสังคม สภาพทั่วไปของสังคมไทยในขณะนี้ยังมีการยอมรับและให้โอกาสแก่บุคคลพิการได้ใช้ชีวิตเยี่ยงบุคคลธรรมดาน้อยมาก
11. ปัญหาด้านบุคลากร ปัจจุบันการผลิตครูด้านการศึกษาพิเศษสาขาต่างๆ ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ
12. ปัญหาเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนสำหรับเด็กพิการจะสอนตามหลักสูตรของเด็กทั่วไปตามกระทรวงศึกษาธิการ
13. ปัญหาเด็กพิการที่เรียนสำเร็จแล้วไม่มีงานทำ จุดมุ่งหมายของการศึกษาพิเศษส่วนหนึ่ง คือ การเตรียมเด็กเพื่อการประกอบอาชีพ
14. ปัญหาด้านอาคารสถานที่ อาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็น
15. ครูที่สอนเด็กพิเศษขาดขวัญและกำลังใจ

16. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ครูสอนเด็กโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูสอนเด็กพิเศษไม่ได้ดำเนินการสอนตามแผนการสอนรายบุคคล (IEP)

17. ปัญหาด้านการสื่อสารการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

18. ปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล ครูส่วนใหญ่เข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินเด็กพิเศษ (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุการ์ตพิชา ปิยะธรรมวารกุล, 2558)

ปัจจัยสนับสนุนในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ

1. จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลโรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับคนพิการ

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

4. ในการจัดการศึกษาแก่คนพิการจะต้องเน้นไปที่การส่งเสริมให้คนพิการมีส่วนร่วมในสังคม และทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตนเองมีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

5. ส่งเสริมผู้ปกครองเพื่อให้เข้าไปสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะที่สร้างสรรค์และมีชีวิตชีวา

6. ส่งเสริมให้มีการก่อตั้งกลุ่มช่วยเหลือระหว่างเด็กด้วยกันเองเพื่อให้เด็กพิการสามารถใช้ทักษะของตนในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ได้ เช่น เด็กที่หูหนวกจำเป็นต้องได้พบกับเด็กหรือผู้ใหญ่ที่หูหนวกคนอื่นๆ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษามือของตนเอง (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุการ์ตพิชา ปิยะธรรมวารกุล, 2558)

การขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา

ความหมายและประเภทของนโยบาย

ความหมายของนโยบาย

เมื่อพิจารณาความหมายของนโยบาย (Policy) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานพ.ศ. 2542 มาจากคำว่า นย กับ อุปาย หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการตามความหมายจากพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ใน The American Heritage Dictionary of the English Language ให้ความหมาย คือ แผนหรือกิจกรรมที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาล หรือ กลุ่มการเมือง องค์กร ธุรกิจเอกชน หรืออื่นๆ เพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจ และหมายถึงกลุ่มของกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นโยบาย คือ ข้อความหรือสิ่งที่กำหนดไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเป็นกรอบกำกับการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนั้นๆ เป็นสิ่งที่ผู้บริหารในระดับต่างๆ หรือผู้ปฏิบัติการตามนโยบายนั้น จะต้องนำไปใช้เป็นกรอบของแนวความคิดในการพิจารณาตัดสินใจจัดทำแผน จัดทำโครงการและกำหนดวิธีการเฉพาะในการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529) นโยบาย คือ คุณลักษณะเฉพาะเหมือนข้อกฎหมายหรือแนวทางการทำงาน ส่วนมาก นโยบายมีสถานภาพเป็นเอกสารสำหรับการปกครอง การควบคุมที่ชี้ทิศทางว่า ประชาชนหรือผู้เกี่ยวข้องต้องทำอะไร เมื่อไหร่อย่างไร (Levinson, Sutton & Winstead, 2008)

สรุปว่า นโยบาย หมายถึง หลักและแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดขึ้นจากทางเลือกต่างๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบกำกับ ทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ประเภทของนโยบาย

การจำแนกประเภทของนโยบายได้มีการจำแนกไว้หลายทาง ตามวัตถุประสงค์ ประเภทหรือผลลัพธ์ของนโยบายเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต่างกันตามขอบข่ายผลกระทบของนโยบาย หรือลักษณะของข้อมูลที่มีอยู่ สำหรับการจำแนกประเภทนโยบายเพื่อใช้ศึกษาประเภทของนโยบายที่ส่งผลต่อกระบวนการนโยบาย ตามแนวคิดของ Cochran และคณะ (2003) ได้จำแนกนโยบายเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. นโยบายเกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร (Distributive Policy) เป็นนโยบายเกี่ยวกับการกระจาย แจกจ่ายสินค้าและบริการให้กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น การให้บริการด้านการศึกษาสาธารณสุข การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น การแจกจ่ายสินค้าและบริการดังกล่าวของรัฐบาลนอกจากจะเป็นการแจกจ่ายในภาวะปกติแล้ว บางครั้งอาจเป็นการจัดสรรหรือแจกจ่ายในภาวะฉุกเฉินด้วย

2. นโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ (Regulatory Policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวมที่มาของนโยบายเกิดขึ้นเพราะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีผลประโยชน์และความต้องการที่แตกต่างกันขัดแย้งกัน ดังนั้นการกำหนดนโยบายย่อมช่วยให้ความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นมีข้อยุติลงได้ เช่น นโยบายเศรษฐกิจ พลังงาน สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. นโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ตนเอง (Self-regulatory Policy) นโยบายประเภทนี้คล้ายคลึงกับนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบตนเอง มีความแตกต่างกันที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้รับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ด้วยการให้อำนาจหน้าที่ที่ต้องประพฤติปฏิบัติเป็นการควบคุมดูแลให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมุ่งเน้นที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมากกว่าส่วนรวมทั้งหมด เช่น การกำหนดให้มีใบประกอบวิชาชีพของนักวิชาชีพและจรรยาบรรณของแต่ละวิชาชีพ นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistributive Policy) เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาเพื่อจัดสรรทรัพยากรใหม่ในสังคม ให้เกิดการกระจายทรัพยากรไปยังผู้เสียเปรียบโดยโอกาส ให้มีความสมดุลมากขึ้น ทรัพยากรในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะทรัพยากรทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากหมายรวมถึงทรัพยากรทางการเมืองและทางสังคมด้วย เช่น นโยบายภาษีก้าวหน้าซึ่งเป็นภาษีที่มีอัตราสูงเมื่อฐานภาษีมีขนาดใหญ่ขึ้น วัตถุประสงค์ของการเก็บภาษีประเภทนี้

นอกจากรัฐบาลจะนำไปใช้จ่ายในงานของรัฐเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนโดยทั่วไปแล้วยังสามารถนำเงินที่ได้จากนโยบายภาษีดังกล่าว มาอุดหนุนช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยอีกด้วยสำหรับการจัดประเภทนโยบายตามแนวคิดของ Birkland (2001) ได้จำแนกนโยบายออกเป็น 3 ประเภท คือ นโยบายเกี่ยวกับการกระจายทรัพยากร (Distributive Policy) นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ (Redistributive Policy) และนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ (Regulatory Policy) นโยบายประเภทที่สามนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ นโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์เชิงแข่งขัน (Competitive regulatory Policy) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ตนเอง (Self-regulatory Policy) และนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์เชิงป้องกัน (Protective regulatory Policy) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ (Regulatory Policy) ดังนั้น สรุปได้ว่า การจัดประเภทนโยบายของทั้ง 2 แนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกันในหลักการแบ่งประเภท และความหมายของการจัดประเภท แตกต่างกันในประเด็นการตั้งชื่อประเภทนโยบาย จากจุดร่วมของการแบ่งประเภทนโยบายทั้ง 2 แนวคิดนี้ จึงสามารถแบ่งนโยบายเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร และนโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์

แนวทางการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะครอบคลุมการวิเคราะห์บทบาทของชนชั้นนำ (elite) และมวลชน (mass) บทบาทของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ (pressure groups and interest groups) บทบาทของสถาบันการเมือง (institutionalist) และระบบการเมือง (political system) ที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะในประเด็นต่างๆ นอกจากนี้ การศึกษานโยบายสาธารณะยังให้ความสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลผลิตนโยบาย (outputs) และผลกระทบ (effects) ของนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นว่ามีผลสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลผลิตนโยบายและผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งพึงปรารถนาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนา จะต้องมีการประเมินผลเพื่อสำรวจว่าเกิดจากปัญหาและอุปสรรคใด ปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นสามารถปรับปรุงได้หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การทบทวนนโยบาย (policy revision) หากไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้จะนำไปสู่การยกเลิกนโยบาย (policy termination) ด้วยเหตุนี้ลักษณะของการศึกษานโยบายจึงมีลักษณะเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากกว่าการศึกษาเพื่อมุ่งการอธิบายปรากฏการณ์ของนโยบายสาธารณะ (prescriptive rather than descriptive)

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนโยบาย

ช่วงทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 นักสังคมศาสตร์โดยเฉพาะนักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจกระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ และยอมรับว่าการนำนโยบายไปเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการกำหนดนโยบาย ปกติเป็นหน้าที่ของนักบริหารรัฐกิจที่จะต้องสนใจการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ แม้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสิ่งที่สำคัญมาก แต่งานเขียนทางวิชาการในเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติยังมีน้อยมาก เมื่อ J.L. Pressman และ A.Wildavsky ได้จัดพิมพ์ผลงานชื่อ Implementation ในปี ค.ศ.1973 หลังจากนั้นก็มีงานเขียนเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อใช้ศึกษานโยบายสาธารณะปรากฏตามมาจำนวนมาก

นักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากมีมาตรการมากมายที่รัฐอเมริกานำมาใช้ในการดำเนินการ ในช่วงปี ค.ศ.1960 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเพียงเล็กน้อย ขณะที่รัฐบาลอังกฤษในช่วงต้นปี ค.ศ. 1970 ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายการปฏิรูปการบริหารไปปฏิบัติเช่นกัน ปรากฏว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จในการดำเนินงานหลายด้าน เช่น ด้านการสร้างเมือง การพัฒนาที่ดิน การจ้างงาน การควบคุมมลพิษ การจัดโครงสร้างด้านอุตสาหกรรมใหม่ รัฐบาลมักจะกำหนดนโยบายได้ดีกว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในปี ค.ศ.1975 W.Williams ยอมรับว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องสลบซับซ้อนอย่างมาก ขณะที่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มีน้อยเกินกว่าที่จะนำมาปฏิบัติได้ A.Dunsire เรียกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังในขณะกำหนดนโยบายและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงขณะนำนโยบายไปปฏิบัติจนแล้วเสร็จนี้ว่า “ช่องว่างของการนำนโยบายไปปฏิบัติ” (implementation gap)

ถ้าปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสิ่งเดียวกันกับความล้มเหลวของนโยบาย ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือความล้มเหลวของนโยบายหมายถึงอะไร และถ้ามีสิ่งที่ผิดพลาดในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เราอธิบายสาเหตุของความผิดพลาดนั้นได้หรือไม่

การล้มเหลวของนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ (unsuccessful implementation) และการไม่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ (non-implementation)

ในลักษณะแรก การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ หมายถึง นโยบายไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ตั้งใจ บางทีเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ประสานสอดคล้องจนทำให้ไม่มีประสิทธิผล หรือความพยายามในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีประสิทธิผล ส่วนลักษณะที่ 2 การไม่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ประสบผลสำเร็จ เกิดขึ้นเมื่อนโยบายได้นำไปปฏิบัติอย่างเต็มที่แล้ว แต่สภาพแวดล้อมภายนอกไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้นโยบายล้มเหลวในการนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตั้งใจ การศึกษาของ J.L. Pressman และ A.Wildavsky ในปี ค.ศ. 1973 ใช้กรณีศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ล้มเหลวในสหรัฐอเมริกาเป็นตัวอย่างในการอธิบาย

นโยบายที่ไม่ประสบความสำเร็จมักเนื่องมาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งใน 3 สาเหตุต่อไปนี้เป็น การบริหารงานไม่ดี ตัวนโยบายไม่ดี และโชคไม่เข้าข้าง นโยบายอาจจะนำไปปฏิบัติอย่างไรประสิทธิภาพซึ่งผู้กำหนดนโยบายสรุปว่าการบริหารงานไม่ดี หรือทั้งผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินการปฏิบัติเห็นพ้องกันว่าสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นอุปสรรค จนกล่าวได้ว่าไม่ใช่ความผิดของบุคคลใดนอกจากเป็นโชคร้ายที่นโยบายล้มเหลว ส่วนมากเหตุผลที่นโยบายล้มเหลวมักถูกมองว่าตัวนโยบายไม่ดีเอง เพราะนโยบายไม่ได้ถูกกำหนดมาจากพื้นฐานข้อมูลที่เพียงพอ ทำให้ความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบายไม่สมบูรณ์ หรือนโยบายมีข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่เป็นไปไม่ได้ อันที่จริงการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์/เป้าหมายและกลยุทธ์ของนโยบาย กับสภาพที่แท้จริงขององค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงขึ้นตอนต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรลุสิ่งที่มุ่งหวังที่กำหนดไว้ในตัวนโยบาย การปฏิสัมพันธ์นี้ยังหมายรวมถึง การปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างให้เหมาะสม เช่น วัตถุประสงค์ที่คลุมเครือก็จะกำหนดความหมายให้ชัดเจน การปรับเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างกันของผู้ดำเนินการปฏิบัติ หรือการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติในบางพื้นที่ ในลักษณะของโครงการทดลองเพื่อขยายผลต่อไปในอนาคต เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่อาจแยกการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติออกจากกันได้ กิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของนโยบาย นโยบายจะประสบผลสำเร็จเพิ่มขึ้น ถ้าในขั้นตอนการกำหนดนโยบายได้คำนึงถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น ก่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมี

ตัวนโยบายซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุสัมฤทธิ์ผลกำหนดไว้ก่อนแล้ว จึงกล่าวได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการนโยบาย และเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบาย

การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Mazmanian and Sabatier, 1989) อธิบายความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ตรงตัวว่า หมายถึง กระบวนการนำการตัดสินใจของนโยบายหลักที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปปฏิบัติ เช่น นำกฎหมาย คำพิพากษาของศาล คำสั่งของฝ่ายบริหาร หรือพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาตามระบอบรัฐสภา หรือมติของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ไปปฏิบัติ แต่สำหรับในวรรณกรรมการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว อธิบายความหมายการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้กว้างกว่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Mazmanian & Sabatier (1989) นิยามว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการนำการตัดสินใจของนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งปกติกำหนดในรูปพระราชบัญญัติกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตามธรรมดากระทำผ่านขั้นตอนต่างๆ หลายขั้น เริ่มตั้งแต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติไปจนเกิดการทำตามโดยหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และการทำตามของกลุ่มเป้าหมายตลอดจนเกิดผลกระทบที่เป็นไปตามที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ และท้ายที่สุด มีการแก้ไขหรือพยายามแก้ไขพระราชบัญญัติ” Gerston (1983) อธิบายว่า นโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย ค่านิยมและความสัมพันธ์ใหม่ๆ ของบรรดาผู้มีอำนาจ ซึ่งเกิดจากการที่พวกเขาประสบวิกฤติและการเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ แต่ว่านโยบายในตัวเองไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้นโยบายเป็นเพียงตัวกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้นโยบายเกิดผลขึ้นมาจริง หน่วยงานของรัฐบาลก็ต้องเปลี่ยนนโยบาย เช่น แปลงกฎหมายและแผนงานไปสู่การปฏิบัติการนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งที่แสดงกระบวนการแปลงแผนต่าง ๆ ในทางนโยบายไปสู่ความเป็นจริง เมื่อมองเผิน ๆ แล้ว อาจเข้าใจว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามมาโดยอัตโนมัติโดยที่รัฐบาลและผู้กำหนดนโยบายสามารถสั่งการได้ แต่ความจริงนั้นก็มักมีช่องว่างระหว่างกฎหมายหรือระเบียบกับการปฏิบัติจริงอยู่เสมอ

Ripley (1986) อธิบายว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่กฎหมายได้ให้อำนาจแก่แผนงาน นโยบาย หรือให้ผลประโยชน์หรือผลผลิตบางอย่างที่จับต้องได้ ซึ่งหมายถึงกลุ่มของกิจกรรมที่ตามมากับเจตนาของแผนงานหรือผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาของการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วยกรกระทำหรือไม่กระทำของตัวแสดงหลายคน โดยเฉพาะข้าราชการ การออกแบบให้แผนงานบังเกิดผล มีวิธีการที่มองเห็นได้ชัดว่าจะบรรลุจุดมุ่งหมาย อธิบายว่า การนำ

นโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการกำหนดนโยบายกับผลลัพธ์ของนโยบายที่ได้รับ ถ้าหากนโยบายไม่เหมาะสมและไม่สามารถแก้ปัญหาที่ออกแบบได้ ก็อาจจะล้มเหลวตั้งแต่แรกโดยไม่ต้องไปสนใจว่าการนำไปปฏิบัติจะดีเพียงใด

Nagamura R.T. (1980) อธิบายว่ากระบวนการนโยบายมีความซับซ้อนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนโยบายอีกทั้งยังเชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกับส่วนอื่นของกระบวนการนโยบาย

Fullan (2001) อธิบายว่ากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการนำความคิดไปสู่การปฏิบัติ มีการจัดระบบโครงสร้างของกิจกรรมและกำหนดชุดของกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายของนโยบาย

สรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการหลังจากที่กฎหมายผ่านสภาหรือนโยบายได้รับการอนุมัติ เป็นกิจกรรมของการนำนโยบายที่อยู่ในรูปของกฎหมาย นโยบายระเบียบ คำสั่งหรือรูปแบบอื่น ๆ ไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่อยู่ระหว่างการก่อรูปนโยบายและผลลัพธ์

ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สำคัญ คือ ผลงานของ Pressman และ Wildavsky (1973) ศึกษาความแตกต่างระหว่างวัตถุประสงค์ของแผนและผลการนำแผนไปปฏิบัติผลการศึกษาสรุพบว่า ความล้มเหลวสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ผู้กำหนดนโยบายไม่เข้าใจความซับซ้อนของการทำงานประสานกันระหว่างกิจกรรมในแผนงานรวมทั้งความหลากหลายขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เพิ่มความซับซ้อนในการกำหนดนโยบายและเพิ่มความเป็นไปได้ต่อความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และพวกเขาจึงสรุปเพิ่มเติมว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความล้มเหลวหากนโยบายและแผนที่กำหนดขึ้นมาจากฐานความคิดอันไม่สมเหตุสมผลระหว่างนโยบายและผลลัพธ์ที่ต้องการ

Sabatier และ Mazmanian (1989) ศึกษาในประเด็นตรงกันข้ามกับ Pressman และ Wildavsky คือ ศึกษาความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในกรณีศึกษาการบริหารพื้นที่ชายฝั่งและพื้นดินของคณะกรรมการบริหารชายฝั่งเมืองแคลิฟอร์เนีย Sabatier และ Mazmanian กำหนดลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติอันนำไปสู่ความสำเร็จด้านผลลัพธ์และทดสอบเกณฑ์ดังกล่าวกับกรณีศึกษาอื่นๆ ผลการศึกษาสรุได้ว่า เกณฑ์สำคัญของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย 6 เกณฑ์ คือ 1) ความชัดเจนและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ 2) ความสมเหตุสมผลระหว่างวัตถุประสงค์ของนโยบายและการปฏิบัติ 3) หน่วยงานมีทรัพยากรและอำนาจเพียงพอต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4) ผู้จัดการมีทักษะในการบริหารและมีพันธสัญญาต่อการนำนโยบายไป

ปฏิบัติ 5) ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนและผู้มีส่วนได้เสีย และ 6) สภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางนโยบายเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ภาพรวมทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติมีอยู่ 3 กลุ่ม คือ 1) ทฤษฎีบนลงล่าง (topdown theories) 2) ทฤษฎีล่างขึ้นบน (bottom-up theories) และ 3) ทฤษฎีผสม (hybrid theories) ซึ่งทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 3 กลุ่ม มีลักษณะที่สำคัญแตกต่างกัน โดยสรุป คือ

1. ทฤษฎีบนลงล่าง เน้นว่า ผู้ตัดสินใจมีความสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายให้ชัดเจน และควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ การนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลาง นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีระบบ ถือว่า นโยบายเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ และมักไม่สนใจผลกระทบที่มาจากตัวผู้ปฏิบัติทฤษฎีนี้จึงกำหนดให้นโยบายเป็นปัจจัยนำเข้าส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลผลิต โดยมีนักวิชาการสำคัญในกลุ่มทฤษฎีนี้

1) แนวคิดของ Pressman และ Wildavsky งานของ Pressman และ Wildavsky ปี ค.ศ. 1973 เป็นไปตามตัวแบบเหตุผล เริ่มจากการมีสมมติฐานว่าผู้ตัดสินใจส่วนกลาง เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย การวิจัย จึงทำเพื่อวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นอุปสรรคของการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ เขาจึงมองการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นระบบปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างวัตถุประสงค์กับการกระทำที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น และเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linear relationship) สำหรับทางด้านต้นทาง ต้องกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบและมีระเบียบวิธีการที่จะทำให้นโยบายชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนปลายทาง หน่วยปฏิบัติก็ต้องมีทรัพยากรเพียงพอ มีความรับผิดชอบที่ชัดเจนและมีการควบคุมตามลำดับขั้น

2) แนวคิดของ Van Meter และ Van Horn งานของ Van Meter และ Van Horn ปี ค.ศ. 1975 เป็นงานที่อธิบายในเชิงทฤษฎีมากกว่างานของ Pressman และ Wildavsky แต่สิ่งที่เริ่มเหมือนกัน คือ ศึกษาว่าผลลัพธ์ผลลัพธ์ของนโยบายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ส่วนที่ต่างไป คือ มีการใช้ตัวแบบวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ Van Meter และ Van Horn เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายและการเห็นพ้องกันในจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อประสิทธิผลของนโยบาย

3) แนวคิดของ Bardach งานของ Bardach ปี ค.ศ.1977 เห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการเมือง จึงเสนอให้ใช้เกมเป็นเครื่องมืออธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความคิดของ Bardach มีอิทธิพลต่อทฤษฎีล่างขึ้นบน แต่เขาก็ยังมุ่งให้คำแนะนำแก่ผู้ตัดสินใจซึ่งทำให้เขาถูกจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีบนลงล่าง คำแนะนำที่สำคัญของเขา คือ การให้เขียนภาพจินตนาการ (scenario writing) ซึ่งหมายความว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติอาจประสบความสำเร็จได้ หากผู้กำหนดนโยบายเข้าใจโครงสร้างของเกมการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นอย่างดี

4) แนวคิดของ Sabatier และ Mazmanian งานของ Sabatier และ Mazmanian ในปี ค.ศ.1979, 1980 รวมทั้ง 1983 ทำให้เขาถูกจัดให้เป็นนักวิชาการหลักในกลุ่มทฤษฎีบนลงล่าง เขาวิเคราะห์นโยบายที่ตัดสินใจโดยรัฐบาลและถือว่าขั้นการก่อรูปนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติแยกออกจากกันได้ Sabatier และ Mazmanian เสนอตัวแบบว่า มีตัวแปรที่ทำให้นโยบายมีประสิทธิภาพ 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์นโยบายชัดเจนและคงเส้นคงวา (2) นโยบายอยู่บนฐานทฤษฎีเชิงสาเหตุและผลที่ถูกต้อง (3) การจัดโครงสร้างการนำนโยบายไปปฏิบัติดีพอ (4) ผู้ปฏิบัติผูกพันกับจุดมุ่งหมายของนโยบาย (5) กลุ่มผลประโยชน์และผู้มีอำนาจทางการบริหารและนิติบัญญัติสนับสนุน และ (6) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอันตรายจากเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ แม้ว่า Sabatier และ Mazmanian ยอมรับว่าการควบคุมตามลำดับขั้นนั้นในทางปฏิบัติกระทำได้ยากและอาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติล้มเหลว แต่เขาก็เห็นว่าควรออกแบบนโยบายและจัดโครงสร้างการนำไปปฏิบัติให้ดี

2. ทฤษฎีล่างขึ้นบน มีแนวคิดแตกต่างกับทฤษฎีบนลงล่าง โดยเห็นว่าผู้ปฏิบัติในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติในการให้บริการตามนโยบาย รวมทั้งเห็นว่า กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการต่อรองที่เกิดในเครือข่ายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทำให้ทฤษฎีนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้นเนื่องจากมองว่านโยบายเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และนำผลการสะท้อนกลับจากผู้มีส่วนได้เสียในนโยบายมาปรับเปลี่ยน แก้ไข นโยบาย ให้สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติ การศึกษาในกลุ่มนี้เริ่มจากระดับล่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และปฏิเสธความคิดว่านโยบายเริ่มจากส่วนบนที่คนข้างล่างต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพราะกลุ่มนี้เห็นว่าคนข้างล่างหรือผู้ปฏิบัติใช้ดุลพินิจและใกล้ชิดกับปัญหามากกว่าส่วนบนหรือผู้กำหนดนโยบาย โดยมีนักวิชาการสำคัญในกลุ่มทฤษฎีนี้

1) แนวคิดของ Lipsky Lipsky ค.ศ.1980 วิเคราะห์พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เช่น ครู นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ แพทย์ เขาเห็นว่าการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติควรศึกษาปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้ปฏิบัติในพื้นที่กับประชาชน ซึ่งนักวิชาการบางคน เช่น Hudson เห็นด้วยว่า เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติมีอำนาจควบคุมผู้ให้บริการ เพราะมีอิสระจากหน่วยงาน แหล่งที่มาของอำนาจที่สำคัญคือ การใช้ดุลพินิจในขณะปฏิบัติงาน

2) แนวคิดของ Elmore ค.ศ.1980 จุดสำคัญของเอลมอร์อยู่ที่การเสนอแนวทางในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ เขาเห็นว่าควรเปลี่ยนความจากเดิมที่วิเคราะห์แบบ “การสร้างแผนภาพจากหน้าไปหลัง” (forward mapping) ซึ่งหมายถึงทฤษฎีบนลงล่าง ซึ่ง Elmore เห็นว่ามีจุดอ่อนที่ร้ายแรงที่มีฐานคิดว่า ผู้กำหนดนโยบายสามารถควบคุมกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการทางด้านองค์การ การเมือง และเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ เขาเห็นว่า ควรมองย้อนกลับจากข้างล่างขึ้นไป ซึ่งเขาเรียกว่า “การสร้างแผนภาพจากหลัง

มาหน้า” (backward mapping) หรือทฤษฎีล่างขึ้นบน โดยการเริ่มต้นจากตัวปัญหาและศึกษาว่าหน่วยงานระดับท้องถิ่นลงมือแก้ปัญหาที่น้อยอย่างไร หรืออีกนัยหนึ่ง ศึกษาการปรับตัวของหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งการปรับตัวต่อนโยบายและการปรับนโยบายให้เข้ากับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงาน

3) แนวคิดของ Hjern Hjern ค.ศ.1981 ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับ Porter และ Hull ทั้งสามคนนี้ได้พัฒนาระเบียบวิธีศึกษาเครือข่ายเชิงประจักษ์ (empirical network methodology) เพื่อใช้สำหรับศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ Hjern และคณะ เห็นว่านักวิจัยต้องยอมรับว่าการให้บริการเกี่ยวข้องกับบุคลิกของตัวแสดงและองค์การที่หลากหลาย ดังนั้นการวิจัยควรเริ่มด้วยการระบุว่าเครือข่ายของตัวแสดงอยู่ที่ไหนก่อน จากนั้นจึงศึกษาวิธีการแก้ปัญหาของตัวแสดง

3. ทฤษฎีผสม พยายามบูรณาการ โดยรวมเอาส่วนสำคัญของทฤษฎีทั้งสอง รวมถึงทฤษฎีอื่น ๆ เข้าด้วยกัน ให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ความชัดเจนสมเหตุผลของนโยบาย และด้านพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ นโยบาย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร และการปรับตัวของหน่วยงานปฏิบัติ หัวใจของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ และปรับเปลี่ยน แก้ไข นโยบาย โดยมีนักวิชาการสำคัญในกลุ่มทฤษฎีนี้

1) แนวคิดของ Elmore Elmore ค.ศ.1986 เคยอยู่กลุ่มทฤษฎีล่างขึ้นบน ต่อมางานของเขา ปี ค.ศ.1986 ได้รวมเอาแนวทางทั้งสองแนวเข้าด้วยกัน Elmore เห็นว่าความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับทั้งสองทฤษฎีซึ่งเกี่ยวพันกัน ผู้กำหนดนโยบายควรสนใจทั้งเครื่องมือและทรัพยากรของนโยบายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ซึ่งเป็นจุดสนใจของทฤษฎีบนลงล่าง ขณะเดียวกันก็ต้องสนใจการจูงใจ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นจุดสนใจทฤษฎีล่างขึ้นบนด้วย

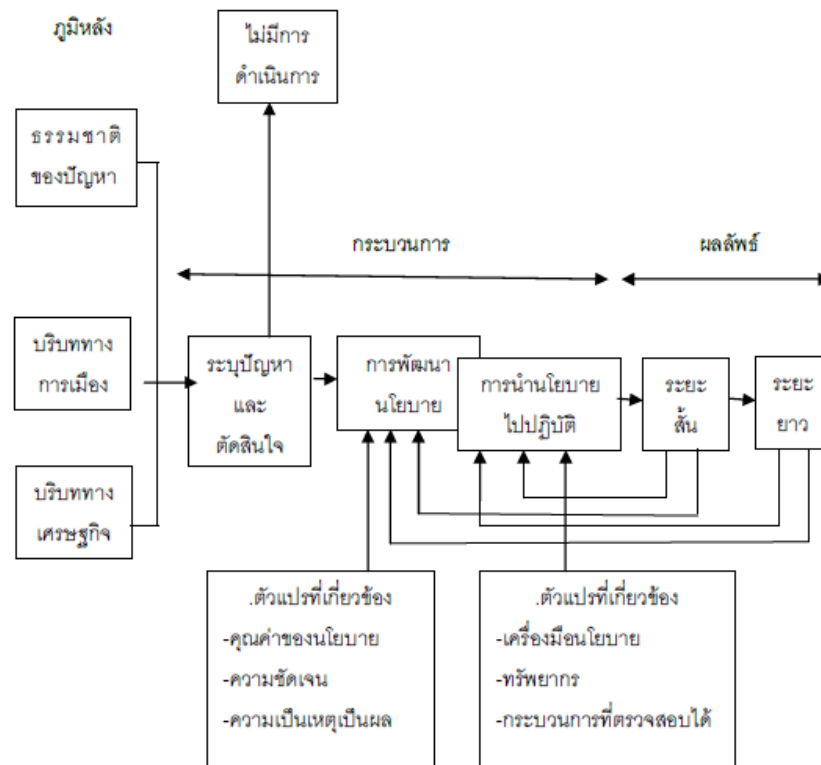
2) แนวคิดของ Sabatier Sabatier ร่วมกับ Jenkins-Smith ค.ศ.1986 เสนอ “กรอบแนวคิดการผสมผสานการผลักดัน” (advocacy coalition framework) ซึ่งปฏิเสธกระบวนการนโยบายแบบขั้นตอนและมุ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงนโยบายในภาพรวมทั้งหมด กรอบแนวคิดนี้คล้ายกับทฤษฎีล่างขึ้นบน ซึ่งเริ่มจากปัญหานโยบายและกำหนดว่าตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหานั้นมีใครและมีลักษณะอย่างไรบ้าง ยิ่งกว่านั้น Sabatier ยังได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ นโยบายและเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลต่อการกำหนดนโยบาย

3) แนวคิดของ Winter ค.ศ.1990 แก้ปัญหาการแยกการกำหนดนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติได้สำเร็จ โดยชี้ให้เห็นผลกระทบของการกำหนดนโยบายที่มีต่อการนำ

นโยบายไปปฏิบัติงานของเขาต่างจากทฤษฎีบนลงล่างตรงที่ Winter ไม่ได้สนใจขั้นการกำหนดนโยบายอย่างเดียว แต่สนใจลักษณะบางอย่างของการกำหนดนโยบาย เช่น ความขัดแย้ง หรือ ความสนใจของผู้สนับสนุนนโยบาย ซึ่งมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยสรุป ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติสรุปได้ 3 กลุ่ม คือ ทฤษฎีบนลงล่าง ทฤษฎีล่างขึ้นบน และทฤษฎีผสม โดยทฤษฎีบนลงล่างเน้นการควบคุมกระบวนการจากผู้กำหนดนโยบายมาสู่ผู้ปฏิบัติ ส่วนทฤษฎีล่างขึ้นบน เน้นพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติและเครือข่ายการปฏิบัติ ทฤษฎีทั้งสองแม้จะมีพื้นฐานแนวคิดต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในด้านขององค์ความรู้ ทฤษฎีทั้งสองมีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถมองเห็นภาพของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ทุกระดับ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของทฤษฎีผสม ที่นำเอาจุดแข็งและจุดอ่อนของทั้งสองทฤษฎีมาผสมกัน โดยทฤษฎีผสมให้ความสำคัญกับการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ความชัดเจนสมเหตุสมผลของนโยบาย และด้านพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ นโยบาย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร การปรับตัวของหน่วยงานปฏิบัติ เป็นต้น

กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Friedman (2003) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติในด้านสุขภาพของเด็ก โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องจำนวน 9 ตัวแปร คือ 1) ความสอดคล้องกันของนโยบายในเรื่องระบบ หลักการ และ แนวคิด 2) ระบบสนับสนุนจากองค์กรหรือภาคส่วนอื่นในการพัฒนาระบบนโยบาย 3) ความชัดเจนของนโยบายที่จะทำให้เกิดความเข้าใจเป้าหมายของนโยบาย 4) นโยบายมีความสอดคล้องกับทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล 5) วิธีการที่ใช้ในการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ 6) การเลือกใช้เครื่องมือในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 7) ความเพียงพอของทรัพยากรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 8) การกำกับควบคุมกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 9) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังแสดงกรอบแนวคิดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ที่มา : Friedman (2003)

การพัฒนานโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ เริ่มต้นจากการตระหนักถึงปัญหาที่ต้องมีการจัดการแก้ไขโดยเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชากรจำนวนมาก การพิจารณาปัญหาต้องมองในมุมกว้าง คือ บริบทด้านการเมือง เศรษฐกิจ และปัจจัยเชิงระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงระบุปัญหาทางนโยบายและตัดสินใจนำไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์ในการนำไปสู่การปฏิบัติ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการพัฒนานโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมีส่วนที่ทับซ้อนกันอยู่เนื่องจากในขณะที่มีการพัฒนาเนโยบายก็จะมี การนำ นโยบายไปปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาเนโยบายด้วย และในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเมื่อพบข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง แก้ไข ก็จะนำไปสู่การพัฒนาเนโยบาย โดยมีตัวแปรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของนโยบาย เช่น คุณค่าของนโยบาย ความชัดเจนของนโยบาย ความสอดคล้องกับทฤษฎีอย่างมีเหตุผล การเลือกเครื่องมือทางนโยบาย เป็นต้น

กระบวนการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการแสดงการเคลื่อนไหวของนโยบายในระบบใดระบบหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งระบบ ถ้านโยบายและการดำเนินการตามนโยบายต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายภาคส่วน ดังนั้นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจะ

เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน ผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติจะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางนโยบายทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาว หากผลลัพธ์ที่ต้องการจากการดำเนินนโยบายไม่เกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จำเป็นต้องมีการพัฒนานโยบายใหม่หรือปรับเปลี่ยนวิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของนโยบายที่ต้องการ

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและนำนโยบายไปปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดระหว่างการพัฒนา นโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนานโยบาย คือ คุณค่าของนโยบาย ความชัดเจน และความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบาย และตัวแปรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ เครื่องมือนโยบาย ทรัพยากร และกระบวนการที่ตรวจสอบได้สำหรับการประเมินผลนโยบาย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดทั่วไปสำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านการศึกษาที่มีการเสนอกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์นโยบายและการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาครู โดย Cheng and Cheung (1995) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 กรอบ คือ 1) การวิเคราะห์เบื้องหลังของนโยบายและปัญหาของนโยบาย รวมทั้งหลักการ แนวคิดต่างๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย 2) นำเสนอทิศทางเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการวางแผน ข้อจำกัดของนโยบาย และการวางแผนปฏิบัติ (action plan) 3) การวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และระบุความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติจริงกับการวางแผน และ 4) วิเคราะห์ผลของนโยบาย รวมทั้งนโยบายที่คาดหวังและผลลัพธ์ทางการศึกษา

สำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาความแตกต่างระหว่างนโยบายและแผนที่กำหนดขึ้นกับการนำไปปฏิบัติ ใน 4 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 2) ความพร้อมด้านทรัพยากร 3) ระยะเวลาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 4) การเตรียมการด้านกฎ ระเบียบ กฎหมาย โดยมีสาระสำคัญของแต่ละด้าน ดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้นโยบายด้านการศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างราบรื่น เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของนโยบาย จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในหลายประเด็น คือ ด้านความรู้ ด้านจิตใจ และเทคโนโลยี โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อาทิ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน รวมทั้งผู้ปกครองควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายในด้านเนื้อหาของนโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์เป้าหมายของนโยบายอันจะนำไปสู่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ความพร้อมด้านจิตใจ คือ แรงจูงใจที่มีต่อการปฏิบัตินโยบายเป็นสิ่งกระตุ้นสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติเนื่องจากแสดงถึงความเต็มใจ ตั้งใจ ที่จะปฏิบัติตามนโยบาย และความพร้อมด้านเทคโนโลยี เป็นการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติหาก

ปราศจากการเตรียมความพร้อมเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับนโยบาย และความพร้อมด้านจิตใจ ครูและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องอาจจะไม่มีความเต็มใจตั้งใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น การบังคับให้นำนโยบายไปปฏิบัติโดยปราศจากความพร้อมดังกล่าวอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ในเชิงลบ เนื่องจากเป็นเพียงการยอมทำตามนโยบายที่เป็น การบังคับ และถ้าเป้าหมายของนโยบายต้องการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น การเตรียมความพร้อมด้านความรู้ และจิตใจของผู้ปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็นประการแรกในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2) ความพร้อมด้านทรัพยากรความพร้อมด้านทรัพยากรเป็นสิ่งสำคัญในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หากปราศจากความพร้อมด้านทรัพยากรจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีอุปสรรค หรือเกิดความยากลำบากในประการต่างๆ ได้ ทรัพยากรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายทางการศึกษาไปปฏิบัติ คือ ทรัพยากรมนุษย์ อุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวก สถานที่หรือพื้นที่ในการดำเนินงานและเงินงบประมาณ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยในขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากร

3) กรอบเวลาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีเวลาในการดำเนินงานตามแผนและนโยบาย มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน และตารางการดำเนินงานมีความยืดหยุ่น ปัจจัยสำคัญคือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เวลากับการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเพียงพอ เช่น การนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติในฮ่องกงมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและอนุญาตให้โรงเรียนสามารถกำหนดทางเลือกในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในแนวทางของแต่ละโรงเรียนได้ด้วย

4) การเตรียมการด้านกฎระเบียบ กฎหมาย การนำนโยบายด้านการศึกษาไปปฏิบัติควรมีการดำเนินการสอดคล้องกับกฎระเบียบ และกฎหมายที่กำหนดขึ้น หากมีการดำเนินการนอกเหนือหรือขัดกับกฎระเบียบ กฎหมายที่มีอยู่จะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน นอกจากนั้นแล้ว ในการนำนโยบายด้านการศึกษาไปปฏิบัติ ควรมีการกำหนดกฎหมาย ระเบียบ ที่สนับสนุนและเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยกำหนดความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญบางประการในทางปฏิบัติ ปัจจัยที่ควรเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานที่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหาร เพราะอุปสรรคนั้นมักอยู่ในสภาพแวดล้อมภายนอกตัวนโยบาย และอยู่ภายนอกหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ อุปสรรคนี้เป็นทางกายภาพ เช่น ภาวะภัยแล้ง การระบาดของโรคพิษ หรืออาจเป็นอุปสรรคทางการเมือง กล่าวคือ แนวทาง/มาตรการที่จำเป็นต้องใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นที่ยอมรับ

และถูกคัดค้านโดยกลุ่มที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง และผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่อาจดำเนินการอะไรได้นอกจากให้ข้อมูลแก่ผู้กำหนดนโยบายได้รับทราบปัญหาเพื่อนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายนั้น

2. เวลาและทรัพยากรที่เพียงพอ สำหรับดำเนินการตามแนวทาง/แผนงาน/โครงการเงื่อนไขด้านเวลาและทรัพยากรจัดเป็นข้อจำกัดภายนอกตัวนโยบาย นโยบายที่มีความเป็นไปได้ทางด้านกายภาพและทางด้านการเมืองอาจจะไม่สัมฤทธิ์ผลเนื่องจากทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องคาดหวังจากนโยบายมากเกินไปในระยะเวลาอันสั้น และอีกประการหนึ่ง ข้อจำกัดด้านงบประมาณอาจทำให้โครงการต้องเผชิญปัญหาทรัพยากรไม่เพียงพอ

3. การวางแผนจัดสรรทรัพยากรที่ต้องการใช้ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีการผสมผสานทรัพยากร การไม่มีงบประมาณใช้ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ก่อความเสียหายที่ร้ายแรงน้อยกว่าการไม่มีทรัพยากรที่ต้องการใช้ เพราะงบประมาณอาจไม่สามารถแปรเปลี่ยนไปเป็นทรัพยากรที่ต้องการ เช่น ที่ดิน วัสดุอุปกรณ์ หรือแรงงาน ผู้บริการโครงการจึงต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์โครงข่าย (network analysis technique) ในการวางแผนและควบคุมกำลังคนและสินค้าคงคลัง

4. นโยบายที่มีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎี หลักสาเหตุและผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ บางทีนโยบายประสบความสำเร็จล้มเหลว เนื่องจากผู้กำหนดนโยบายไม่เข้าใจปัญหาที่นโยบายต้องการแก้ไขอย่างเพียงพอว่า อะไรเป็นสาเหตุ อะไรเป็นทางแก้ปัญหา อะไรเป็นโอกาส หรืออะไรเป็นอาการของปัญหา ทุกนโยบายจะเป็นไปตามทฤษฎี/หลักสาเหตุและผลลัพธ์ตามความเข้าใจของผู้กำหนดนโยบาย แต่ความเข้าใจเหล่านี้มักไม่กล่าวไว้ขณะนำนโยบายไปปฏิบัติ ถ้านโยบายล้มเหลวอาจจะเป็นเพราะทฤษฎี และผลลัพธ์พื้นฐานของนโยบายไม่ถูกต้องมากกว่าที่จะเป็นเพราะการดำเนินงานตามนโยบายที่ไม่ดี ถ้าทำการวิเคราะห์นโยบายอย่างดีตั้งแต่ในขั้นนิยามประเด็นปัญหา และวิเคราะห์ทางเลือกการคัดสรรทางเลือกไม่ใช่ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนโยบาย และการนิยามประเด็นปัญหาเป็นการยอมรับเงื่อนไขของผลลัพธ์ที่ต้องการ สำหรับใช้กำหนดทางเลือกของนโยบาย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์เป็นความสัมพันธ์ทางตรง โดยไม่มีความสัมพันธ์อื่นใดมาแทรกซ้อนนโยบายอาศัยความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลตามลำดับของเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน ยิ่งหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์จะยิ่งสลับซับซ้อน เป็นไปได้ว่าแต่ละฝ่ายจะไม่เข้าใจนโยบายนั้นอย่างถ่องแท้ ทำให้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้ดีเท่าที่ควรและมีแนวโน้มจะล้มเหลว

6. ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาระหว่างหน่วยงานอยู่ในระดับต่ำ โดยทั่วไปการนำนโยบายไปปฏิบัติจนสัมฤทธิ์ผลระดับสูงต้องอาศัยหน่วยงานเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จต้องไม่พึ่งพาหน่วยงานอื่น ถ้ามีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องเป็นความพึ่งพาในระดับต่ำและความสัมพันธ์

ต้องไม่ค่อนมีความสำคัญนัก การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนเพราะต้องทำให้ผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากเห็นพ้องกันหรือยอมรับในนโยบายนั้น

7. ความเข้าใจและความเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ เป็นสิ่งที่จำเป็นตลอดระยะเวลาที่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของนโยบายควรมีความเฉพาะเจาะจงในลักษณะที่วัดได้เป็นตัวเลขในเชิงปริมาณ ควรเป็นที่เข้าใจและเห็นพ้องในองค์กร รวมทั้งสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

8. การจัดกิจกรรมตามลำดับอย่างเหมาะสม เพื่อให้นโยบายบรรลุสัมฤทธิ์ผลจะต้องกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องดำเนินการ กำหนดรายละเอียดและลำดับของกิจกรรมทั้งหมด โดยระบุกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ผู้ความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ และจัดวางลำดับของกิจกรรมอย่างเป็นเหตุเป็นผล หลังจากนั้นต้องมีการจัดการเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่ากิจกรรมดำเนินตรงตามเวลา และถ้าดำเนินการไม่ถูกต้องก็ต้องได้รับการแก้ไขที่เหมาะสม

9. การติดต่อสื่อสารและประสานงานอย่างเต็มที่ การติดต่อประสานงานเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการประสานงานในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทั่วไปมักไม่มีการติดต่อสื่อสารที่สมบูรณ์ แม้ระบบสารสนเทศอาจจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าข้อมูลและคำสั่งของผู้ส่งข้อมูลจะมีการนำไปปฏิบัติตามที่กำหนดหรือเข้าใจอย่างตรงกัน

10. ผู้มีอำนาจหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติต้องได้รับการยอมรับอย่างแท้จริง การเชื่อฟังหรือการยอมรับอย่างแท้จริง หมายถึง การไม่ต่อต้านคำสั่งใดๆ แต่ถ้าในการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดการต่อต้านจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ระบบข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดจะต้องช่วยให้ทราบล่วงหน้าถึงปฏิกิริยาที่ต่อต้าน เพื่อสามารถเข้ามาจัดการควบคุมการต่อต้านนั้นได้ทันที เงื่อนไขที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบคือ ผู้มีอำนาจหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีอำนาจบารมีในการทำให้บุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กรยอมรับตนเองเพื่อจะได้รับความเห็นชอบและสามารถประสานงานนโยบาย/แผนงาน/โครงการเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อความสำเร็จ

องค์กรและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องสลับซับซ้อน เนื่องมาจากมืองค์การผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายฝ่าย ซึ่งล้วนมีความคาดหวัง ผลประโยชน์และเป้าหมายที่แตกต่างกัน ต้องเข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน และปฏิสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ที่มีแต่ระดับใดระดับหนึ่ง ด้วยการนำนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้นแตกต่างกัน องค์กรและผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติเหล่านี้ ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ และผู้ที่ได้รับผลจากนโยบาย (วรเดช จันทรศร, 2542 ; ศุภชัย ยาวะประภาช, 2538)

1. ฝ่ายการเมือง

ได้แก่ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี กำหนดขอบเขตการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในลักษณะของกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี กฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับ สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติ กำหนดนโยบายจัดสรรงบประมาณ พิจารณาหน่วยงานที่มีสมรรถนะที่จะเป็นผู้รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งพิจารณาปรับปรุง สนับสนุน ยุตินโยบาย เมื่อได้มีการนำนโยบายนั้นๆ ไปดำเนินการเป็นระยะเวลาหนึ่ง สำหรับคณะรัฐมนตรีของไทย ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงต่างๆ โดยรัฐมนตรีริเริ่มนโยบายผ่านคณะรัฐมนตรีเพื่อนำไปประกาศเป็นมติคณะรัฐมนตรี หลังจากนั้นจึงมอบหมายความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานในกำกับ หรือมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่กระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง

อาจกล่าวได้ว่า ถ้าฝ่ายการเมืองให้ความเห็นชอบ ดูแลติดตามการนำนโยบายไปปฏิบัติ ก็ทำให้หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบสนใจและให้ความสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่บทบาทของฝ่ายการเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะน้อยกว่าฝ่ายบริหารระบบราชการ

2. ระบบราชการ

ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ กล่าวได้ว่า ระบบราชการมีความสำคัญที่สุด ทั้งในกระบวนการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ระบบราชการสามารถรองรับฝ่ายการเมืองได้ เพราะระบบราชการเก็บรวบรวม วิเคราะห์และป้อนข้อมูลให้แก่ฝ่ายการเมืองจากการที่ข้าราชการมีความชำนาญและอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ทางการบริหารนาน โดยเฉพาะมีหน้าที่กำหนดแผนงานและโครงการต่างๆ

เนื่องจากระบบราชการผูกขาดการให้บริการสาธารณะ และมีความได้เปรียบภาคเอกชนที่ไม่มีคู่แข่งในการดำเนินงาน จึงไม่ประสบปัญหาล้มละลายหรือขาดทุนในการดำเนินงาน แต่อาจมีหนี้สาธารณะเกิดขึ้นได้เมื่อบริหารงานผิดพลาด

โดยทั่วไปนโยบายที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์และความอยู่รอดของระบบราชการ จะส่งผลให้มีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เช่น นโยบายปฏิรูประบบราชการไทย เริ่มต้นในสมัยพระบรมไตรโลกนาถและสมัยรัชกาลที่ 5 และเป็นนโยบายของทุกรัฐบาล ตลอดมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2512 จนปัจจุบัน นโยบายปฏิรูปนี้ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเนื่องจากระบบราชการมีอำนาจมากและควบคุมได้ยาก โดยปกติระบบราชการจะเลือกเฉพาะนโยบายที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเองเพื่อนำไปปฏิบัติ ขณะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานอาจจะไม่ร่วมมือประสานกันทั้งๆ ที่เห็นด้วยกับเป้าหมายของนโยบาย นอกจากนี้อาจมีความเห็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เนื่องมาจากผลประโยชน์ และค่านิยมของหน่วยเป้าหมายแตกต่างกัน

3. ข้าราชการ

ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงาน ผู้บริหารโครงการ และผู้ให้บริการตามโครงการ บุคคลเหล่านี้ต่างมีแรงจูงใจ เป้าหมาย และค่านิยมที่แตกต่างกัน มีผลทำให้พฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้แตกต่างกัน ในการนำนโยบายไปปฏิบัติบุคคลเหล่านี้มีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกัน คือ ผู้บริหารระดับสูงต้องให้การสนับสนุนและผูกพันกับนโยบายที่ตนเองต้องรับผิดชอบ ส่วนผู้บริหารโครงการคือ ผู้นำของข้าราชการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการให้สัมฤทธิ์ผล ขณะที่ผู้ให้บริการตามโครงการ คือ ข้าราชการระดับปฏิบัติซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการ ผู้ให้บริการตามโครงการมีอิสระ มีวิจรรย์ญาณ อำนาจ(discretion) ในการตัดสินใจที่ผู้บริหารระดับสูงควบคุมไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อมีการตีความกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ และแนวทางปฏิบัติของนโยบายในลักษณะที่แตกต่างกันไป

วัตถุประสงค์ของนโยบายที่ไม่ชัดเจน หรือวัตถุประสงค์ที่มีผลกระทบต่อโครงการหรือแผนงานหน่วยงานของตน ทำให้ข้าราชการหลีกเลี่ยง เพิกเฉยหรือตีความต่อผลประโยชน์ของข้าราชการ นอกจากนี้ข้าราชการยังสามารถบิดเบือนและไม่เปิดเผยข้อมูลที่ควรให้ผู้รับบริการได้ทราบ และสามารถสกัดกั้นข้อมูล ความต้องการ และข้อเสนอของผู้บริหารโครงการเพื่อไม่ให้ผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานได้ทราบ

4. ผู้ที่ได้รับผลจากนโยบาย

ได้แก่ ผู้รับบริการ ผู้ได้รับประโยชน์ ทั้งระดับบุคคล กลุ่ม องค์กรภาคเอกชน และ องค์กรไม่แสวงหากำไร ซึ่งอาจรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพล เพื่อแสวงหาประโยชน์จากนักการเมืองหรือข้าราชการ โดยการเจรจาต่อรองและประสานประโยชน์

แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1. แนวทางโครงสร้าง (structural approaches)

การวิเคราะห์องค์การสมัยใหม่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในขณะที่ทำการร่างนโยบายควรกำหนดองค์การไปพร้อมๆ กัน โดยเน้นการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงใดๆ ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องการจัดการหรือเทคนิค ดัดแปลง ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมากขึ้น กระบวนการกำหนดนโยบายโดยรวมเป็นกิจกรรมที่ควรจะทำกลับไปกลับมาซ้ำๆ มากกว่าที่จะเป็นกิจกรรมต่อเนื่องตามลำดับในลักษณะเส้นตรง เรียกว่า ความต่อเนื่องของนโยบาย-กิจกรรม-นโยบายตามลำดับ

2. แนวทางกระบวนการจัดการ (procedural and managerial approaches)

การสร้างกระบวนการจัดการเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับเทคนิค มีความสำคัญมากกว่าการกำหนดโครงสร้างองค์การให้เหมาะสมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการวางแผนเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลง มักจะมองการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นเรื่องเทคนิคหรือการบริหารแบบโครงการ ดังนั้นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญตามลำดับดังนี้

- 1) การออกแบบแผนงาน ประกอบด้วย ลำดับของงานและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มาตรฐานการปฏิบัติงาน งบประมาณ ทุน และเวลา
- 2) การบริหารจัดการแผนงาน โดยกำหนดแผนการดำเนินงาน จัดหาบุคลากร งบประมาณ/ทุนและทรัพยากร กำหนดกระบวนการและวิธีดำเนินงานที่เหมาะสม
- 3) การจัดทำตารางเวลาปฏิบัติงาน และเครื่องมือติดตามควบคุมงานที่เหมาะสม เพื่อให้แผนงานดำเนินไปตามที่กำหนด ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะนำมาตรการที่เหมาะสมมาใช้ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว แนวทางนี้มีข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือการบริหารโครงการต้องมีการควบคุมแผนงาน มีผลลัพธ์ของแผนงาน และมีการป้องกันผลกระทบของโครงการต่อสิ่งแวดล้อม

3. แนวทางพฤติกรรม (behavioral approaches)

แนวทางพฤติกรรมจะนำมาใช้เมื่อมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น สาเหตุที่มีการต่อต้าน ได้แก่ ความรู้สึกกลัวในผลของการเปลี่ยนแปลง เข้าใจว่าความเปลี่ยนแปลงคือความไม่แน่นอน และบางคนรู้สึกคลุมเครือกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย วิธีจัดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง คือ ให้ข้อมูลทุกอย่างในตอนแรกที่นำนโยบายไปปฏิบัติ แล้วใช้การติดต่อสื่อสารโดยวิธีโน้มน้าวชักชวนเพื่อสร้างความเห็นพ้อง และใช้การพบปะพูดคุยกับบุคคลสำคัญ หรือผู้มีอิทธิพลของกลุ่ม

แนวทางนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความไว้วางใจ โดยแสดงความเอาใจใส่ในผลประโยชน์ของประชาชน และสร้างความมั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงจะไม่เกิดอย่างรวดเร็ว และทรัพยากรจะมีจำนวนเพียงพอ ผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงจะมีการทบทวนเสมอ และการวางแผนจะมีความยืดหยุ่น แนวทางพฤติกรรมเห็นว่าการมีส่วนร่วมและบริหารแบบประชาธิปไตยดีกว่าแบบเผด็จการ แต่จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นก็ต่อเมื่อยอมรับว่าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและผู้บริหารระดับสูงหรือนักการเมืองไม่ใช่ผู้มีความรู้ดีที่สุดในนโยบายนั้นๆ

4. แนวทางการเมือง (political approaches)

คำว่าการเมือง ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเมืองของพรรคการเมือง แต่หมายรวมถึงรูปแบบของอำนาจ และอิทธิพลทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจจะมีการวางแผนอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นองค์กร กระบวนการบริหารจัดการ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มที่ต่อต้านขัดขวางนโยบายย่อมทำให้นโยบายไม่ประสบความสำเร็จ

แนวทางการเมืองมีข้อสมมติฐานเบื้องต้นต่างจากแนวทางอื่นๆ คือ แนวทางพฤติกรรมที่เน้นการพัฒนาองค์กรเชื่อว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งผิดปกติ ที่สามารถจัดให้หมดไปได้โดยอาศัยศักยภาพของบุคคลฝ่ายต่างๆ ขณะที่แนวทางการเมืองเชื่อว่า ความขัดแย้งระหว่างองค์กรและภายในองค์กร ระหว่างกลุ่มสังคมที่เกิดขึ้นไม่สามารถจัดให้หมดไปได้ ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจจะเป็นผลมาจากผู้นำทางการเมืองเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายคนพิการทั้งในและต่างประเทศ

นโยบายคนพิการกรณีประเทศญี่ปุ่น วารสาร Disability Studies Quarterly เขียนโดย Tagaki (2011) แห่งมหาวิทยาลัย Osaka Prefecture มีบทความเรื่อง “Men’s Short-term Experience of Acquired Physical Disabilities in Japan” ระบุว่า การพัฒนานโยบายสวัสดิการและปทัสถานทางสังคมสำหรับบุคคล มีขึ้นเป็นครั้งแรกในญี่ปุ่นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง พ.ศ. 2488 กล่าวคือ มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการในปี ค.ศ.1949 เป็นครั้งแรก ทั้งยังให้มีการแยกบริการสวัสดิการให้กับบุคคลพิการอย่างเด่นชัดโดยแยกจากบริการที่ให้สำหรับผู้ที่ยากจน ต่อมาในทศวรรษที่ 1960-1969 รัฐบาลญี่ปุ่นพยายามสร้างสถาบันเพื่อดูแลคนพิการ ซึ่งผลงานนี้น่าพึงพอใจมากพอควร แต่ส่วนที่บกพร่องก็มี คือ ผลวิจัยของ Hayashi และ Okuhira ในปี ค.ศ.2001 ซึ่งกล่าวว่า มี (1) การให้บริการทางการแพทย์ที่ไม่ถูกต้องหรือคุณภาพต่ำ อีกทั้ง (2) มีการผ่าตัดอย่างไม่เหมาะสม (3) มีการให้คนไข้ทั้งชายและหญิงอาบน้ำร่วมกัน โดยผู้ดูแลเป็นผู้ชาย (4) คุณภาพของห้องน้ำไม่ดี และ (5) ผลจากการแสดงความไม่พอใจ ก็คือ มีการประท้วงด้วยการอดข้าว หรือมีการนั่งประท้วง (sit-ins) ต่อมา มีการรวมตัวกันจนเกิดการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิคนพิการ

ช่วงทศวรรษที่ 1980-1989 รัฐบาลญี่ปุ่นได้เน้นเป้าหมายเชิงนโยบายในการให้คนพิการสามารถครองชีวิตอยู่อย่างอิสระ แยกออกไปแทนที่จะต้องไปอยู่ในสถานที่มีสถานสำหรับผู้พิการโดยเฉพาะ ขบวนการที่ต้องการมีชีวิตแยกออกไป (independent living) อนึ่ง ในระดับท้องถิ่น องค์กรสำหรับสิทธิของคนพิการได้เจรจากับรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อได้รับบริการจากรัฐแบบเดียวกัน แม้ว่าจะอาศัยอยู่แยกออกไป

กรณีญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากขบวนการที่เรียกว่า Independent Living Movement ในสหรัฐอเมริกา หลังจากที่มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรอันเป็นผลจากการที่สหประชาชาติได้ประกาศให้ปี ค.ศ. 1981 เป็นปีสากลแห่งคนพิการ (international year of disabled persons) จากการสำรวจของกระทรวงงานและสวัสดิการ Ministry of Health Labour and Welfare (MHLW) ในปี ค.ศ. 2009 พบว่า คนพิการมีประมาณ 7.238 ล้านคน คือ ประมาณร้อยละ 5.6 ของประชากรญี่ปุ่น มีการประกาศตามกฎหมายที่ว่าด้วยการให้บริการและการสนับสนุน (Services and Support for Persons with Disabilities Act) ซึ่งประกาศใช้ ในปี ค.ศ. 2006 กฎหมายฉบับนี้มุ่งที่จะช่วยให้มีการซึมซับบุคคลผู้พิการเข้าสู่ชีวิตชุมชน มีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบในระดับชาติ ซึ่งบริการต่างๆ และให้มีการช่วยเหลือทางด้านการจ้างงานด้วย

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาหลายอย่าง รวมทั้ง (1) ค่าธรรมเนียมที่แพง และ (2) การให้บริการในขอบเขตจำกัดในชนบท อนึ่ง มีการค้นพบว่า ผู้บรรลุนิติภาวะที่อาศัยอยู่กับครอบครัว ไม่สามารถที่จะได้รับบริการต่างๆ และเปรียบเทียบกับผู้ที่อาศัยอยู่อย่างเป็นอิสระการที่มีการให้บริการเป็นอย่างดีว่านั้น เพราะสอดคล้องกับปีที่สถานที่บิดามารดาของผู้ที่พิการหรือผู้ปกครองคนอื่นรับผิดชอบในการดูแลบุคคลพิการตั้งแต่เด็กจนกระทั่งถึงเป็นผู้ใหญ่ อนึ่ง มีโควตาตามกฎหมายว่าให้ 1.8% ของบริษัทเอกชนและ 2.1% ของบริษัทที่เรียกว่า Statutory Corporations รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น กระทรวง Ministry of Health Labour and Welfare (MHLW) ในปีค.ศ.2009 แสดงตัวเลขว่า อัตราการจ้างงานที่เป็นจริงของบุคคลที่พิการในบริษัทเอกชน คือ 1.59 ซึ่งได้ขยับขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปีค.ศ.2005 เป็นต้นมา

นโยบายคนพิการกรณีประเทศสิงคโปร์ มีประชากรประมาณ 5 ล้านคน มีคนพิการ 131,000 คน (Ministry of Community Development, Youth and Sports, 2008) ทั้งนี้ สำหรับเรื่องนโยบายและแผนเกี่ยวกับคนพิการในสิงคโปร์นั้น กระทรวง-การพัฒนาชุมชน เยาวชน และการกีฬา มีบทบาทสำคัญในการร่างแผนปี ค.ศ.2007-2011 โดยมีข้อเสนอว่าให้มี

1. เพิ่มการบูรณาการ (integration) ของบุคคลผู้พิการในสิงคโปร์
2. เพิ่มขีดความสามารถในการมีชีวิตอยู่อย่างอิสระได้ ทั้งนี้ โดยใช้วิธีการแนวทางที่เรียกว่า มุ่งสู่ไปที่ 5 P ได้แก่ People, Private, Public Sectors, Parent และ Persons เพื่อให้มีเสียงมีบทบาทในนโยบายแห่งชาติ ข้อเสนอมีดังต่อไปนี้ เช่น

- 1) บรรลุเป้าหมายเกี่ยวกับด้านเยาวชนให้ดีกว่าเดิมเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือตั้งแต่
  - 1.1) เยาววัย ช่วยเหลือแบบบูรณาการ และทั่วถึงทุกด้านให้เข้ากับระบบการศึกษา รวมทั้ง

1.2) การประเมินและจัดอย่างเป็นระบบให้เข้าสู่การศึกษาพิเศษ (special education) หรือการเข้าสู่การเรียนแบบปกติ (mainstream) ทั้งนี้โดยมีการพัฒนา กรอบแห่งหลักสูตรและคุณภาพในหลักสูตรเพื่อบรรลุทักษะทางการดำรงชีวิตและด้านวิชาการ

2) หลักการเพิ่มเติม คือ สนับสนุนให้คนพิการได้รับค่าจ้างเหมาะสมและฝึกฝนอาชีพ ทั้งโดยได้รับค่าใช้จ่ายผ่านกองทุนประตูเปิด (open door fund)

3) สนับสนุนให้ครอบครัวดูแลสมาชิกผู้พิการโดยการฝึกฝนด้านการดูแล (caregiver training)

กรอบแห่งสถาบันและจุดเน้นของรัฐบาล กระทรวงพัฒนาชุมชน เยาวชนและการกีฬาและสภาแห่งชาติว่าด้วยการให้บริการทางสังคมมีหน้าที่ดูแลเรื่องคนพิการในสิงคโปร์ และประสานเชื่อมโยงกับภาคที่บริการทางสังคม โดยร่วมกันกับองค์การการกุศล และบ่งชี้ช่องว่างด้านบริการ (service gaps) อีกทั้งให้บุกเบิกโปรแกรมใหม่ ๆ และให้กำหนด แนวทางการปฏิบัติ และยังให้เพิ่มคุณภาพบริการทางสังคมไม่เพียงแต่คนพิการ แต่ให้รวมถึงผู้ที่ด้อยโอกาส (Ministry of Community Development, Youth and Sports, 2008)

นโยบายคนพิการกรณีประเทศออสเตรเลีย รัฐบาลออสเตรเลียได้ตรากฎหมายสำคัญ การเลือกปฏิบัติต่อความพิการหรือความไม่สมประกอบ ซึ่งกำหนดความหมายแห่งความพิการ ซึ่งให้รายละเอียดดีมาก กล่าวคือ (Australian Government, 1986)

ประการที่หนึ่ง หมายถึง การสูญเสียหน้าที่ประโยชน์หรือการใช้งาน (function) ด้านจิตใจหรือทางด้านร่างกาย ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

ประการที่สอง การสูญเสียอวัยวะบางส่วนของร่างกาย

ประการที่สาม การปรากฏในตัวบุคคล ซึ่งอินทรีย์ที่ก่อให้เกิดเชื้อโรคหรือเจ็บไข้เจ็บป่วย

ประการที่สี่ การไม่ทำงานปกติหรือมีการผิดรูปร่างในส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย

ประการที่ห้า การผิดปกติ (disorder) หรือการทำงานไม่ตรงตามหน้าที่ประโยชน์เดิม (malfunction) ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่บุคคลเรียนรู้แตกต่างจากบุคคลธรรมดาที่ไม่มีความผิดปกติหรือการไม่มี malfunction

ประการที่หก ความผิดปกติ การป่วยหรือการมีเชื้อโรค ซึ่งกระทบต่อกระบวนการคิดของบุคคล การมองเห็น ความเป็นจริง อารมณ์หรือการตัดสินใจ ซึ่งเป็นผลจากการที่พฤติกรรมถูกรบกวน และรวมทั้งการขาดความสามารถ ซึ่งเป็นสภาพปัจจุบันหรือได้เคยเกิดขึ้นในอดีต แต่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในปัจจุบันหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตหรือถูกคาดคิด (imputed) ว่ามีอยู่ในตัวบุคคล

ก่อนหน้ากฎหมายหรือรัฐบัญญัติ ปี ค.ศ.1992 มีกฎหมายว่าด้วยบริการสำหรับคนพิการชาวออสเตรเลีย ปี ค.ศ.1986 ซึ่งต่อมามีการแก้ไขในปี ค.ศ.2007 กฎหมายฉบับนี้มุ่งสนับสนุน

คนพิการให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในฐานะเป็นสมาชิกของชุมชนยิ่งกว่านั้นมุ่งส่งเสริมบริการต่างๆ ที่ช่วยให้สามารถมีความเป็นอิสระ (independence) และมีโอกาสเพิ่มมากยิ่งขึ้นในการได้รับการจ้างงาน และมุ่งส่งเสริมให้มีภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้พิการ นอกจากนี้ จัดให้มีกรอบแห่งการให้เงินทุนสนับสนุนและเป็นกรอบแห่งกฎหมายจากฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อบริการต่อผู้พิการต่าง ๆ ซึ่งสำคัญที่สุดคือ บริการเกี่ยวกับการจ้างงาน มีการจัดตั้งเครือข่ายการจ้างงานของผู้พิการ และมีการให้บริการทางด้านอาชีพและบริการด้านธุรกิจ และผู้พิการได้รับเงินสนับสนุนจากกฎหมายฉบับนี้ ทั้งนี้พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้มีมาตรฐานในการให้บริการอย่างมีคุณภาพ (disability services standards) มีมาตรฐานว่าด้วยการให้บริการแก่คนพิการ 12 อย่าง

การปฏิบัติตามสอดคล้องกับการให้บริการตามมาตรฐานถูกประเมิน ตรวจสอบโดย Auditors ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่เป็นอิสระ (independent third-party) เมื่อฝ่าย ผู้ตรวจสอบไม่พอใจกับสมาชิกของเครือข่าย การจ้างงานผู้พิการหรือบริการฟื้นฟูการอาชีพว่าไม่ได้มาตรฐาน ฝ่ายผู้ตรวจสอบอาจให้การประเมินว่าเป็น Non-conformance คือ ไม่ปฏิบัติตามอย่างสอดคล้อง ซึ่งการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ไม่สามารถอาจแก้ไขเยียวยาได้ อาจส่งผลอย่างเสียหาย สำหรับผู้ให้บริการ (providers) ซึ่งโทษสูงสุด คือ การถูกถอดออกจากการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล รายละเอียดเพิ่มเติม เช่น มีการตรากฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและค่าตอบแทนต่อเจ้าหน้าที่ (ปี ค.ศ. 1986) อนึ่ง มีกฎหมายว่าด้วยการให้เงินชดเชย และการฟื้นฟูแก่คนงานได้จัดให้มีรูปแบบแห่งการให้ค่าตอบแทน และการฟื้นฟูต่อผู้พิการนอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการให้เงินชดเชย และการรื้อฟื้นหรือการฟื้นฟูคนงาน ซึ่งมีคณะกรรมการดังกล่าว ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุน และให้คณะกรรมการที่ปรึกษาว่าด้วยเงินชดเชยและการฟื้นฟูผู้พิการถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการสร้างนโยบายและการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบาย

นโยบายคนพิการกรณีประเทศไทย หลังจากที่ยอดการอนามัยโลกประกาศให้ปี ค.ศ.1981 (พ.ศ.2523) เป็นปีคนพิการสากล และระหว่างปี ค.ศ.1983-1992 (พ.ศ.2526-2535) เป็นทศวรรษคนพิการ องค์การคนพิการในประเทศไทย ซึ่งได้แก่ สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทยที่ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการเมื่อปีพ.ศ.2525 ได้ผลักดันให้มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ จนเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2534 นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธยใน พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 นับเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย ด้วยเหตุผลว่า “คนพิการเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งของประเทศ แต่เนื่องจากสภาพความพิการเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม จึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป และสมควรได้รับการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพโดย

วิธีการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม” (อภิชนา โฉมวิเศษ, 2553)

เหตุผลดังกล่าวทำให้รัฐบาลเริ่มจริงจังกับงานฟื้นฟูคนพิการ โดยในปีพ.ศ.2534 กระทรวงสาธารณสุข ก่อตั้ง ศูนย์สรีรวิทยาเพื่อนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ ขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศ ต่อมาอีก 3 ปีจึงมีกฎหมายที่ออกความตามพระราชบัญญัติ 3 ฉบับ ที่เกี่ยวกับการแบ่งประเภทคนพิการ การจดทะเบียนคนพิการ และสิทธิการบำบัดและฟื้นฟูสภาพคนพิการ และนโยบายด้านคนพิการเริ่มเห็นชัดขึ้นเมื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กำหนดให้เน้น คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 8 ระบุว่า การฟื้นฟูสภาพให้เป็นหนึ่งใน 4 ของระบบบริการสาธารณสุขหลักที่ต้องผสมผสาน นั่นคือ การส่งเสริม การป้องกัน การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพ

เพื่อให้เกิดการรณรงค์ เรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก องค์การสหประชาชาติ จึงประกาศให้ปี พ.ศ.2536-2545 เป็นทศวรรษคนพิการของภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ต่อมารัฐบาลไทยได้ลงนามเพื่อเป็นคำมั่นสัญญาว่า “ประเทศไทยจะพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและขจัดเจตคติที่ไม่ถูกต้องของสังคมที่มีต่อคนพิการ” และในเดือนธันวาคม พ.ศ.2541 นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จึงลงนามประกาศ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย ที่มีเนื้อหาสาระหนึ่ง ดังนี้

ข้อ 3 คนพิการ มีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ข้อ 14 รัฐต้องให้ความสำคัญ และปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งได้ลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

และเนื่องจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ.2534 ได้บังคับใช้มาเป็นเวลานาน ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 จึงมีผลบังคับใช้แทน โดยกำหนดแนวทางและปรับปรุงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐตลอดจนให้รัฐต้องส่งเสริมคนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

แต่ในความเป็นจริงนั้น นานเกือบ 20 ปี นับแต่ประเทศไทยมีกฎหมายคนพิการ ยังไม่ปรากฏว่า มีคนพิการและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวนมากน้อยเพียงใดที่รับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมายต่างๆ ที่รัฐได้ประกาศและมีผลบังคับใช้

สิทธิด้านการศึกษาของคนพิการ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ.2551 มาตรา 5 ระบุไว้ ดังนี้ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (2) เลือก บริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้นๆ และ (3) ได้รับการศึกษาที่มี มาตรฐาน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลพิการ อนึ่ง อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิคนพิการ ได้เน้นการเคารพขีดความสามารถของเด็กพิการที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และการ เคารพสิทธิของเด็กพิการเพื่อสงวนรักษาอัตลักษณ์แห่งตนด้วย

ที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับคนพิการให้แก่ครู เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้อย่างเหมาะสมในโรงเรียนทั่วไป อีกทั้งมีการกำหนดเพิ่มค่าตอบแทนให้แก่ครูที่สอนเด็กพิการ

ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดล ได้จัดตั้ง วิทยาลัยราชสุตา ที่เปิดหลักสูตรด้านคนพิการ ปัจจุบันมีหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาหัตถศึกษา และสาขาวิชาล่ามภาษามือ และหลักสูตร ปริญญาโทสาขาวิชาวิทยาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาบัณฑิตที่เป็นทั้งคนพิการและ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการให้เป็นผู้นำด้านคนพิการ

จากนโยบายที่ระบุ คนพิการเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีสิทธิเลือกสถานศึกษา และ ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการนั้น นับเป็นนโยบายที่สวยหู เหมือนกับ ประเทศที่พัฒนาแล้วมีให้คนพิการ แต่คงไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าไม่มีการเตรียมความพร้อมให้ครู อาจารย์ และมีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม และมีสถานที่ที่เอื้อให้คนพิการ

การอบรมครูทั่วไปให้มีความสามารถสอนคนพิการนั้น นับเป็นก้าวแรกของการ ลงทุนพัฒนาครูเพื่อพัฒนาเด็กพิการ ส่วนการเพิ่มค่าตอบแทนแก่ครูที่สอนเด็กพิการอาจเป็นกลยุทธ์ที่ ดี แต่ระบบการประเมินครูและการเรียนการสอนต้องสะท้อนความเป็นจริงได้

จากปี พ.ศ.2540 ซึ่งเริ่มมี แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540-2544) ที่มุ่งให้คนพิการได้รับบริการฟื้นฟูทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพและสังคมอย่างทั่วถึง โดยมีรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการดำเนินงาน ต่อมา แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2549) มุ่งคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในสังคมอย่างยุติธรรม เสมอภาค และสร้างสรรค์ เป็นพลังแผ่นดินในการพัฒนา สังคมและประเทศชาติ โดยส่งเสริมให้ชุมชนสังคมมีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการ ตระหนักรู้สิทธิ อีกทั้งส่งเสริมการรวมตัวของคนพิการและครอบครัวเป็นเครือข่ายองค์กรช่วยเหลือตนเอง และให้คน พิการได้รับบริการและบูรณาการอย่างทั่วถึงและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ และ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2550-2554) ได้เน้นให้คนพิการได้รับความคุ้มครองสิทธิ มีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มตามศักยภาพ มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาค อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคและสังคมเคารพในคุณค่า สิทธิ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของคนพิการ และล่าสุด แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2555-2559) มีจุดเน้นอยู่ที่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ กฎหมาย กลไก และวิธีปฏิบัติ ที่เป็นอุปสรรคได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากระบบบริการด้านสุขภาพ การศึกษา อาชีพ กีฬา และการท่องเที่ยว การศึกษาวิจัยด้านคนพิการได้ถูกนำไปพัฒนานโยบายด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจุบันมีคนพิการที่ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิเพิ่มมากขึ้น แต่คนพิการจำนวนน้อยที่มีส่วนร่วมในสังคมและอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค ถนนหนทาง สิ่งก่อสร้างยังเป็นปัญหาที่ขัดขวางการมีส่วนร่วม แม้ว่ามีกฎหมายบังคับแต่ดูเหมือนว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างละเลย ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้ ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่ใส่ใจ และอีกส่วนหนึ่งคือไม่มีบทลงโทษถ้าหน่วยงานละเลยไม่ปฏิบัติตาม รัฐต้องทบทวน นโยบายลดหย่อนภาษีให้แก่หน่วยงานเอกชนที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นเป็นนโยบายที่ได้ผลหรือไม่ หรือองค์กรภาครัฐต้องทำเป็นตัวอย่างและสมควรผลักดันให้มีการบรรจุการมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงสถานศึกษาสำหรับคนพิการด้วย (อภิชนา โฉมวิเศษ, 2553)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn (1975) ตัวแบบนี้มุ่งอธิบายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมองจากบนลงล่าง และมุ่งแสดงขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ พร้อมกับสรุปว่า ตัวแปรที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายและผลการปฏิบัติงานมี 6 ปัจจัย คือ

1. มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (policy standards and objectives) หมายความว่า นโยบายต้องมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมและมีมาตรฐานที่ชัดเจนเพื่อให้สะดวกต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน
2. ทรัพยากรของนโยบาย (policy resources) ตัวอย่างเช่น เงินหรือสิ่งจูงใจอื่น ซึ่งต้องมีอย่างเพียงพอ
3. การสื่อสารระหว่างองค์การและการบังคับให้เป็นไปตามนโยบาย (interorganizational communication and enforcement activities) หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ อันได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางและท้องถิ่นต้องเป็นไป

อย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามหลักของการกระจายอำนาจ สามารถสื่อสารกันเข้าใจและบังคับใช้นโยบายได้

1) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (characteristics of implementing agencies) เช่น จำนวนเจ้าหน้าที่ การควบคุมตามสายการบังคับบัญชา ความอยู่รอดขององค์กร ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการกับผู้กำหนดนโยบาย

2) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (economic, social, and political conditions) เช่น ลักษณะของมติมหาชน และกลุ่มผลประโยชน์

3) ท่าทีของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (disposition the implementers) ได้แก่ การรับรู้นโยบาย เช่น ความรู้ความเข้าใจนโยบาย ทิศทางการสนองตอบ เช่น การยอมรับ หรือปฏิเสธ ดังกล่าวมีระดับมาหรือน้อยเพียงใด

ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn (1975) จำแนกตัวแปรออกตามปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบอย่างง่าย Van Meter and Van Horn เสนอว่า การวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องนำการเปลี่ยนแปลงและนำระดับของการเห็นพ้องกันมาร่วมพิจารณาด้วย สมมติฐานของ Van Meter and Van Horn คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จมากที่สุดเมื่อการเปลี่ยนแปลงมีเพียงเล็กน้อย และคนเห็นด้วยกันกับจุดมุ่งหมายของนโยบายในระดับสูง ตัวแบบของ Van Meter and Van Horn เป็นจุดเริ่มต้นทำให้เกิดการศึกษากระบวนการนโยบายจำนวนมาก ตัวแบบนี้มุ่งอธิบายการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่าสนใจให้คำแนะนำแก่ผู้กำหนดนโยบาย ส่วนที่มานั้น Van Meter and Van Horn นำองค์ความรู้มาจากวรรณกรรม 3 ด้าน คือ ทฤษฎีองค์การ การศึกษาผลกระทบของนโยบาย และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับท้องถิ่น (Hill & Hupe, 2006)

จากการศึกษาเรื่องการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของวอร์เดซ จันทรศร (2554) ซึ่งศึกษาผลงานของนักวิชาการที่มีชื่อเสียง รวมทั้งการนำประสบการณ์ที่ผ่านมา พัฒนาเป็นแนวคิดและตัวแบบทางทฤษฎีของการนำนโยบายไปปฏิบัติรวม 6 ตัวแบบ ดังต่อไปนี้

1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (rational model) เป็นตัวแบบที่ผู้ศึกษามีฐานคิดว่านโยบายที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายงาน และกำหนดมาตรฐานการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่างๆ ขององค์กร มีระบบวัดผลการปฏิบัติงานตลอดจนระบบการให้คุณให้โทษ

2. ตัวแบบทางด้านการจัดการ (management model) ตัวแบบนี้ให้ความสนใจไปที่สมรรถนะขององค์กร เพราะเชื่อว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับองค์กรที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเพียงใด ในลักษณะนี้นโยบายที่จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่

เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์การจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านการบริหารและด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ นอกจากนี้องค์การยังต้องมีการวางแผนเตรียมการหรือมีความพร้อมทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ

3. ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (organization development model) ตัวแบบนี้เน้นที่การมีส่วนร่วม (participation) ขององค์การเป็นสำคัญ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันของสมาชิกในองค์การ การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุม

4. ตัวแบบด้านกระบวนการของระบบราชการ (bureaucratic processes model) ตัวแบบนี้เชื่อว่า อำนาจขององค์การไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งทางรูปนัย ได้แก่ หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา แต่อำนาจมีอยู่กระจัดกระจายในองค์การ สมาชิกขององค์การทุกคนมีอำนาจในแง่ของการใช้วิจารณ์ โดยเฉพาอย่างยิ่งข้าราชการที่มีหน้าที่ต้องติดต่อและให้บริการประชาชน โดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้ ความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพ แต่เกิดจากผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บริหารนโยบายที่ไม่เข้าใจว่าสภาพความเป็นจริงของการปฏิบัติเกิดขึ้นในลักษณะใดมากกว่า

5. ตัวแบบทางการเมือง (political model) ตัวแบบนี้เชื่อว่าการสร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ แต่ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ในองค์การและในระบบสังคมทั่วไป ความเป็นไปได้ของการสร้างความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจา สถานะของอำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์การ จำนวนหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องการสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ บุคคลสำคัญต่าง ๆ รวมถึงสภาพความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถความชำนาญในการต่อรองของผู้เล่นหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์การ

6. ตัวแบบเชิงบูรณาการ (integrative model) เป็นตัวแบบที่รวบรวมแนวความคิดของทั้ง 5 ตัวแบบมาไว้ โดยมุ่งแสวงหาผลกระทบของตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติที่ 1 เป็นการวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต ผลลัพธ์และผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้น มิติที่ 2 เป็นการวัดถึงผลกระทบของนโยบาย และมิติที่ 3 เป็นการวัดว่าผลของนโยบายนั้นสามารถส่งประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวมได้หรือไม่ ส่วนตัวแปรอิสระที่นำมาพิจารณานั้นมาจาก 4 ปัจจัยด้วยกัน คือ สมรรถนะขององค์การ ประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ภาวะผู้นำและความร่วมมือและการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก

ด้านของอาคม ใจแก้ว (2533) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นเฉพาะนโยบายส่งเสริมการศึกษาให้กับชาวไทยมุสลิม ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทดสอบ 2 ตัวแบบ คือ ตัวแบบที่ 1 เป็นการศึกษาความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทยมุสลิม จำนวน 746 คน มีตัวแปรอิสระ คือ (1) ปัจจัยด้านประชาชน เน้นเกี่ยวกับความต้องการ การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น และท่าทีของประชาชนต่อข้าราชการ และ (2) ปัจจัยด้านชุมชน ที่เน้นเฉพาะเจาะจงด้านความยึดมั่นในวัฒนธรรม ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ แยกออกเป็น 3 มิติ คือ ความสำเร็จของนโยบายเชิงทัศนคติจากเยาวชนไทยมุสลิม ภายหลังจากได้เข้าร่วมโครงการ มิติที่สองและสามเป็นความสำเร็จของนโยบายในเชิงพฤติกรรม การเรียนการสอนภาษาไทยและพฤติกรรมกรเรียนอิสลามศึกษา ตัวแบบที่ 2 เป็นการศึกษาความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการระดับล่าง จำนวน 215 คน ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระคือ (1) ปัจจัยด้านนโยบายเน้นเฉพาะความชัดเจนและความสอดคล้องกับสภาพปัญหา (2) ปัจจัยด้านองค์การเน้นเฉพาะการประสานงาน และการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับเหนือ (3) ปัจจัยด้านข้าราชการเน้นเฉพาะด้านความตั้งใจจริง ความมีวิชาชีพ และความสามารถในการปรับตัว (4) ปัจจัยด้านทรัพยากรเน้นเฉพาะด้านงบประมาณและจำนวนบุคลากร และ (5) ปัจจัยด้านการใช้ข้อมูลและกระบวนการติดต่อเน้นด้านการใช้ข้อมูลในพื้นที่และการใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 แบบ เป็นเยาวชนไทยมุสลิมและข้าราชการรับผิดชอบในโครงการส่งเสริมการศึกษา สายสามัญ และโครงการส่งเสริมการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา และสงขลา

ผลการศึกษา พบว่าการทดสอบเชิงปริมาณตัวแบบแรก ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านประชาชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเชิงทัศนคติ ในขณะที่ปัจจัยด้านประชาชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของนโยบายที่เป็นผลการเรียนภาษาไทย และปัจจัยด้านชุมชนมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอิสลามศึกษา สำหรับตัวแบบที่ 2 พบว่า ปัจจัยข้าราชการและปัจจัยงบประมาณมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเชิงทัศนคติ ส่วนปัจจัยด้านนโยบาย ถึงแม้จะไม่มีสัมพันธ์กับความสำเร็จของนโยบายเชิงทัศนคติ แต่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านองค์การและปัจจัยด้านข้าราชการ ปัจจัยด้านการใช้ข้อมูลและกระบวนการติดต่อก็ไม่มีสัมพันธ์กับความสำเร็จเชิงทัศนคติ ความสำเร็จของนโยบายเชิงพฤติกรรม ที่เน้นเฉพาะการอุทิศเวลาให้กับโครงการ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ข้างต้นที่กล่าวแล้วแต่อย่างใด การศึกษาเชิงคุณภาพจากการสังเกต สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ณ จุดที่ตั้งของโครงการปรากฏว่า ทุกปัจจัยมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในทุกมิติ

ของตัวแปรตาม โดยเฉพาะปัจจัยด้านลักษณะชุมชน ที่เป็นความเชื่อมั่นในวัฒนธรรม ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านข้าราชการ จะมีความสำคัญมากที่สุดตามลำดับ

การศึกษาของกล้า ทองขาว (2534) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: กรณีศึกษานโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ พบว่า การนำนโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติไปปฏิบัตินั้นประสบปัญหาหลายด้านด้วยกัน เช่น ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านความร่วมมือ ความตั้งใจจริงของผู้มีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาด้านการประสานงาน ปัญหาด้านการควบคุมและกำกับดูแลที่เป็นระบบ และปัญหาด้านความชัดเจนของนโยบายปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือสามารถจำแนก 6 ด้าน ได้แก่

1. ความชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ทุกฝ่ายมีความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นอย่างดี

2. มีการมอบหมายงานและภารกิจที่ดี มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการกำหนดวิธีและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน

3. ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ กล่าวคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน มีการวางแผนที่ดี และผู้มีส่วนร่วมมีความรับผิดชอบ องค์การที่รับผิดชอบโครงการจะต้องมีความเข้าใจขั้นตอนวิธีการทำงานอย่างชัดเจน หน่วยงานมีศักยภาพที่เข้มแข็ง เจ้าหน้าที่มีการผนึกกำลังกัน มีทีมงานที่เข้มแข็งจริงจัง นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานสำคัญ (key actors) จะต้องเอาจริงเอาจังด้วย

4. การสนับสนุนจากส่วนกลางและท้องถิ่น กล่าวคือ นโยบายจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์การ ชุมชน สมาคม สโมสร และความร่วมมือจากประชาชน นิสิตนักศึกษา อาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนสื่อมวลชนในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจร่วมกันและร่วมมือกันปฏิบัตินโยบายให้เกิดผลสำเร็จ

5. มาตรการควบคุม ประเมินและกระตุ้นส่งเสริม ผู้บริหารระดับสูง มีการเร่งรัดสอบถาม หรือให้มีหนังสือแสดงผลการดำเนินงาน และความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

6. การเห็นประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการรู้หนังสือทุกฝ่ายเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทั้งนี้ทองใบ สุตขารี (2536) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสหวิทยาลัยอีสานใต้ โดยมีที่มาของการศึกษาจากการที่นโยบายด้านการศึกษาของรัฐไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควรในขณะนั้นจึงมีการเปลี่ยนนโยบายของวิทยาลัยครู เพื่อขยายการผลิตครูในสาขาวิชาอื่นเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ตลอดจนขยายการบริการไปยังพื้นที่อื่นทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม พบว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายของวิทยาลัยครูนั้นส่งผลให้เกิดการ

วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากตามมา การวิจัยครั้งนี้ ตั้งสมมติฐานทั้งสิ้น 3 ข้อ ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรลักษณะโครงสร้างของนโยบาย ทรัพยากร การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนทางการเมือง การติดต่อสื่อสารและภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์เชิงปฏิบัตินสูงกับการนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ สมมติฐานที่ 2 ตัวแปรการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และภาวะผู้นำเป็นชุดตัวแปรเชิงนโยบายที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จของการนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ สมมติฐานที่ 3 ตัวแปรการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และภาวะผู้นำเป็นชุด ตัวแปรเชิงนโยบายที่มีอิทธิพลสูงต่อการพยากรณ์การจำแนกกลุ่ม ตามระดับความสำเร็จ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยได้ยืนยันตามสมมติฐานทั้ง 3 ข้อ ข้างต้น กล่าวคือ ตัวแปรเชิงนโยบายทุกตัว (ยกเว้นการสนับสนุนทางการเมือง) มีความสำคัญต่อการนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ โดยมีตัวแปรการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และภาวะผู้นำเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จในการนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ นอกจากนี้ตัวแปรทั้งสองยังเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการพยากรณ์การจำแนกกลุ่มตามระดับของความสำเร็จในการนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ

ในการศึกษาของกิตติ บุนนาค (2536) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายภาษีมูลค่าเพิ่มไปปฏิบัติ:การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์ในธุรกิจโรงแรม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 6 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ประกอบไปด้วยความชัดเจนของการสื่อความหมายข่าวสารนโยบายด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายระดับความเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายของบุคคลผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบโครงการตรงตามเจตนาของนโยบาย ความเข้าใจตรงกันด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติความสอดคล้องและความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม
2. ปัจจัยด้านการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานประกอบด้วยความชัดเจนของการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความเหมาะสมของการจัดสรรหน้าที่ระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความเพียงพอของการจัดสรรอำนาจ เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ให้แก่หน่วยงานฝ่ายปฏิบัติ ความยืดหยุ่นของกระบวนการทำงาน ความสอดคล้องของการปฏิบัติ ภารกิจของหน่วยงานกับองค์การภายนอก
3. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ประกอบไปด้วย สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการสื่อความหมายของนโยบาย ผลของการประชาสัมพันธ์ที่มีต่อการปฏิบัติงาน ความจำเป็นในการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์
4. ปัจจัยด้านมาตรการควบคุม ประเมินผล และการกระตุ้นส่งเสริมประกอบด้วยการกำหนดมาตรการควบคุม ดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงาน การใช้การกระตุ้นและการเสริมแรง

ทางบวก การปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติเพื่อสนองเป้าหมายและวัตถุประสงค์นโยบายการให้คำแนะนำ และควบคุมจากส่วนกลางเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม

5. ปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยปฏิบัติ ประกอบด้วย ความพร้อมทางด้านบุคลากรในแง่ของความรู้ความสามารถ ตลอดจนจำนวนผู้ปฏิบัติที่มากพอ ความพร้อมทางด้านงบประมาณ เงินทุนและระเบียบข้อบังคับที่มีความเหมาะสม ตลอดจนความพร้อมทางด้านอุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงาน

6. ปัจจัยด้านการสร้างแรงจูงใจต่อผู้ประกอบการและประชาชนประกอบด้วย ประโยชน์ที่ธุรกิจและประชาชนจะได้รับจากนโยบาย (การเข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม) ความสะดวกในหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติของนโยบาย (ภาษีมูลค่าเพิ่ม) ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นถ้าไม่ปฏิบัติตาม โดยการศึกษาดังกล่าว กิตติ บุนนาค (2536) ได้ใช้แนวคิดของ Sorg เป็นมาตรฐานในการวัดระดับความร่วมมือของผู้ปฏิบัติระดับกลางและผู้ที่ได้รับผลจากนโยบาย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอาศัยการสังเกตและเก็บข้อมูล จากพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปฏิบัติระดับกลาง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ประชาชนผู้มาพักโรงแรม โดยสังเกตว่า ตอนออกจากโรงแรมได้ให้ความร่วมมือในการขอใบเสร็จรับเงินหรือไม่

2. พนักงานเก็บเงินของโรงแรม โดยสังเกตว่า พนักงานได้ให้ความร่วมมือในการออกใบเสร็จรับเงินให้กับประชาชนผู้มาพักโรงแรมหรือไม่

3. เจ้าหน้าที่กรมสรรพากรที่มาตรวจโรงแรม โดยตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐู้เห็นเป็นใจกับเจ้าของโรงแรมในการให้การลดหย่อนในการคำนวณจำนวนผู้มาพักแรม หรือมีพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจนมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากการตรวจสอบและเก็บข้อมูลในโรงแรมระดับชั้นหนึ่ง และโรงแรมระดับชั้นสองในต่างจังหวัดจำนวนหนึ่ง พบว่า ในโรงแรมระดับชั้นหนึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายให้เกิดความชัดเจน และการวางระบบบัญชีและการเงินที่เป็นมาตรฐานจะมีผลทำให้ธุรกิจโรงแรมชั้นหนึ่งปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะโรงแรมที่มีผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติ จะเน้นการตรวจสอบจากระบบบัญชี และเน้นการให้พนักงานและลูกค้าปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการซึ่งไม่สามารถมาดูแลได้โดยตรง ส่วนโรงแรมระดับชั้นสอง พบว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติระดับความร่วมมือจะแตกต่างกัน ทั้งนี้หากมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนผู้มาพัก เช่น ประชาชนขอใบเสร็จรับเงินจากโรงแรมแล้วสามารถถูกสลากออกรางวัล ความร่วมมือก็จะมาก หรือหากมีการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ใช้บริการโรงแรมทราบถึงความจำเป็นในการขอใบเสร็จรับเงินเพื่อประโยชน์ของทางราชการแล้ว ความร่วมมือก็จะสูงด้วย หรือมีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการที่ทำตามระเบียบมาก ก็จะได้รับลดหย่อนภาษีมาก ระดับความร่วมมือก็จะสูงขึ้น เป็นต้น

ในด้านของเรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2544) ศึกษาเรื่อง โลกาภิวัตน์การเมืองและนโยบายแปรรูป:กรณีบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด [มหาชน] ประเทศไทย มุ่งศึกษาถึงอิทธิพลของ โลกาภิวัตน์ต่อนโยบายการแปรรูปบริษัทบางจาก ศึกษา 3 ประเด็น คือ (1) อิทธิพลของโลกาภิวัตน์และการเมืองที่มีต่อนโยบาย (2) การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และ(3) พฤติกรรมในกระบวนการนโยบาย ประเภทการวิจัยจัดเป็นประเภทพรรณนาและแปลความ ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลกระทำโดยการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า (1) นโยบายการแปรรูปบางจากมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง 3 ด้าน คือ ด้านแรก การเร่งแปรรูปตามกรอบเวลา IMF ด้านที่สอง โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจมีผลทำให้เกิดการต่อต้านโดยความพยายามสร้างกระแสท้องถิ่นนิยมของบริษัทบางจากและด้านที่สาม บริษัทบางจากมีปัญหาพื้นฐานทางด้านนี้ เทคโนโลยี การดำเนินงานและสถานที่ ทำให้การแปรรูปโดยการขายหุ้นทำได้ยาก โดยเฉพาะการขายให้คนไทยและได้ราคาดี และ (2) การแปรรูปมีการเมืองในกระบวนการนโยบายเกิดความขัดแย้งเรื่องกำหนดแนวทางในการแปรรูป การต่อสู้เพื่อผลักดันนโยบายและการตอบโต้กันในนโยบาย การแปรรูปบางจากมีปัญหาตั้งแต่แรกว่าจะขายหุ้นให้ใคร จำนวนเท่าไร ฝ่ายรัฐบาลต้องการขายหุ้นให้พันธมิตร ขณะที่ฝ่ายบางจากต้องการขายหุ้นให้คนไทย แต่ก็ไม่สามารถหาคนมาซื้อได้ ฝ่ายบางจากประสบความสำเร็จในการสร้างกระแสท้องถิ่นนิยมขึ้นมาในระดับหนึ่ง และเป็นผู้กล่าวหาว่า ฝ่ายที่ต้องการขายหุ้นมีคอมมิชชั่น จนอีกฝ่ายหนึ่งออกมาตอบโต้ เป็นผลให้กิจการบางจากเสียหาย ราคาหุ้นตก เกิดการแตกแยกและเสียชื่อเสียง การต่อสู้กันทำให้แนวทางของนโยบายแปรรูปปรับเปลี่ยนไปมา การวิจัยได้เสนอให้คำนึงถึงปัจจัยของความสำเร็จในการแปรรูประวางปัญหาการเมือง วาระซ่อนเร้นในนโยบาย และควรกำหนดบทบาทและทิศทางของบริษัทบางจากให้ชัด รวมทั้งการพิจารณาแก้ปัญหาพื้นฐานอย่างจริงจัง

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงปัญหาในการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการว่า ที่ผ่านมามีการประกาศเป็นปีคนพิการสากล ในปี พ.ศ.2525 สมาคมคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ได้ผลักดันให้มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ จนเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2534 นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธยใน พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ นับเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย ทำให้รัฐเริ่มจริงจังกับงานฟื้นฟูคนพิการ และในปีเดียวกันนั้นกระทรวงสาธารณสุข ก่อตั้ง ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ ต่อมาอีก 3 ปีมีการออกความตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งประเภทความพิการ การจดทะเบียนคนพิการ และสิทธิการบำบัดและฟื้นฟูสภาพคนพิการ ต่อมารัฐบาลไทยได้ลง

นามเพื่อเป็นค้ำประกันสัญญาว่า “ประเทศไทยจะพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและขจัดเจตคติที่ไม่ถูกต้องของสังคมที่มีต่อคนพิการ” และในเดือนธันวาคม พ.ศ.2541 นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี จึงลงนามประกาศ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ให้คนพิการมีสิทธิได้รับความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดและพึ่งพาตนเองได้

แต่ในความเป็นจริงนั้นนานเกือบ 20 ปี นับแต่ประเทศไทยมีกฎหมายคนพิการ ยังไม่ปรากฏว่า มีคนพิการและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวนมากน้อยเพียงใดที่รับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมายต่างๆ ที่รัฐได้ประกาศและมีผลบังคับใช้

ในสิทธิด้านการศึกษาของคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ระบุให้คนพิการได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ อนึ่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ได้เน้นการเคารพขีดความสามารถของเด็กพิการที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และการเคารพสิทธิของเด็กเพื่อสงวนรักษาอัตลักษณ์แห่งตนด้วย

ที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้จัดอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับคนพิการให้แก่ครู เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการได้อย่างเหมาะสมในโรงเรียนทั่วไป อีกทั้งมีการกำหนดเพิ่มค่าตอบแทนให้แก่ครูที่สอนเด็กพิการ

ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดล ได้จัดตั้ง วิทยาลัยราชสุดา ที่เปิดหลักสูตรด้านคนพิการ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาบัณฑิตที่เป็นทั้งคนพิการและที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการให้เป็นผู้นำด้านคนพิการ

จากจากศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า มีนโยบายที่ระบุสิทธิประโยชน์ต่อคนพิการมากมาย ทั้งคนพิการเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีสิทธิเลือกสถานศึกษา และได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการนั้น นับเป็นนโยบายที่สวยหรูเหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้วมิให้คนพิการ แต่คงไม่ประสบความสำเร็จถ้าไม่มีการเตรียมความพร้อมให้ครูอาจารย์ และมีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม และมีสถานที่ที่เอื้อให้คนพิการ

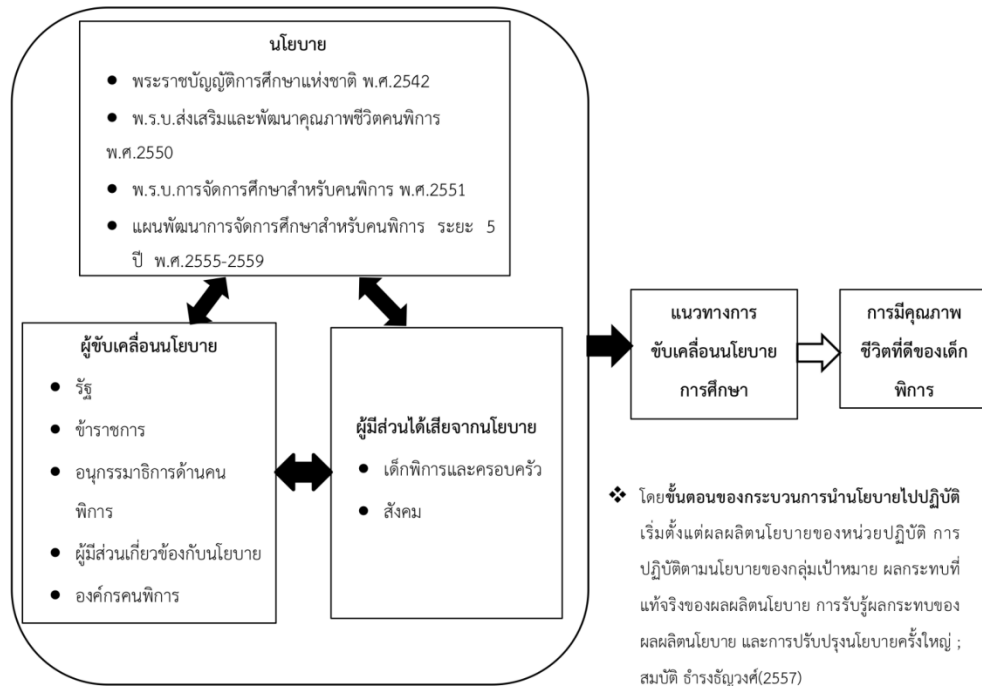
ปัจจุบันมีคนพิการได้รับความคุ้มครองตามสิทธิเพิ่มมากขึ้น แต่คนพิการจำนวนน้อยที่มีส่วนร่วมในสังคมและอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค แม้วามีกฎหมายบังคับ แต่ดูเหมือนว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนต่างละเลย ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รู้ ส่วนหนึ่งเกิดจาก

ความไม่ใส่ใจ และอีกส่วนหนึ่ง คือ ไม่มีบทลงโทษถ้าหน่วยงานละเลยไม่ปฏิบัติตาม รัฐเองต้องทบทวนนโยบายต่างๆ ว่าเป็นนโยบายที่ได้ผลหรือไม่ สมควรผลักดันนโยบายไปในทิศทางใด

จากประเด็นข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อสำรวจสภาพปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาคนพิการ โดยศึกษาหลักการขับเคลื่อนนโยบายว่ามีหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรอิสระ หรือองค์กรคนพิการใดบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วม และมีส่วนร่วมในลักษณะใด เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (2) เพื่อวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับนโยบาย การนำไปใช้ เด็กพิการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฯลฯ 2. สัมภาษณ์ผู้กำหนดแผน และนโยบายระดับกระทรวง ระดับปฏิบัติการในกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารและครูในรร.เฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ รร.ที่มีการจัดการเรียนร่วม ผู้บริหารกศน. องค์กรคนพิการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายคนพิการ 3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดกลุ่มข้อมูลและสรุปประเด็นสำคัญเพื่อตอบปัญหาการวิจัย 	ผลที่ได้ ข้อมูล สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนนโยบาย 2. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ อันได้แก่ ผู้กำหนดแผน และนโยบายระดับกระทรวง ผู้บริหารในรร.เฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารกศน. รร.ที่มีการจัดการเรียนร่วม องค์กรคนพิการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายคนพิการ 3. นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ 	ผลที่ได้ ข้อมูลกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ 2. จัดสนทนากลุ่มเพื่อขอข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน เกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา 3. นำข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะมาปรับแก้ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา 4. ผู้วิจัยจัดทำรายงานแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ 	ผลที่ได้ แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการและ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1.1 การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาดูเอกสารและรายงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับเด็กพิการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการขับเคลื่อนนโยบายในประเด็นคนพิการเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายฯ และข้อสรุปเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูล สำหรับบันทึกข้อมูลจากเอกสาร รายงาน สถิติที่ได้รับทราบจากการศึกษาเอกสาร และมีการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในปัจจุบัน โดยสัมภาษณ์ผู้กำหนดแผนและนโยบายระดับกระทรวง ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติระดับกระทรวง ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย(กศน.) องค์กรคนพิการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายคนพิการ โดยดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และอาศัยความเห็นจากคณะกรรมการในการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ท่านแรกที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแบบเจาะจง และให้ผู้สัมภาษณ์ท่านแรกเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ท่านถัดไป โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์จำนวน 12 ท่าน ดังนี้

- 1) รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- 2) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
กลุ่มเป้าหมายพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 3) ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษและเรียน
ร่วม สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) ตัวแทนผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
- 6) ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ
- 7) ตัวแทนครูชำนาญการ สาขาการศึกษาพิเศษ
- 8) ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วมดีเด่น (อันดับ 1 ระดับประเทศ)
- 9) ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและ
พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 10) ประธานคณะกรรมการด้านคนพิการ ในคณะกรรมการการพัฒนา
สังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
- 11) ประธานกรรมการมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการ
- 12) เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา
ในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และแบบสัมภาษณ์
แบบมีโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และมีการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือโดยการทำอาจารย์ที่
ปรึกษา

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการจัดกลุ่มข้อมูล จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อตอบปัญหาการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการดำเนินการโดยการประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 มาสังเคราะห์ จากนั้นจัดทำ ร่างข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

2. จัดสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยนำเสนอร่างข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ในวันที่ 23 มิถุนายน 2559 เวลา 14.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ เพื่อขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารประกอบการจัดสนทนากลุ่ม โดยจัดทำเป็นร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ เพื่อใช้ในการขอความเห็นและเก็บข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายงานของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาร่างข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการจำนวน 6 ท่านดังต่อไปนี้

1) ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มอบหมาย นายสันติสุข ภูมิสุทธินันท์ เข้าร่วมประชุม

2) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้มอบหมาย นางศิริวรรณ ทองสกุล เข้าร่วมประชุม

3) นายชูศักดิ์ จันทยานนท์ สมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึมไทย

4) ผู้อำนวยการโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ได้มอบหมาย อาจารย์สายใจ สังขพันธ์ เข้าร่วมประชุม

5) นายกสภาคณพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ได้มอบหมาย นางอาทิตยานรารวัชร เข้าร่วมประชุม

6) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ได้มอบหมาย นางสาวภัทริยา คชหิรัญ เข้าร่วมประชุม

3. นำข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะมาปรับแก้ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

4. นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาปรับแก้และนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ วิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการเพื่อนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงขอเสนอเนื้อหาผลการศึกษาที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ดังนี้

1. สภาพในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ
2. ปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ
3. กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ
4. แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

4.1 สภาพในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการพบว่า ประเทศไทยมีกฎหมาย นโยบาย และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เอื้อต่อสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของคนพิการดีขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่อองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้ปี ค.ศ.1981 (พ.ศ.2523) เป็นปีคนพิการสากล และในประเทศไทยได้มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ซึ่งสร้างโอกาสทางการฟื้นฟูทางการแพทย์ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมในสังคม รวมถึงการศึกษาโดยมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการร่วมด้วยในปีพ.ศ.2551 ที่กำหนดให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถเลือกบริการทางการศึกษาตามความถนัด พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่เหมาะสม

ที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดอบรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งเจ้าหน้าที่ระดับกระทรวง บุคลากรครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับเด็กพิการและเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งในโรงเรียนทั่วไป และโรงเรียนเฉพาะความพิการ อีกทั้งมีการกำหนดเพิ่มค่าตอบแทนให้แก่ครูที่สอนเด็กพิการด้วย ในด้านการขับเคลื่อนนโยบายมีความพยายามในเรื่องการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อคนพิการโดยกระทรวงศึกษาธิการจัดทำ

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเชิญหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ โดยในปัจจุบันเป็นแผนฯ ระยะที่ 5 ระหว่างปีพ.ศ.2555-2559 ซึ่งต้องติดตามการประเมินผลการปฏิบัติต่อไป

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำให้ได้ทราบถึงสภาพในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.1.1 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

การกำหนดนโยบาย กฎหมาย พระราชบัญญัติ และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเป็นที่ยอมรับ และมีความครอบคลุมทำให้เด็กพิการได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากยิ่งขึ้น แต่สถานการณ์การบังคับใช้และการนำไปปฏิบัติยังเป็นมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ องค์กรคนพิการ

“การจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการ หมายถึง การศึกษาสำหรับคนทุกคน เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษา เท่าเทียมและทั่วถึง มีคุณภาพ สิ่งนี้กำหนดขึ้นมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ อันนี้เป็นแม่บทใหญ่ หลังจากนั้นก็มี พ.ร.บ.การศึกษาที่กำหนดไว้ทุกส่วน แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอีก และยังมีการดูแลของกฎหมายเฉพาะ คือ พ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และยังมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และแผนการศึกษาชาติ กำหนดมาตรฐานเรื่องการศึกษาไว้ นอกจากแผนแล้วก็จะจะเป็นลักษณะเชิงนโยบาย ส่วนราชการต่างๆ มีการขับเคลื่อนแผนออกมาเป็นตัวแนวทางการขับเคลื่อนของแต่ละส่วนราชการของ สพฐ. ก็ดำเนินการของส่วนอาชีวศึกษา ของอุดมศึกษา ของศษ. ของคน. ของกศน. ทุกส่วนที่เกี่ยวกันในการศึกษา แม้แต่ท้องถิ่นในขณะนั้น หรือแม้แต่โรงเรียนตชด. ก็จัดการศึกษาให้สำหรับเด็กคนพิการ...”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สัมภาษณ์: 14 มีนาคม 2559)

“กศน. ใช้พ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 2551 อันนี้เป็นหลัก แต่โดยในสถานการณ์ในการจัดกิจกรรมของกศน. คือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกกระบบ ใครไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนหรือพลาดโอกาสได้เรียนในระบบโรงเรียน ก็มาเรียน กศน. กิจกรรมอื่นๆ ของกศน. การจัดการศึกษาเพื่อศึกษาชีวิต การจัดการศึกษาเรื่องทักษะอาชีพ...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ,

สัมภาษณ์: 9 มีนาคม 2559)

“...ถ้ารัฐบาลเห็นความสำคัญ นายกเห็น รัฐบาลเห็น รัฐมนตรีเห็น สพฐ. เห็น มันก็จะนำมาสู่ระดับปฏิบัติกลางๆ บางทีเราก็ไม่สามารถที่จะเสนอไปจากเรา ได้ ประเทศเรายังค่อนข้างทำงานแบบผู้ใหญ่อสั่งการ แบบนั้นเราพร้อมปฏิบัติ หน่วยเราอยู่ตรงกลางเวลาวางแผน พอทำไม่ได้สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาไม่พอใจ ทำใหม่ไม่เป็นแบบนี้ ทำใหม่ไม่เป็นอย่างนั้น...”

(ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณสำนักบริหารการการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 30 มีนาคม 2559)

“...ตั้งแต่ปี 42 มีมาตรการหรือมีกฎหมายออกมาเยอะมากที่เกี่ยวกับคนพิการ ตรงนั้นก็เป็จุดเปลี่ยนจนมากระทั่งถึง พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทำให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นมา ถึงมีการออก พ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ มีการตั้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการศึกษาของคนพิการ โดยเฉพาะ แต่ด้วยที่เรื่องการศึกษา มันกว้างมาก ตั้งแต่ประถม มัธยม จนถึงมหาวิทยาลัย นโยบายมันจึงไม่เป็นองค์รวมในเชิงโครงสร้าง อาจจะไม่ได้บังคับให้เป็นจริง...”

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต,

สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

“...กฎหมายคนพิการมีหลายฉบับ ดูแล้วบางที่ไม่รู้จะปฏิบัติตามกฎหมาย หรือระเบียบอะไร มันเยอะแยะ ถ้าเราจะไม่ทำมันก็จะผิดระเบียบผิดกฎหมาย อย่างโรงเรียนจัดการศึกษาเด็กพิการ ผู้ปกครองต้องการให้เด็กเรียน โรงเรียนจะ ปฏิเสธไม่ได้ ถ้าปฏิเสธถือว่าผิด เพราะกฎหมายบอกว่าเยาวชนต้องได้รับการศึกษา อย่างเท่าเทียมกัน หน้าที่ในการจัดการศึกษา เราก็ต้องรู้ว่าเรามีหน้าที่ให้การศึกษ ต้องให้การศึกษอย่างเท่าเทียมอย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่เช่นนั้นคือการบกพร่อง ต่อหน้าที่ มีเหมือนกันที่เราในฐานะผู้ปฏิบัติตาม ก็ลำบากใจที่ทำไม่เป็นไปตาม กฎหมายหรือระเบียบที่มันออกทั้งหมด ดังนั้นเวลาจะทำแผนก็ต้องยึดสิ่งที่เท่า เทียม โดยไม่ไปละเมิดสิทธิของเด็ก เวลาอยู่ในโรงเรียน หน้าที่ของโรงเรียนในการ จัดทำอะไรต่างๆ ต้องจัดอย่างมีคุณภาพ...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

4.1.2 ผู้บริหารระดับกระทรวง และผู้บริหารสถานศึกษา

ในการนำนโยบายที่มีอยู่ไปสู่การปฏิบัติ สิ่งสำคัญคือ ผู้บริหารระดับกระทรวงต้องเห็น ความสำคัญจึงออกแบบและนำเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของเด็กพิการ และ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญในการนำนโยบายไปออกแบบตามแผนขององค์กรของตน และให้ความสนใจในการตั้งเป็นนโยบายขององค์กรเพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จต่อกลไก ระดับประเทศ

“...ลักษณะของงานของโรงเรียนร่วมยังมีปัญหาในเรื่องของการปฏิบัติ แล้ว ก็ต้องพูดตรงๆ ว่าในส่วนของผู้บริหารระดับสูงของ สพฐ. ยังไม่ให้ความสำคัญ เท่าที่ควร...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วมดีเด่น, สัมภาษณ์: 23 เมษายน 2559)

“นโยบายจะนำสู่การปฏิบัตินี้ต้องอยู่ที่ผู้บริหาร ผู้บริหารต้องนำนโยบายสู่การปฏิบัติแล้วก็บริหารจัดการในความรับผิดชอบของตัวเอง จะทำงานร่วมกันทุกๆ คนให้มีความเข้าใจ จะต้องมีการชี้แจง มีการประชุม ต้องโฟกัสว่าตรงนี้เป็นหัวใจว่า มันสำคัญ ผู้อำนวยการก็พูดเสมอพูดทุกกิจกรรมแหละว่าที่เราทำมันมีเป้าหมาย มีแผน มีนโยบาย...”

(ตัวแทนครูชำนาญการ สาขาการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

“...เริ่มต้นผู้บริหารต้องเป็นก่อน เป็นในที่นี้คือปฏิบัติให้เห็น การทำให้ดูดีกว่าคำสอนเป็นร้อยคำ อันนี้คือ ต้องสร้างศรัทธาทางวิชาการ ผู้บริหารอย่าเป็นประเภทแก่แล้วแก่เลย ครูเขาพูดเรื่องอะไรขึ้น หรือวิชาการขึ้นมา ผู้บริหารจำเป็นจะต้องรับรู้ก่อน อธิบายได้ และชักนำไปสู่การเรียนรู้ที่ละเอียดขึ้นได้ด้วย อย่าลืมนะว่าคุณเป็นผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้นำทางวิชาการ ส่วนการบริหารอย่างมีส่วนร่วม คุณอย่าใช้อำนาจอย่างเดียว คุณไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์อะไรได้ คุณจะต้องเป็นลักษณะของการร่วมคิดร่วมทำ จริงๆตอนเป็นผู้บริหารที่มีความคิดกว้างไกลกว่าใคร แต่ในบางมิติบางเหตุการณ์อาจจะไม่ต้องการความคิดถึงระดับสูง เอาการแก้ไขง่ายๆ ที่เราอาจจะได้รับจากครูเข้ามาแล้วให้เขาแบ่งงานกัน...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วมดีเด่น, สัมภาษณ์: 23 เมษายน 2559)

“...คุณครูเข้าใจดีเพราะว่าผู้บริหารจะได้รับนโยบายตรง แล้วก็ชี้แจงตรง แล้วก็รู้ว่าเราจะปฏิบัติอย่างไร ค่อนข้างจะต่อเนื่องและชัดเจน แต่เท่าที่ทราบในโรงเรียนทั่วไป ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กพิเศษเขาจะไม่ค่อยชี้แจงอะไรมากมาย หรือว่าถ้าเขาชี้แจงครูก็จะไม่ค่อยสนใจ...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2559)

4.1.3 เครือข่ายการทำงานและการมีส่วนร่วม

องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ต่างมีลักษณะการทำงานที่คล้ายๆ กันในเรื่องของการขับเคลื่อนนโยบายโดยเน้นการทำงานเป็นเป็นภาคเครือข่าย และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

“...จัดการศึกษาให้สำหรับเด็กคนพิการ ในส่วนแผนบูรณาการของการศึกษาสำหรับคนพิการ จะบูรณาการหลายกระทรวงเลย มีกระทรวงมหาดไทย กระทรวงหลัก คือกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข เรื่องการศึกษาก็ทำงานร่วมกันถึง 3-4 กระทรวง...”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สัมภาษณ์: 14 มีนาคม 2559)

“...เวลาที่เราทำแผนเราจะเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นพม. พก. กระทรวงแรงงาน เพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนของเรา ในแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กคนพิการ กำหนดยุทธศาสตร์ แล้วก็พยายามที่จะขับเคลื่อนให้ไปตามแผนที่เราวางไว้ การปฏิบัติตามแผนมีเป้าหมายสูงสุด คือต้องการให้ผู้พิการช่วยเหลือตัวเองได้ เขาสามารถมีอาชีพเป็นของตัวเอง...”

(ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 30 มีนาคม 2559)

“...องค์กรคนพิการก็อยู่ทั้งในโครงสร้างของกฎหมายด้วย บางที่องค์กรคนพิการเป็นผู้สมัครในกรรมการในอะไรทั้งหลาย ในส่วนของการบริหารจัดการโครงการต่างๆ ก็จะเข้ามามีส่วนร่วม...”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สัมภาษณ์: 14 มีนาคม 2559)

“...เมื่อมีกฎหมาย แผนระดับชาติแล้วก็พยายามช่วยกันขับเคลื่อน ก็จะทำให้
 ความสำคัญ คือความเข้มแข็งของเครือข่ายคนพิการ เราถือว่าถ้าเครือข่ายคนพิการ
 เข้มแข็งแล้ว มันขับเคลื่อนให้กฎหมายเป็นจริง ให้แผนเป็นจริง ให้งบประมาณ
 นำมาใช้ประโยชน์ กลุ่มอื่นที่ไม่ใช่เครือข่ายองค์กรคนพิการ เราก็จะเชื่อมกัน
 บางครั้งมันมีหลายประเด็นที่ต้องขับเคลื่อนร่วมกัน เช่น อย่างงานผู้สูงอายุ สตรี
 เด็ก เราก็จับมือกันเพราะว่ามันมีหลายเรื่องที่เราต้องทำด้วยกัน เช่น การส่งตัวแทน
 เข้าไปเป็นกรรมการในระดับชาติเรื่องการรณรงค์การปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อ
 สำหรับทุกคนและหน่วยอื่นๆ รัฐก็ถือเป็นเครือข่าย และเชื่อมงานกับภาคเอกชน
 ด้วย...”

(ประธานกรรมการมูลนิธิสภาคนพิการ, สัมภาษณ์: 3 มีนาคม 2559)

4.1.4 กลไกสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

กลไกที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีหลายส่วนประกอบกัน ได้แก่ การบริหารจัดการ
 การพัฒนาบุคลากร (ครู ผู้ปกครอง) การติดตามประเมินผล การเตรียมความพร้อมเด็กพิการ
 การเข้าถึงสิทธิของคนพิการ และการกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก

“...เมื่อมีกฎหมาย แผนระดับชาติแล้วก็พยายามช่วยกันขับเคลื่อน ก็จะทำให้
 ความสำคัญ คือความเข้มแข็งของเครือข่ายคนพิการ เราถือว่าถ้าเครือข่ายคนพิการ
 เข้มแข็งแล้ว มันขับเคลื่อนให้กฎหมายเป็นจริง ให้แผนเป็นจริง ให้งบประมาณ
 นำมาใช้ประโยชน์ กลุ่มอื่นที่ไม่ใช่เครือข่ายองค์กรคนพิการ เราก็จะเชื่อมกัน
 บางครั้งมันมีหลายประเด็นที่ต้องขับเคลื่อนร่วมกัน เช่น อย่างงานผู้สูงอายุ สตรี
 เด็ก เราก็จับมือกันเพราะว่ามันมีหลายเรื่องที่เราต้องทำด้วยกัน เช่น การส่งตัวแทน
 เข้าไปเป็นกรรมการในระดับชาติเรื่องการรณรงค์การปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อ
 สำหรับทุกคนและหน่วยอื่นๆ รัฐก็ถือเป็นเครือข่าย และเชื่อมงานกับภาคเอกชน
 ด้วย...”

(ตัวแทนครูชำนาญการ สาขาการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

“...โครงการเตรียมคนพิการเพื่อเข้าสู่ตลาด ทำงานอย่างยั่งยืนควรฝึกตั้งแต่
ในโรงเรียน เพราะพอบม.3 ก็รู้แล้วว่าเด็กอาจจะไม่ได้เรียนมหาวิทยาลัย ควรจะ
เรียนทางไหน คุณกับตลาดเขาต้องการอย่างไร กระทรวงศึกษาก็มาคิดว่าต้องทำ
อย่างไร ส่งต่อให้กระทรวงแรงงาน กระทรวงพม...”

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต,
สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

“...การยกระดับคุณภาพการศึกษาก็จะเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา
ของโรงเรียนที่เราตั้งไว้ เวลาประเมินซึ่งมันสอดคล้องมันไม่ใช่ปีเดียวแต่ย้อนหลัง
ด้วย ฉะนั้นการที่มีผลย้อนหลัง จะตรวจสอบได้ ดังนั้นถ้าเราทำงานมันมีการ
ตรวจสอบดูแลตลอด มีการตั้งคณะกรรมการ มีการกำกับ การนิเทศ เพื่อไป
วางแผนพัฒนาปรับปรุงกระบวนการตรงนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าเราไม่ทำแบบนี้เราก็
จะไม่รู้ผล ไม่สามารถที่จะไปวางแผนพัฒนาได้ ไม่สามารถที่จะให้มันสอดคล้องให้
มันเป็นไปตามนโยบาย...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

“...อุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิคนพิการ หลักก็คือมันต้องไปแก้ที่ปัจจัยสำคัญ
ก็คือ สิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งหมายถึงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยี การ
เดินทาง โครงสร้างพื้นฐาน ทำไมคนพิการถึงไม่ออกไปเรียนแต่จะให้ออกยังงั้นใน
เมื่อปัจจัยที่ทำให้การเข้าถึงมันเป็นไปได้ยาก เราจึงไปเน้นเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกก่อน แต่เกินที่กฎหมายกำหนด กฎหมายกำหนดว่าตาม พ.ร.บ.ควบคุม
อาคารไม่ได้ครอบคลุมในทุกกระทรวง ก็เลยมีการทำ MOU เพื่อให้ทุกหน่วยงานมา
ลงนามร่วมกัน...”

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต,
สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

4.1.5 สถานศึกษาและหน่วยในการจัดการศึกษา

ตามพ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 มีการระบุถึง ศูนย์การเรียนเฉพาะ ความพิการซึ่งเป็นอีกหนึ่งกลไกในการเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กพิการเข้าถึงการศึกษามากยิ่งขึ้น

“...หลายคนที่คิดว่าศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นที่พึ่ง แต่ว่าตอนนี้ศูนย์ การศึกษาพิเศษก็ภาระเยอะเหลือเกินศูนย์การศึกษาพิเศษมันเป็นเพียงศูนย์เปลี่ยน ผ่านเพื่อที่จะให้ส่งเด็กเข้าสู่ระบบเท่านั้นเอง เขาไม่ได้เป็นหน่วยงานที่จะจัด การศึกษาโดยตรง เป็นหน่วยเชื่อมประสานของศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ, สัมภาษณ์: 9 มีนาคม 2559)

“...ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ ทำหน้าที่ขยายการบริการดูแลคนพิการ โดยภาคประชาชนให้มันกว้างขวางขึ้น แต่ยังไม่เรียบร้อยเรื่องเงิน จึงยังต้องอิงกับ ภาครัฐอยู่ ศูนย์การศึกษาพิเศษก็มีทรัพยากรจำกัด เขาดูแลกว้างขวางไม่ได้ เรา ต้องการจะพัฒนานาศูนย์การศึกษาพิเศษ ให้เป็นศูนย์ของผู้เชี่ยวชาญ ไม่ใช่เป็น ศูนย์ของคนเที่ยวมาใช้บริการ ที่นี้ถ้าไม่มีผู้เชี่ยวชาญ การแก้ปัญหามันก็ยิ่งยุ่งยาก ขึ้น และกลุ่มผู้ปกครองต้องเชื่อมกันเป็นเครือข่าย ที่เป็นอยู่คือถ้าผู้ปกครองอยู่ใน เครือข่ายก็จะรู้เรื่องนโยบายการศึกษาเพื่อคนพิการ ถ้าอยู่นอกเครือข่ายเขาจะไม่ รู้...”

(ประธานกรรมการมูลนิธิสภาเพื่อคนพิการ, สัมภาษณ์: 3 มีนาคม 2559)

4.1.6 งบประมาณ

มีการจัดสรรงบประมาณในระบบปกติ และมีระบบกองทุนเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติมในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งมีมุมมองที่แตกต่างกันของหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

“...มีงบประมาณที่เอื้อสำหรับการทำงานอยู่ค่อนข้างมองดูแล้วไม่ขาดแคลน เพราะว่าถ้าเราดูประเด็นว่าเป็นคนพิการ จะขออะไรส่วนใหญ่อ้างอิงดูมีเหตุผลก็จะได้ตรงนี้มาไม่มากนักน้อยในระดับที่ไม่ขาดแคลนมาก แต่ก็จะมีคนพิการบางคน ที่อยู่ตรงช่องว่าง ที่ยังเข้าไม่ถึงก็มี แต่ถ้าคนที่เข้ามาอยู่ในระบบแล้วจะมีส่วนที่เอื้อ ค่อนข้างเยอะ และมีงบกองทุนส่งเสริมคนพิการ”

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษและเรียนร่วม, สัมภาษณ์: 9 มีนาคม 2559)

“...คนทำงานบางคนมีทัศนคติไม่ถูกต้อง เป็นเนื่องมาจากความรู้ความเข้าใจ มีผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยรอบข้าง ทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม บางคนอยู่สำนักงานงบประมาณ มองว่างงบประมาณให้เด็กปกติยังไม่พอ ยังไปทุ่มเทให้เด็กพิเศษอีก ซึ่งเด็กพิเศษแต่ละคนเราก็ต้องรู้ว่าเขาเป็น special need การลงทุนมันก็ต้องสูง”

(ตัวแทนผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2559)

“สิ่งที่ เป็นข้อจำกัดก็คือการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษา งบประมาณเกี่ยวข้องกับเรื่องงบประมาณรายหัวของผู้เรียน ซึ่งตรงนี้เมื่อเทียบกับ งบประมาณที่หน่วยงานได้รับกับที่จะต้องนำมาบริหารจัดการกับการศึกษาให้คน พิการงบประมาณเราไม่เพียงพอ เนื่องจากว่าครูผู้สอนของกคน. ไม่ใช่ข้าราชการ แต่ที่ทำได้เพราะเราบริหารบูรณาการ อยากจะผลักดันให้มีงบประมาณรายหัวของ ผู้เรียนคนพิการเป็นการเฉพาะเพื่อที่จะได้เกิดความสะดวกและมีประสิทธิภาพใน การจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา สำหรับคนพิการอยู่ ส่วนตรงนี้เราเลยได้ฟังฟังเพื่อที่เราจะได้ทำโครงการขอรับ

งบประมาณสนับสนุนมาดำเนินงานตรงนี้ ส่วนกองทุนก็เปิดกว้างที่จะมีหลายหน่วยงาน สมาคม มูลนิธิ ที่มีโครงการที่เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษาคนพิการ เขียนของประมาณ”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาคนออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ, สัมภาษณ์: 9 มีนาคม)

“...กองทุนเพื่อการศึกษา มีงบประมาณน้อยกว่ากองทุนส่งเสริม อาจจะทำให้ไปขับเคลื่อนไม่ได้ เพียงแต่ว่าในกระทรวงศึกษาเอง พอแยกออกมาดูเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกระทรวงศึกษามี 5 แห่งก็ ออกนโยบายก็แค่เด็กขั้นพื้นฐาน ก็ไม่แห่งอื่น ก็ทำให้หลุดไป หากมองในเชิงโครงสร้าง...”

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต, สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

4.2 ปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ พบว่าแม้ภาครัฐจะมีการกำหนดการมีนโยบาย กฎหมาย และพระราชบัญญัติต่างๆ ได้ช่วยสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้แก่เด็กพิการในวัยเรียนได้มากขึ้นก็ตาม แต่การตรวจพบความพิการระยะแรกเริ่ม การคัดกรองความพิการ และการส่งต่อเด็กพิการไปสู่ระบบการศึกษาที่ทำอยู่ในปัจจุบันยังไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องเหมาะสม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยยังมีความทับซ้อน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการยังมีความเข้าใจที่ไม่เหมาะสม จากสังคม ชุมชน บุคลากรทางการศึกษาต่อคนพิการและครอบครัวของคนพิการ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำให้ได้ทราบถึงปัญหาในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.2.1 การปรับเปลี่ยนผู้บริหาร

เมื่อเกิดการปรับเปลี่ยนผู้บริหารทั้งในระดับกระทรวง หรือระดับผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการปรับตัวในการทำงาน การตัดสินใจ และระยะเวลาในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

“...เปลี่ยนนโยบายแต่ละครั้งก็มีผลทุกครั้ง การเปลี่ยนนโยบายทำให้เราหยุดชะงัก ก็ต้องมาดูนโยบายของท่านนี้เป็นอย่างไร ไม่อยากเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยๆ มีผลกระทบมาก ผู้บริหารบางท่านก็ไม่รู้เรื่องการบริหารการศึกษาพิเศษ ตรงนี้จะค่อนข้างที่จะต้องมาคุยกันเวลามีปัญหา แต่ถ้าเราได้ผู้บริหารที่รู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาพิเศษในเรื่องของคนพิการ ในเรื่องของเด็กด้อยโอกาส ก็จะทำให้นโยบายหรือสิ่งต่างๆ ชับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่อง เพราะไม่รู้ทำให้นโยบายหยุดชะงัก ไม่เป็นไปตามแผน...”

(ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 30 มีนาคม 2559)

“...สิ่งที่ได้สัมผัสจากโรงเรียนอื่นส่วนใหญ่ก็จะเป็นปัญหาในเรื่องของผู้บริหารที่ไม่สามารถจะควบคุม หรือบัญชาการ หรือ control ในเรื่องของนโยบายได้ทั้งหมด เพราะว่าผู้บริหารขาดความเข้าใจ ขาดความรู้ และขาดวิสัยทัศน์ รวมถึงทัศนคติต่อการที่จะรับเด็กเข้าเรียน พอถูกครูบางกลุ่มที่อาจจะเป็นกลุ่มก้อนที่มีอำนาจบอกว่าไม่เอาด้วย ผู้บริหารก็จะยอม พอยอม เด็กเหล่านี้ก็ขาดโอกาสที่ส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนั้น...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบเรียนร่วมดีเด่น, สัมภาษณ์: 23 เมษายน 2559)

“...เราอยู่ในโรงเรียน ทุกอย่างมันมีช่องว่าง ตั้งแต่ระดับนโยบายมากระทรวง กระทรวงมาสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักมาโรงเรียน บางจุดอาจจะไม่พอใจนโยบาย แต่พอลงมาถึงโรงเรียนแล้ว คือผู้บริหารและครูต้องขับเคลื่อนไปอย่างสมมติถ้าเปลี่ยน ผอ.ต้องรอผอ.ใหม่ที่ยังไม่รู้ว่าเป็นใคร เช่นนี้ใครจะมาใครจะเปลี่ยนก็คนมันก็ไม่แปลก แต่ละคนมันมีวิถีทาง เราไม่สามารถจะไปกำหนดอะไรได้ เราเป็นแค่บุคลากรคนหนึ่งโรงเรียนซึ่งใครมาก็ถือว่าเป็นนโยบาย พ.ร.บ. คนพิการยังอยู่ ก็ยึดตามนั้น ทำตามนั้น...”

(ตัวแทนครูชำนาญการ สาขาการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

4.2.2 บุคลากรและครูผู้สอน

บุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมีจำนวนไม่เพียงพอ ต้องการการพัฒนาความรู้ในการประเมินระบบการจัดการศึกษาพิเศษ จัดการเรียนการสอนและดูแลเด็กพิการ ทั้งในตำแหน่งนิเทศก์การศึกษาพิเศษ ครูผู้สอน ไปจนถึงครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ

“...สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นสำนักที่ไม่ใช่เขตพื้นที่แต่ทำหน้าที่เสมือนเขตพื้นที่ เพราะฉะนั้นการที่จะได้รับการสนับสนุน การประสานนโยบายให้ถูกต้อง หรือการประสานงานกันให้ชัดเจนมันยากเพราะอยู่ในกรุงเทพฯ และการศึกษาพิเศษไม่มีศึกษานิเทศก์ ติดตาม ช่วยให้ข้อเสนอแนะ ในส่วนของเรา ไม่มีขาดบุคลากรด้านนี้...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

“...ข้อจำกัด คือ เราแสวงหาผู้มีความรู้พิเศษเฉพาะทางด้านการศึกษาไม่ได้ เราก็ต้องเอาเขามาอบรม เนื่องจากคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ก็ไม่เปิดเอก การศึกษาพิเศษ หรือจบปริญญาตรีด้านอื่น แต่อยากเรียนปริญญาโทการศึกษาพิเศษ เขาจะไปเรียนที่ไหนล่ะ วันนี้ในวงการการศึกษา เราขาดแคลนบุคลากร ที่จบการศึกษาที่เป็นวิชาเฉพาะสาขาวิชาเฉพาะอีกที่จะมาพัฒนาที่จะมาสร้างผลผลิตออกมาให้เกิดความโดดเด่น เพราะใครๆ ที่เข้ามาในกระทรวง ก็จะเรียนแต่การบริหารการศึกษา เพราะอยากเป็นผอ. พวกศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ จุฬาหรือประสานมิตรหรือที่ไหน ภาควิชาอื่นเขาก็ง่ายเปลี่ยเสียขาคอมด ส่วนเอกจิตวิทยา เอกแนะแนว เอกหลักสูตรและการสอน เอกการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะได้มีครูสอน ใครมาเรียนล่ะ ไม่มีใครมาเรียนอันนี้...”

(ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษและเรียนร่วม, สัมภาษณ์: 9 มีนาคม 2559)

“...โรงเรียนบางโรงเรียนรับเด็กที่ต่างประเภทความพิการเข้ามา อันนั้นเป็นวิธีการหนีตายหรือเปล่า ที่จะทำให้อัตราครูยังอยู่ คือถ้าแก้ปัญหาแบบนี้ไม่ถูก ต้องเอาบุคลากรที่มีอยู่มาตอบโจทย์ความท้าทายที่มี ไม่ใช่รักษาสถานะของนักเรียนเอาไว้ รักษาสถานะครู เงินเดือนของครูเอาไว้...”

(เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ, สัมภาษณ์: 21 มีนาคม 2559)

“...ครูที่เลี้ยงในทฤษฎีมีแต่ภาคปฏิบัติไม่ทั่วถึง เด็กพิการอยากเรียนต้องได้เรียน ในทางทฤษฎีทำได้แต่ในทางปฏิบัติ เด็กจะออกจากบ้านไปโรงเรียนอย่างไร จะใช้ชีวิตในโรงเรียนอย่างไร ครู บุคลากรทางการศึกษาจะทำยังไง จะให้การศึกษาลูกหลานนี้ได้อย่างไร...”

(เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ, สัมภาษณ์: 21 มีนาคม 2559)

4.2.3 เจตคติไม่เหมาะสมต่อคนพิการ

ในการขับเคลื่อนงานด้านคนพิการ เงื่อนไขเรื่องมุมมอง ความคิด เจตคติที่มีต่อคนพิการ เป็นรากฐานสำคัญในการทำงานพัฒนาคนพิการไทย ซึ่งในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ บุคลากรในทุกระดับการทำงานยังมีส่วนผสมของเจตคติที่ไม่เหมาะสมต่อการทำงานเพื่อคนพิการ

“...ถ้าเมื่อไรรัฐบาลเห็นถึงความสำคัญ ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการก็จะได้รับการดูแล บางคนบอกว่าผลตอบแทนต่ำ แต่จริงๆ การที่จะพัฒนาคนให้สามารถที่จะอยู่ได้ในสังคมไปตลอดชีวิตโดยไม่เป็นภาระของคนอื่นๆ มีอาชีพ มีงานทำ นั่นคือความมีคุณค่าที่เป็นระยะยาว...”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สัมภาษณ์: 14 มีนาคม 2559)

“...ในแง่ของการปฏิบัติเรื่องการศึกษา ยิ่งในที่ห่างไกล หรือในที่ชนบทมันยังไม่ค่อยเป็นจริง เพราะว่าหนึ่งเรายังขาดการสร้างความสำเร็จ การเสริมความพลังให้คนพิการและครอบครัว ตระหนักในสิทธิ คุณค่าและศักดิ์ศรี สังคมในภาพรวมก็หนีไม่พ้นที่จะพูดคำว่า เจตคติของสังคมที่ยังกีดกันคนพิการ ยังมีนโยบายอื่นๆ หลายนโยบายของรัฐบาลที่ไปโอบอุ้มประชาชนกลุ่มใหญ่มากกว่าที่จะไปทำให้ประชาชน

เข้มแข็ง นโยบายต่อคนพิการก็ควรจะออกมาในโทนเดียวกัน แต่นโยบายภาพรวม ออกมาในรูปแบบของการโอบอุ้มมากกว่าการจะไปเสริมพลังกลุ่มคนพิการ ก็ จะกลายเป็นว่านโยบายก็จะยิ่งโอบอุ้มเข้าไปกันใหญ่ เพราะฉะนั้นกลุ่มคนพิการใน ชนบทส่วนใหญ่ แม้แต่ในเมืองก็ยังคงรอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ต้องการสวัสดิการ เบี้ยคนพิการ เพื่อที่จะดำรงชีวิต มีรายได้พอที่จะจับจ่าย...”

(เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ, สัมภาษณ์: 21 มีนาคม 2559)

“...เพราะไม่เข้าใจเรื่องการสอนเด็กปกติด้วย เพราะฉะนั้นแน่นอนที่สุดเขา ไม่เข้าใจเรื่องการสอนเด็กพิเศษแน่นอน เด็กมีปัญหาครูโทษแต่เด็กอย่างเดียว ครูไม่ เคยโทษตัวเอง ครูมีเจตคติที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก แล้ว เทคนิคการสอน เราให้ นโยบาย child center แต่ครูก็ยังชอบ top and talk เหมือนเดิม มีสื่อแต่ครูไม่ แกะใช้ ไม่พาเด็กเรียนรู้ มีเงินไปให้สร้างวัตถุ แต่ไม่สอนว่าจะใช้สื่ออย่างไร ตาม หลักสากลประเทศที่เจริญแล้ว เขามองทุกคนเป็น individual หมดยุ่แล้ว แต่คน ไทยยังมองมนุษย์ว่าเป็น package อยู่ ว่าควรจะเหมือนกัน จริงๆ แล้วคนมันไม่มี ทางเหมือนกัน ไม่ได้เคารพความเป็นปัจเจก เพราะฉะนั้นครูเลย treat เด็กเป็น package...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2559)

“...คนพิการถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่สร้างมูลค่าเพิ่ม(non productive) ไม่ อยู่ในสายตาของการบริหารงานของรัฐบาล ปัจจุบันยังขาดนโยบายเชิงรุกที่เกี่ยวกับ คนพิการ และยังคงมองว่าคนพิการเป็นผู้รับการสงเคราะห์ ปัญหาสำคัญการที่ระบบ การศึกษาในภาพรวมของเราไม่ชื่นชมความแตกต่าง mind set คือ เฉพาะเกินไป สำหรับคนทั่วไป อยากให้มีการสอนเรื่องคนพิการ เรื่องความหลากหลายใน โรงเรียนทั่วไป ยกในการปรับตัวเข้าหา Norm...”

(ประธานคณะกรรมการด้านคนพิการ, สัมภาษณ์: 16 มีนาคม 2559)

“...ทุกระดับ พูดเป็นเสียงเดียวกันนี่คือ เจตคติของคน ความยังไม่
เข้าใจ ถ้าพูดถึงเรื่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาก็มองว่า คนที่
รับผิดชอบที่โรงเรียน ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารสำนักเขตการศึกษา ก็ยังไม่
ค่อยให้ความสนใจ คือทัศนคติที่จะไม่ค่อยดูแลเด็กพิการจะมาว่าไม่ใช่หน้าที่ของ
ตัวเอง...”

(ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ,
สัมภาษณ์: 9 มีนาคม 2559)

4.2.4 ความไม่เข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายที่มีอยู่มีความเป็นสากล และเพียงพอแต่เกิดช่องว่างในการนำไปปฏิบัติ
จากการตีความ การทำความเข้าใจ วัฒนธรรมการทำงานแบบองค์กรของรัฐ และเกิดความทับซ้อนกัน
ของภารกิจองค์กร และที่สำคัญยังไม่เกิดการบูรณาการการทำงานที่แท้จริง

“...นโยบายต้องบอกว่า มีความเป็นสากล แล้วก็นโยบายใหญ่ๆเพียงพอ แต่
การนำสู่ปฏิบัติไม่เพียงพอ นั่นหมายความว่ากฎหมายลู่ หรือแนวปฏิบัติยังไม่
มีผลบังคับใช้ หรืออาจจะยังออกมาไม่ครอบคลุมแนวปฏิบัติที่มีความชัดเจน และ
ขาดการควบคุมการบังคับใช้กฎหมายและนโยบายดังกล่าว...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 2 พฤษภาคม 2559)

“...หน่วยงานของรัฐทำงานเป็นฟุ้งๆ ไม่มีบูรณาการ ซ้ำซ้อน คนละเรื่อง
คนละราว ต้องมาเป็นหน่วยบูรณาการ ทั้งการศึกษา ทั้งอาชีพ ให้มันไปด้วยกัน...”

(ประธานกรรมการมูลนิธิสากลเพื่อคนพิการ, สัมภาษณ์: 3 มีนาคม 2559)

“...การทำงานของรัฐในประเทศไทยยังเป็นการทำตามหน้าที่ขององค์กรของตน ยังไม่มีการบูรณาการที่เป็นจริง โดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณที่ไม่บูรณาการกัน พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และ พ.ร.บ. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีการเพิ่มเติมในเรื่องของการห้ามเลือกปฏิบัติ แต่การทำงานส่วนใหญ่ก็ยังเป็นลักษณะ top-down ซึ่งถ้าให้ตีต้องอาศัยเรื่องของการบูรณาการสูง...”

(ประธานคณะกรรมการด้านคนพิการ, สัมภาษณ์: 16 มีนาคม 2559)

“...ประเด็นปัญหาที่เพิ่งค้นพบก็คือเรื่องของการนโยบายดีแต่ความเป็นจริงมันไม่ใช่ อย่างเป็นทางการไม่รู้จะไปเรียนยังไง แล้วกระทรวงศึกษาไม่ได้เตรียมพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ในเรื่องประเด็นอยากเรียนต้องได้เรียน ได้รับการร้องเรียนมาก แม้แต่เรื่องคนพิการได้รับการศึกษาโรงเรียนส่วนใหญ่ก็ไม่ทราบนโยบายดีกฎหมายดี แต่ว่าความพร้อมของคนปฏิบัติ เช่น ไม่เอื้อเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่เอื้อเรื่องการเดินทางคนพิการ...”

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต, สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

4.2.5 ขาดองค์ความรู้ในการสร้างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย

กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อการศึกษาของเด็กพิการ ยังขาดการวิเคราะห์โครงสร้างและความเป็นไปได้ ขาดการมองเป้าหมายร่วมกันที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และขาดองค์ความรู้เชิงวิชาการที่สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย

"...ระบบต้องได้รับการพัฒนา เพื่อที่จะให้งานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการเพื่อที่จะให้มันรองรับกับสิทธิของเขา เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ คนบางคนพิการทางร่างกาย แต่สมองเขาเป็นเลิศมากแต่ไม่ได้รับโอกาสอะไรเลยน่าเสียดาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องที่รัฐบาล ราชการ สังคม ต้องตระหนัก ไม่ใช่แค่หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนั้น..."

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ,

สัมภาษณ์: 9 มีนาคม

"...ต้องมองว่าเราอยากเห็นอะไรแล้วทำยังไงให้ไปถึงตามนโยบาย บางคนก็ทำเชิงนโยบายเสนอไป แบบไม่ได้เป็นรูปธรรม ควรทำงานให้มีคุณค่า เสนอรูปแบบใหม่ๆ เพราะฉะนั้นถ้าเราเสนอในเชิงที่เป็นโมเดล นโยบายการศึกษามุ่งให้คนมีงานทำ อย่างไรมันก็จะไปทำให้การศึกษามีคุณภาพ มันจะย้อนกลับไปแก้ปัญหาคนพิการ จะทำอย่างไรให้ถึงเป้าหมาย..."

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต,

สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

"...ขาดนักวิชาการ ซึ่งยังชี้้นำในการทำงานเพื่อคนพิการไม่ได้ ในการขับเคลื่อนงานคนพิการก็ยังชี้้นำไม่ได้ คนที่ทำงานขับเคลื่อนส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มคนพิการและคนที่ทำงานเพื่อนคนพิการ ซึ่งตรงนี้จะต่างจากประเด็นงานพัฒนาอื่นๆ ที่คนขับเคลื่อนจะไม่ใช้คนที่มีปัญหาเอง..."

(ประธานคณะอนุกรรมการด้านคนพิการ, สัมภาษณ์: 16 มีนาคม 2559)

4.2.6 ขาดเครือข่ายการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ

ในการสร้างการมีส่วนร่วมจากโรงเรียน ครอบครัว ชุมชนบางครั้งยังมีภาวะเกี่ยงงานกันทำ และหากมองในภาพระดับประเทศยังขาดการทำงานแบบบูรณาการเพื่อประโยชน์แก่คนพิการ

“...เรื่องความรับผิดชอบ อันดับหนึ่งต้องเป็นครู ชุมชน ผู้ปกครอง โดยเฉพาะเคยคุยประชุมกับผู้ปกครอง คุณจะอ้างว่าพอเข้าโรงเรียนแล้วเป็นความรับผิดชอบของครู ครูก็บอกว่าอ้างผู้ปกครองรับไปแล้วต้องรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้มันหนีไม่พ้น ครู ชุมชน ผู้ปกครอง ต้องช่วยกันดูแล จึงจะช่วยให้ผู้พิการเหล่านี้พัฒนาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่เช่นนั้นแล้วก็ไม่สำเร็จ พัฒนาเด็กได้ไม่เต็มศักยภาพ เมื่อเขาไม่เต็มศักยภาพก็อย่าไปหวังว่าเด็กจะมีประสิทธิภาพ...”

(ตัวแทนผู้อำนวยการโรงเรียนเฉพาะความพิการ, สัมภาษณ์: 10 มีนาคม 2559)

“...ถ้ามีโครงการที่เป็นความร่วมมือ ถ้าเราอยากจะทำแบบบูรณาการ รู้ว่าเด็กอยากทำงานอะไร ตลาดแรงงานไปทางไหน ให้จับมือกัน 3 กระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ดูว่าเราทำยังไงจึงจะป้อนคนเข้าสถานประกอบการ เพราะว่าภาครัฐเอื้อ เพราะนายบอกว่า คนพิการต้องรับราชการให้รับเข้าทำงาน กฎหมายมันเอื้อที่จะรับคนพิการแต่ว่าทำไมคนพิการไม่เข้าไปทำงาน มันก็ต้องไปตรวจว่าคนพิการไม่มีคุณสมบัติที่จะไปรับตลาดแรงงานตรงไหน เพราะว่าคนพิการจบประถมศึกษาส่วนใหญ่ เขาไม่ได้เรียนหนังสือ ในขณะที่ตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมเขาก็ไม่ต้องการคนไร้ทักษะไร้ฝีมือ เพราะฉะนั้นเราผลิตบัณฑิตมาต้องป้อนตลาด ปัจจุบันยังทำน้อย...”

(ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต, สัมภาษณ์: 11 มีนาคม 2559)

4.2.7 ขาดการจัดการฐานข้อมูล

ข้อมูลคนพิการที่เป็นตัวเลขจำนวนคนพิการที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคลาดเคลื่อน ซึ่งหากเป็นระบบจะสามารถวัดจำนวนคนพิการที่เข้าสู่ในระบบการศึกษาอย่างน้อยเพียงใด ถือเป็นตัวชี้วัดการประสบความสำเร็จ ของหน่วยงาน

“...คนพิการจำนวนมากที่อยู่ต่างจังหวัดที่อาจจะไม่มีชื่อหรือมีทะเบียนอยู่ในโรงเรียนแต่ตัวจริงๆ ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ มีอยู่จำนวนมาก เพราะฉะนั้นคนในต่างจังหวัดเขาก็อาจจะยังไม่เชื่อเรื่องการศึกษา ไม่เชื่อว่าลูกหลานเขาทำงานได้ มันเป็นสถิติที่เป็นภาพลวงตา คือเด็กไม่ได้เรียนหนังสือ เด็กได้แค่อยู่ในทะเบียนโรงเรียน ดังนั้นเด็กที่มีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพยังมีจำนวนน้อย...”

(เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ, สัมภาษณ์: 21 มีนาคม 2559)

“...ตัวผู้พิการเอง พ่อแม่ของผู้พิการ คุณก็ต้องยอมรับว่าลูกของคุณพิการ พยายามพาลูกออกสู่สังคม พาลูกให้ได้รับการศึกษา เขาบอกว่าเทคโนโลยีสมัยปัจจุบันดีขึ้น แต่ทำไมคนพิการเยอะขึ้น มองว่าคนพิการเยอะขึ้นเพราะเรากันพบคนพิการมากขึ้น เดียวนี้พ่อแม่ค่อนข้างที่จะยอมรับมากขึ้น แต่การประชาสัมพันธ์อาจจะน้อยไปหน่อย ในเชิงนโยบายต้องการให้สิทธิคนพิการเกิดขึ้นจริง ปัญหาใหญ่คือเรื่องฐานข้อมูล เราไม่มีฐานข้อมูลที่จริงจังของคนพิการ...”

(ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ, สัมภาษณ์: 30 มีนาคม 2559)

4.3 กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การนำนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไปปฏิบัติมีความสำเร็จในระดับหนึ่ง เนื่องจากมีกฎหมายและนโยบายที่เห็นเป็นรูปธรรมแต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงจำเป็นต้องทำหน่วยงานที่เป็นผู้กำหนดนโยบายเพื่อนำไปสู่กลไกการขับเคลื่อนนโยบายจะต้องทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกของหน่วยงานของตน เพื่อนำไปสู่การสร้างกลไกที่จะขับเคลื่อนนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำเสนอกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ดังนี้

4.3.1 กลไกการบริหารจัดการ

สนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน เกยูร วงศ์ก้อม(2548) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูการศึกษาพิเศษที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนของเด็กพิการว่า ครูมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะครูการศึกษาพิเศษที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านและมี

บทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษเป็นบุคคลหลักที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินความสามารถ วางแผนการศึกษาและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดเตรียม/จัดหาสื่ออุปกรณ์และเครื่องมือพิเศษ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งในลักษณะที่เป็นกลุ่มและรายบุคคลนั้น และประสานงานบริการด้านอื่นๆ กับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ขณะที่เมื่อปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนทั่วไป นอกเหนือจากหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ครูการศึกษาพิเศษอาจจำเป็นต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูทั่วไป ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษและเพื่อนร่วมชั้นเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองของผู้เรียนรวมถึงผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้เรียน โดยสรุปครูการศึกษาพิเศษมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

- 1) การคัดกรองและประเมินผลการศึกษา
- 2) การวางแผนการจัดการศึกษา
- 3) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้
- 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 5) การจัดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสนับสนุน
- 6) การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น/นักวิชาชีพอื่น

ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการควรสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ ที่ทันสมัย เหมาะสมกับในสภาพการเรียนรู้ในปัจจุบัน และเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน ควรมีการวางแผนกันในระดับชาติในการฝึกบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ

4.3.1.1 ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้ ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ในมาตรา 8 ระบุให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน ตลอดจนบริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เพราะฉะนั้นเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์แบบ ครูผู้สอน ครูการศึกษาพิเศษ หน่วยงานหรือบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ จะต้องใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละประเภท การใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างสื่อ วิเคราะห์สื่อ รวมไปถึงการประเมินสื่อ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการให้ได้มากที่สุด ตลอดจนสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ รูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยลดแทนความบกพร่องของคนพิการแต่ละประเภทอย่างเหมาะสมและตรงกับสภาพและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามพบว่าในปัจจุบันสถานศึกษาและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ยังขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ที่จะช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อจำกัดสำคัญนี้ส่งผลให้คนพิการต่างๆ ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนไม่ทันต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลา

รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ปี 2542 เป็น “ปีการศึกษาเพื่อคนพิการ” และได้พยายามที่จะเร่งรัดการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้กว้างขวางทั่วประเทศ รวมทั้งได้เร่งขจัดปัญหาและข้อบกพร่องนานัปการ อันเป็นสิ่งที่ขัดขวางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับคนพิการเป็นความพยายามอีกด้านหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญและเร่งรัดให้ดำเนินการโดยด่วน เนื่องจากเล็งเห็นว่า สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ได้อย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งได้มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในด้านการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ การศึกษายังสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ไม่ได้จัดเฉพาะในโรงเรียนเช่นในอดีตเท่านั้น ดังนั้น สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับคนพิการจึงนับเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั่วถึงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.3.1.2 ควรมีการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน ทั้งการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการ กล่าวคือ ก่อนการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิการ มีหลักการที่สำคัญ คือ ต้องมีการเตรียมความพร้อม การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กพิการในแต่ละระดับและแต่ละประเภท และบำบัดฟื้นฟูให้ความช่วยเหลือ ยกตัวอย่างความพร้อมของเด็กออทิสติกในการเข้าเรียนร่วม การเตรียมความพร้อมให้กับเด็กออทิสติกก่อนที่จะเข้าเรียนร่วมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะก่อนเรียนรวมเด็กต้องมีความพร้อม ด้านสังคม ภาษาและการสื่อสาร อารมณ์และพฤติกรรม และที่สำคัญคือความสนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งต้องอาศัย สมาธิ ถ้าเด็กไม่มีความพร้อมและสมาธิหรือขาดสมาธิ จะส่งผลให้ไม่สามารถเข้าเรียนร่วมได้เนื่องจากขาดสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ ตลอดจนความสนใจในการทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กพิการได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษาจนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

การปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการให้มีประสิทธิภาพ ครู ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาต้องทำการศึกษารูปแบบและวิธีการใช้แบบคัดกรองความพิการทางการศึกษา เพื่อประเมินนักเรียนหรือบุตรหลานที่อยู่ในความรับผิดชอบของท่าน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่พมจและครอบครัว ต้องประสานส่งต่อเด็กพิการให้ได้รับ สิทธิและโอกาสทางการศึกษา

4.3.1.3 ส่งเสริมให้มีการแนะแนวการศึกษาเพื่อการมีงานทำของคนพิการในช่วงวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน การเลือกอาชีพหรือเส้นทางการทำมาหากินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาจะต้องคำนึงถึงก่อนที่จะจบการศึกษาออกไปจากโรงเรียน สู่ออกไปศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือออกสู่ตลาดแรงงาน และเมื่อพิจารณาถึงนักเรียนที่มีความพิการพบว่า ระบบการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถรองรับการพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวสู่การพึ่งพาตัวเองได้ มีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง โดยครูแนะแนวหรือครูการอาชีพมีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำมาซึ่งการพึ่งตนเอง ทดลองการประกอบอาชีพ ฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะชีวิตหลังออกจากโรงเรียน เนื่องจากเด็กพิการที่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระบบโรงเรียนประจำ ซึ่งมีการดูแลช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา เด็กเมื่อต้องออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคม อาจขาดทักษะในการดำรงชีวิตแบบผู้ใหญ่ และต้องอยู่ร่วมกันกับคนอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างออกไปอยากเพื่อนๆ ในโรงเรียน หากมีเด็กมีความพร้อมทั้งทางด้านทักษะการประกอบอาชีพ และทักษะชีวิตที่ดีแล้วนั้น จะช่วยสร้างโอกาสในการมีอาชีพ มีรายได้ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม

4.3.2 กลไกสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือ

4.3.2.1 จัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้ ฐานข้อมูลเป็นการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในระบบงานต่างๆ ร่วมกันได้ โดยที่จะไม่เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และยังสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งของข้อมูลด้วย อีกทั้งข้อมูลในระบบก็จะถูกต้องเชื่อถือได้ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน นับได้ว่าปัจจุบันเป็นยุคของสารสนเทศ เป็นที่ยอมรับกันว่าสารสนเทศเป็นข้อมูลที่ผ่านการกลั่นกรองอย่างเหมาะสม สามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างมากมาย องค์กรที่มีข้อมูลปริมาณมากๆ จะพบความยุ่งยากลำบากในการจัดเก็บข้อมูล ตลอดจนการ

นำข้อมูลที่ต้องการออกมาใช้ให้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งทำให้ระบบการจัดเก็บข้อมูลเป็นไปได้สะดวก ทั้งนี้ โปรแกรมแต่ละโปรแกรมจะต้องสร้างวิธีควบคุมและจัดการกับข้อมูลขึ้นเอง ฐานข้อมูลจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูล จึงต้องคำนึงถึงการควบคุมและการจัดการความถูกต้องตลอดจนประสิทธิภาพในการเรียกใช้ข้อมูลด้วย

ปัจจุบันฐานข้อมูลของคณพิการซึ่งแต่ละหน่วยจัดเก็บมีความแตกต่างกัน และคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ข้อมูลทั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่างเก็บข้อมูลตามกรอบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กร โดยยังไม่มีเชื่อมโยงข้อมูลแบบบูรณาการข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์การเข้าถึงสิทธิและโอกาสด้านต่างๆ ของคณพิการ แต่มีความพยายามในการบูรณาการข้อมูลเข้าด้วยกันแล้ว โดยมีผู้เสนอให้กระทรวงมหาดไทยเข้ามาเป็นเจ้าภาพในการจัดเก็บฐานข้อมูลคณพิการโดยใช้เลขบัตรประชาชนในการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยต่างๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ข้อมูลคณพิการแล้วควรจัดเก็บข้อมูลบุคลากร สหวิชาชีพซึ่งทำงานดูแลคณพิการ ข้อมูลอุปกรณ์และการให้ความช่วยเหลือต่อคณพิการด้วย

4.3.2.2 ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับคณพิการ และประเด็นที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันยังมีองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเด็กพิการน้อย รัฐควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการศึกษา สำหรับคณพิการโดยเฉพาะ ในส่วนของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีเพียงไม่กี่แห่งที่มีการผลิตบัณฑิตทางการจัดการศึกษาของคณพิการ หรือการฟื้นฟูสมรรถภาพคณพิการ และการสนับสนุนให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และต้องคำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์จากงานวิจัย โดยมีกลุ่มเด็กพิการและครอบครัว หรือองค์กรคณพิการซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ เข้ามารับทราบและให้ข้อเสนอแนะ หรือเป็นผู้วิจัยปัญหาโดยตรง

4.3.2.3 ส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการเพื่อสร้างโอกาส การเข้าถึงการศึกษาของคณพิการ ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคณพิการ พ.ศ.2551 ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอก ระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คณพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด

ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น โดยหากจะทำให้เกิดการดำเนินการที่เป็นจริงนั้น ในการดำเนินการให้ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเป็นจริงนั้น จะต้องประกอบกับการพัฒนากฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ การจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ โดยให้การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเป็นไปตามบริบทของแต่ละชุมชน และให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสนับสนุนทรัพยากร ทั้งงบประมาณ สื่อ บริการความช่วยเหลือต่างๆ อย่างต่อเนื่องในการจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ และศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเองต้องทำหน้าที่ประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เมื่อเกิดศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการถือเป็นโอกาสที่ทำให้เด็กพิการได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้าน เดินทางสะดวกและไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ลดภาระค่าใช้จ่ายครอบครัว พ่อแม่ที่ทำงานที่บ้านได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กพิการ

4.3.3 กลไกการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นขั้นตอนของหน่วยงานและองค์กรเครือข่าย เป็นการกำหนดขอบข่าย หน้าที่ และบทบาทของแต่ละองค์กรไม่ให้ความทับซ้อนกัน มีการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงาน สนับสนุนทรัพยากรแก่หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ จัดการอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการนโยบายให้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู ศึกษานิเทศก์ ทำหน้าที่กำหนดกลไกทิศทางนโยบายที่เหมาะสม สร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ สอดคล้องกับถวัลรัตน์ วรเทพ พุฒิพงษ์(2540) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นภาระหน้าที่หลักที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของข้าราชการประจำ ซึ่งมีความยากในการปฏิบัติมากกว่างานประจำและจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ของข้าราชการเอง กล่าวคือ เมื่อฝ่ายการเมืองได้กำหนดนโยบายมาแล้ว หน้าที่ของข้าราชการประจำก็คือการนำนโยบายที่ฝ่ายการเมืองกำหนดไปปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยการแปลงนโยบายซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมในรูปของแผนงาน/โครงการ แล้วนำนโยบายที่แปลงให้เป็นรูปธรรมแล้วไปปฏิบัติให้บรรลุผล

จะเห็นได้ว่า จากการวิเคราะห์กลไกของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ดังกล่าวต้องคำนึงถึงการจัดระบบบริหารการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ระบบต่างคนต่างทำหรือแข่งขันกันเพื่อให้เป็นผลงาน หากมีการจัดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการศึกษาของเด็กพิการจะก้าวหน้าไปไกล

4.4 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สภาพและปัญหาของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ วิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และผู้วิจัยได้พัฒนาร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารงานวิจัย งานวิชาการ กฎหมาย และพระราชบัญญัติต่างๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ โดยร่างแนวทางการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสะท้อนสภาพการทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการว่าในการทำงานที่เหมาะสม ควรมีเป้าหมายต่อเรื่องนั้นๆ อย่างไร ควรมีแนวทางอย่างไร โดยมีความร่วมมือจากใครบ้าง และควรดำเนินการอย่างไร หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำร่างแนวทางการดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนผู้วิจัยจึงขอเสนอร่างแนวทางการก่อนและหลังการพิจารณาจากการให้ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแนวทางแต่ละแนวทาง ดังตารางนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการก่อนและหลังการปรับแก้จากผู้ทรงคุณวุฒิ

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ			
1.1 ครูผู้สอนมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และมีทักษะที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิการได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ	<p>แนวทาง สนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของแต่ละเด็กพิการ</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดอบรมเทคนิควิธีการสอน การจัดหา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน วิธีการประเมินเด็กพิการ</p> <p>สถานศึกษา : ส่งบุคลากรเข้าร่วม และประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับบุคลากร</p> <p>ครู : เข้าร่วมการอบรม และประยุกต์ใช้เทคนิคจากกิจกรรม พร้อมทั้งจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)</p>	<p>แนวทาง สนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดอบรมเทคนิควิธีการสอน การจัดหา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน วิธีการประเมินเด็กพิการ โดยให้สถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบด้วย</p> <p>สถานศึกษา : ส่งบุคลากรเข้าร่วม และประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับบุคลากร</p> <p>สนับสนุนให้เกิดกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)</p> <p>ครู : เข้าร่วมการอบรม และประยุกต์ใช้เทคนิคจากกิจกรรม วิเคราะห์ผู้เรียน</p>	
		<ul style="list-style-type: none"> - มีการอบรมให้เทคนิคต่างๆ กับคุณครู แต่ครูไม่ได้นำมาใช้ หรือครูที่ส่งไปอบรมอาจจะไม่ตรงกับกรนำมาใช้ประโยชน์ในบางสถานศึกษาผู้บริหารกับครูมีความคิดไม่สอดคล้องกัน - ครูบางท่านบอกว่าไม่มี IEP เด็กก็เรียนรู้ได้ แต่ในความเป็นจริง มีประโยชน์เพราะครูต้องวิเคราะห์หน่วยผู้เรียน ครูต้องเป่าการทำงานของตนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก - สำหรับ กศน. จัดการศึกษาไม่เหมือนในระบบ กศน. ครูจะลงพื้นที่ไปเจอกับเด็กและผู้ปกครองที่บ้าน โดยสอนหนังสือให้กับเด็กและผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองพบทวนให้ลูกด้วย - การส่งเสริมและพัฒนาครู สำคัญ 	

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
1.2 สื่อและเทคโนโลยีสำหรับคนพิการพัฒนาตรงตามความต้องการของคนพิการ	<p>แนวทาง ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้</p> <p><u>ความร่วมมือ</u></p> <p>กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : ทำหน้าที่ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตของคนพิการ เช่น แท็บเล็ตมีเสียงสำหรับคนตาบอด โปรแกรมมีฟังก์ชันการเรียนรู้สำหรับเด็ก ออทิสติก เป็นต้น</p> <p>สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ</p>	<p>บริหารงานการศึกษาพิเศษพยายามเต็มที่เพื่อการพัฒนาครู แต่ คิดว่าทำได้ 20 % ครูที่จบไม่พอ เราเรียนการศึกษาพิเศษผิดวิธี การพัฒนาครูไม่เป็นวงจร เช่น ครูต้องมีการจัดหลักสูตร และลงลึกแต่ละด้าน</p> <p>- ควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพราะมีประสบการณ์มากในเรื่องการผลิตสื่อ</p> <p>- ต้องมีการทบทวนรายการบัญชี ก., ข. และ ค. ภายใต้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2550</p> <p>- สื่อบางอย่างที่ได้มาโรงเรียนไม่ได้ใช้งาน ครูควรมีหน้าที่เลือกสื่อที่เหมาะสมกับ</p>	<p>พร้อมทั้งจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ทำงานร่วมกับผู้ปกครองของเด็กพิการแต่บุคคล</p> <p>ผู้ปกครอง : ทำงานร่วมกับครูประจำชั้นเรียน ทำหน้าที่สนับสนุนและเสนอแนะ เช่น ช่วยสอนในขณะเด็กพักอยู่ที่บ้าน สังเกตและประเมินการเรียนรู้ของบุตรหลานและรายงานต่อครูประจำชั้นเรียน</p> <p>แนวทาง ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้</p> <p><u>ความร่วมมือ</u></p> <p>บริษัทเอกชน/ผู้เชี่ยวชาญ : ทำหน้าที่ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการ เช่น แท็บเล็ตมีเสียงสำหรับคนตาบอด โปรแกรมมีฟังก์ชันการเรียนรู้สำหรับเด็ก ออทิสติก เป็นต้น</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
<p>1.3 ระบบการเตรียมความพร้อมในเด็กเพื่อการเฝ้าระวัง การก้าวข้ามสู่ระดับที่มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนพิการและครอบครัว</p>	<p>เทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.): ทำหน้าที่ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำรงชีวิตของคนพิการ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา</p> <p>ครู : ทำความเข้าใจ และศึกษาการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของระดับชั้นที่รับผิดชอบ</p>	<p>ผู้เรียน ของที่ส่งมาให้เด็กจะเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ยังมองว่าเป็นการบังคับให้เสีย</p>	<p>กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา, ทบพวทรายการบัญชี ก., ข. และ ค. ภายใต้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2550 ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและครู</p> <p>ครู : ทำความเข้าใจ และศึกษาการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของระดับชั้นที่รับผิดชอบ และการเรียนรู้เฉพาะบุคคลของนักเรียน</p>
<p>1.3 ระบบการเตรียมความพร้อมในเด็กเพื่อการเฝ้าระวัง การก้าวข้ามสู่ระดับที่มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนพิการและครอบครัว</p>	<p>แนวทางการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน ทั้งการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการ</p> <p>พิการ</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>กระทรวงสาธารณสุข : จัดรูปแบบระบบคัดกรองเด็กพิการที่มีประสิทธิภาพ, อบรมการ</p>	<p>- การคัดกรองทำให้ทราบว่าเด็กมีความบกพร่องอย่างไร เพื่อเสนอช่องทางให้เด็กได้รับบริการทางสังคม สุขภาพ หรือ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การศึกษาต่อไป</p> <p>- เรื่องการคัดกรองเป็นปัญหาใหญ่ การคัดกรองมีทั้งกระทรวง สาธารณสุข</p>	<p>แนวทางการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน ทั้งการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการ</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>กระทรวงสาธารณสุข : จัดรูปแบบระบบคัดกรองเด็กพิการที่มีประสิทธิภาพ, อบรมการ</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
<p>1.4 เกิดบริการที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมการทำงานทำของ คนพิการ</p>	<p><u>แนวทางการ</u> ส่งเสริมให้มีการ การศึกษาเพื่อการทำงานของคนพิการ ในช่วงวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ ตลาดแรงงาน <u>ความร่วมมือ</u> กระทรวงแรงงาน : จัดวิทยากรอบรม หลักสูตรบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การทำงานทำของคนพิการ ให้แก่ สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา สถานศึกษา : ให้ความร่วมมือในการจัด กิจกรรมและส่งบุคลากรเข้าอบรม ครูแนะแนว : ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เด็ก พิการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหลาย รูปแบบ เช่น บริการแนะนำการประกอบ</p>	<p>- การศึกษาเพื่อการทำงานทำ เป็นการ เตรียมพร้อมทักษะพื้นฐานในการทำงาน ทำโรงเรียนเฉพาะทางความพิการมีการ เรียนการสอน แต่ยังไม่มีการฝึกงาน แต่ในระบบเรียนร่วมไม่มีการทำเรื่องนี้</p> <p>- นโยบายมีการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ผู้ปกครองคาดหวังเรื่องการศึกษาที่ สูงขึ้นของเด็ก</p> <p>- กคน.ส่งเสริมผู้ใหญ่ที่พิการให้ทำอาชีพที่ บ้าน</p> <p>- โครงการทำงานทำในสถานศึกษา มี แนวทางปฏิบัติชัดเจน และโรงเรียน เฉพาะความพิการ มีงบประมาณ เพียงพอในแต่ละปี ต้องให้เด็ก ครู ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการเข้า มาเรียนรู้ทั้งระบบ</p>	<p>ใกล้เคียงที่อยู่อาศัย โดยประสานความ ร่วมมือกับครูในการประเมินความพร้อม ของเด็กพิการร่วมด้วย</p> <p><u>แนวทางการ</u> ส่งเสริมให้มีการแนะแนว การศึกษาเพื่อการทำงานของคนพิการ ในช่วงวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ ตลาดแรงงาน <u>ความร่วมมือ</u> กระทรวงแรงงาน : จัดวิทยากรอบรม หลักสูตรบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การทำงานทำของคนพิการให้แก่สถานศึกษา ทั้งในและนอกระบบ กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อจัด ฝึกอบรม, กำหนดหลักสูตรที่เอื้อต่อการ ฝึกงานของเด็กพิการ ให้ความสำคัญ : ให้ความร่วมมือในการจัด กิจกรรมและส่งบุคลากรเข้าอบรม, เชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรในชุมชน เช่น</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
	อาชีพ การฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพต่างๆ แนะนำสถานที่บริการจัดหางานคนพิการ เป็นต้น		<p>อบจ. อปต. สำนักงานเกษตรอำเภอ และเอกชน</p> <p>ครูแนะแนว : เข้าร่วมอบรม, ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เด็กพิการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพมีหลายรูปแบบ เช่น บริการแนะนำการประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพต่างๆ แนะนำสถานที่บริการจัดหางานคนพิการ เป็นต้น</p> <p>ผู้ปกครอง : ให้การสนับสนุนบุตรหลานเรียนรู้และทำความเข้าใจกระบวนการแนะแนวการศึกษาเพื่อการมีงานทำของคนพิการ</p>
2.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกำลังคน	<p>2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ</p> <p>แนวทาง จัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการ แต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้</p>	<p>ฐานข้อมูลของคนพิการ ที่มีอยู่แตกต่างกัน ไม่เป็นจริง เห็นว่ากระทรวงมหาดไทยมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้</p>	<p>แนวทาง จัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการ แต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
	<p>คัดกรองที่มีประสิทธิภาพ, อบรมการคัดกรองเด็กพิการให้แก่งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อบริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อบริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ</p> <p>จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด : ทำหน้าที่คัดกรองเด็กพิการ, ให้ความรู้กับผู้ประกอบการ, ส่งต่อเด็กพิการเพื่อรับบริการและสิทธิต่างๆ</p> <p>ครู : เรียนรู้เรื่องการคัดกรองฯ และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการประเมินความพร้อมของเด็กพิการ</p>	<p>กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ที่ดำเนินการ แต่นำหนักจะไปที่การรับรองการแพทย์ที่เป็นการทำงานประสานเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เพื่อลดภาวะความเสี่ยงที่จะพิการ</p> <p>- ต้องทบทวนว่าคัดกรองไปเพื่ออะไร</p> <p>คุณภาพชีวิตของเด็กจะดีขึ้นตรงไหน</p>	<p>คัดกรองเด็กพิการให้แก่งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อบริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อบริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ, จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด : ทำหน้าที่คัดกรองเด็กพิการ, ให้ความรู้กับผู้ปกครอง, ส่งต่อเด็กพิการเพื่อรับบริการและสิทธิต่างๆ</p> <p>ครู : เรียนรู้เรื่องการคัดกรองเด็กพิการ และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการประเมินความพร้อมของเด็กพิการ</p> <p>ผู้ประกอบการ : เรียนรู้เรื่องการค้ากรองเด็กพิการเบื้องต้น ศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการเพื่อเข้าถึงสิทธิด้านต่างๆ ทั้งสังคม สุขภาพ และศึกษาในพื้นที่</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
	<p>ความร่วมมือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : รวบรวมและดูแลฐานข้อมูลคนพิการ จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การกระทรวงศึกษาธิการ : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การกระทรวงสาธารณสุข : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การ</p>	<p>- ต้องจัดทำฐานข้อมูลบุคลากรด้านการศึกษาศึกษาพิเศษ สหวิชาชีพ ด้วย - ทุกหน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการก็ต้องคุยกัน</p>	<p>ความร่วมมือ กระทรวงมหาดไทย : รวบรวมและดูแลฐานข้อมูลคนพิการ จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การกระทรวงศึกษาธิการ : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การกระทรวงสาธารณสุข : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์การ</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
<p>2.2 ภาคส่วนต่างๆ เห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านคนพิการ</p>	<p>แนวทาง ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>นักวิชาการ : ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>มหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์) : สนับสนุนการศึกษาวิจัยของอาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ซึ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) : จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p>	<p>- งานวิจัยทางการศึกษาถือว่าเป็นงานวิจัยแปรรูปเป็นรูปธรรม ส่วนการวิจัยในระดับชั้นเรียน ไม่ได้รวบรวม สังเคราะห์ ความรู้ที่เป็นระบบเท่าที่ควร ควรส่งเสริมและเพิ่มคณะอื่นๆ ที่มีตอนนี้อย่างต่อเนื่อง คณะสถาปัตยกรรม อีกทั้งต้องส่งเสริมบทบาทของมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ๆ</p> <p>- สกว. ยังสนับสนุนงานวิจัยด้านคนพิการน้อยมาก</p> <p>- การวิจัยยังไม่ผูกโยงกับผู้ใช้งานวิจัย ขาดการดูแลและสนับสนุนให้เกิดการทำงานเชิงลึก</p> <p>- ควรสนับสนุนงานวิจัยที่มาจากเจ้าของปัญหา(สมาคมคนพิการ องค์กรเพื่อคนพิการ) คนพิการจะได้ใช้ความรู้ระยะยาว โดยผู้ใช้ประโยชน์ขึ้นมาทำงานเองเลย เกิดเป็นองค์ความรู้ที่มาจากคนพิการ</p>	<p>แนวทาง ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และประเด็นที่เกี่ยวข้อง</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>มหาวิทยาลัย : คณะต่างๆ เช่น คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมในสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ในมหาวิทยาลัยมีสนับสนุนการศึกษาวิจัยของอาจารย์และนักศึกษาซึ่งให้ความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และประเด็นที่เกี่ยวข้อง</p> <p>สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) : จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) : จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับ</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
<p>2.3 หน่วยงานต่างๆ ในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p>	<p>แนวทาง ส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : อุดหนุนรายหัวและการอุดหนุนบุคลากรอย่างเพียงพอในศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ</p> <p>ภาคีเครือข่าย : เครือข่ายภาคีคนพิการ ชุมชน ท้องถิ่น ครอบครั้ว มีบทบาทส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อให้เกิดศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่</p>	<p>- ควรเพิ่มภาคเอกชน และผู้ประกอบการที่เป็นหน่วยในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งมีระเบียบอยู่แล้ว</p> <p>- เรื่องการมีส่วนร่วม สถานที่จัดการศึกษา ให้เด็กพิการมีหลายหน่วยตาม พ.ร.บ. ให้อิสระทางการจัดการศึกษา แต่กำหนดจำนวนผู้เรียนต้องไม่มากเกินไป เพื่อเป็นไปตามคุณภาพและมาตรฐาน</p> <p>- โรงเรียนต้องสร้างความเข้มแข็งกับชุมชน และเครือข่ายในโรงเรียน กับผู้ประกอบการและเชิงรุกและเชิงรับ ทำงาน</p>	<p>คนพิการ</p> <p>นักวิชาการ/นักวิจัย : ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>ครู : มีการศึกษาวิจัยในระดับชั้นเรียน และจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ</p> <p>คนพิการ/องค์กรคนพิการ : เพิ่มองค์ความรู้เรื่องการวิจัย และทำวิจัยจากปัญหาที่ประสบของตนเองและเครือข่าย</p> <p>แนวทาง ส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ</p> <p>ความร่วมมือ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : อุดหนุนรายหัวและการอุดหนุนบุคลากรอย่างเพียงพอในศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ</p> <p>ภาคีเครือข่าย : เครือข่ายภาคีคนพิการ ชุมชน ท้องถิ่น ครอบครั้ว เอกชน มีบทบาทส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อให้เกิดศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่เพิ่มมาก</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
		<p>แบบใช้ชุมชนเป็นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการพัฒนา มาจากโครงการปรับบ้านเป็นห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู แต่ยังคงภาคภูมิใจ รอมรับ โดยคำว่าสถานศึกษาครอบคลุมถึง เรื่อง สิทธิ ไปประกอบวิชาชีพ และอื่นๆ 	<p>ขึ้น ซึ่งต้องจัดให้ได้ตามมาตรฐานและ เชื่อมต่อการทำงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษ และศูนย์กศน.จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด และพมจ.</p>
3. ด้านการนำนโยบายการจัดการศึกษาไปปฏิบัติ			
3.1 หน่วยงานที่นำนโยบายไป ปฏิบัติได้รับการสนับสนุนอย่าง เหมาะสมเพื่อความสำเร็จในการ ทำงาน	<p>แนวทางการ สนับสนุนให้หน่วยงานที่นำ นโยบายไปปฏิบัติต้องมี ทรัพยากร เพียงพอ โครงสร้างและลำดับชั้นของการ บังคับบัญชาอยู่ใต้อำนาจการบังคับบัญชา ผู้มีภาวะผู้นำ ความร่วมมือ กระบวนการวิชาการ : จัดสรรทรัพยากร ให้เหมาะสมและเพียงพอ สถานศึกษา : ศึกษา นโยบายและ วัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายของประเทศไทยต้องคุยกันทุกมิติ เพื่อไปสู่การมองว่าหน่วยงานที่นำไป ปฏิบัติเป็นใคร - กลไกในระดับพื้นที่ต้องเชื่อมโยงนโยบาย การศึกษาในพื้นที่โดยทำตามสำนัก บริหารงานการศึกษาพิเศษ - ครูต้องมีหน้าที่ในการประสานงานด้าน การจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ - งบประมาณมีเพียงพอ เสนอแนะว่าเมื่อ จัดงบประมาณ อยากให้เห็นความคุ้มค่า จากการดำเนินงาน 	<p>แนวทาง สนับสนุนให้หน่วยงานที่นำ นโยบายไปปฏิบัติต้องมี ทรัพยากรเพียงพอ โครงสร้างและลำดับชั้นของการบังคับบัญชา บัญชีรายชื่อ จำนวนผู้อยู่ใต้อำนาจการบังคับบัญชา มาก ความร่วมมือ กระบวนการวิชาการ : จัดสรรทรัพยากรให้ เหมาะสมและเพียงพอ ให้อำนาจในการ ตัดสินใจในการประสานงานในพื้นที่ของ สถานศึกษาแต่ละสถานศึกษา ให้ ความสำคัญในเรื่องการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่ม</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
3.2 ทิศตนคิดของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปด้วยดี	<p>แนวทาง ส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อผู้ปฏิบัติจะสามารรถเข้าใจ เห็นด้วย และมี ความผูกพันกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อคนพิการ</p> <p><u>ความร่วมมือ</u></p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดการอบรมโดย วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ</p> <p>สถานศึกษา,องค์กรคนพิการ : ส่งผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรม</p>	<p>- ส่วนงานของกศน. ผู้บริหารไม่ค่อยมี นโยบาย บางเวลาเห็นความสำคัญก็จะ ทำ ทิศตนคิดของผู้ปฏิบัติก็มีใจทำงาน แต่ ผู้บริหารส่งให้ไปทำงานอื่นก็มี</p> <p>- ทิศตนคิดของครู เห็นว่าอยากจะสอน อย่างเดียว ครูเกรงว่าจะจัดการเรียนการ สอนไม่ดี กระทบเรื่องนี้</p>	<p>สถานศึกษา : ศึกษานโยบายและ วัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน</p> <p>แนวทาง ผู้นำมีภาวะผู้นำ มีการส่งเสริม การจัดอบรมเพื่อผู้ปฏิบัติจะเข้าใจ กระบวนการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาเพื่อคนพิการไปสู่การปฏิบัติ</p> <p><u>ความร่วมมือ</u></p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดการอบรมโดย วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการนำนโยบายไปสู่ การปฏิบัติ ส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อผู้ ปฏิบัติจะสามารถเข้าใจ เห็นด้วย และมี ความผูกพันกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาเพื่อคนพิการ รวมทั้งติดตาม ความเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมอบรม</p> <p>สถานศึกษา : ส่งผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรม</p>
3.3 เกิดระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบการ นำนโยบายไปปฏิบัติ	<p>แนวทาง สร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการนำ นโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง</p>	<p>- การจัดการศึกษาพิเศษ เราไม่มีหน่วย ตรวจสอบภายใน แต่ในเขตพื้นที่มี เหมือนไม่มีคนคอยบอกให้เดินอยู่ใน ขบวน เอกสารต่างๆ จะมีตัวอย่าง และ</p>	<p>แนวทาง สร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการนำ นโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง</p>

เป้าหมาย	ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย	สรุปความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย
	<p>ความร่วมมือ กระทรวงศึกษาธิการ : สร้างระบบกำกับติดตาม สถานศึกษา : ปฏิบัติตามคำแนะนำของระบบกำกับ ติดตาม</p>	<p>ข้อพึงระวัง หลากอย่างเคยทำก็ใช้ ประสบการณ์ เริ่มมีแนวทางการที่ ประสานงานกับสำนักติดตามของ สพฐ. เพิ่มหน่วยตรวจสอบภายในและตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์การศึกษาพิเศษ</p>	<p>ความร่วมมือ กระทรวงศึกษาธิการ : สร้างระบบกำกับติดตาม สร้างกลไกประเมินการศึกษาพิเศษ ในเขตพื้นที่การศึกษา, เพิ่มหน่วยตรวจสอบ ภายในและตำแหน่งศึกษานิเทศก์การศึกษา พิเศษ สถานศึกษา : ปฏิบัติตามคำแนะนำของ ระบบกำกับ ติดตาม, กำหนดให้มีครูซึ่งทำ หน้าที่ประสานงานของสถานศึกษา</p>

จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอเป็นแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ดังตารางนี้

ตารางที่ 3 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ: ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
1.1 ครูผู้สอนมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และมีทักษะที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิการได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ	สนับสนุนการดำเนินการสอน โดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน	<p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดอบรมเทคนิควิธีการสอน การจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน วิธีการประเมินเด็กพิการ โดยให้สถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบด้วย</p> <p>สถานศึกษา : ส่งบุคลากรเข้าร่วม และประเมินผลลัพธ์ที่เกิดกับบุคลากร สนับสนุนให้เกิดกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)</p> <p>ครู : เข้าร่วมการอบรม และประยุกต์ใช้เทคนิคจากการอบรม วิเคราะห์ผู้เรียน พร้อมทั้งจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ทำงานร่วมกับผู้ปกครองของเด็กพิการแต่ละคน</p> <p>ผู้ปกครอง : ทำงานร่วมกับครูประจำชั้นเรียน ทำหน้าที่สนับสนุนและเสนอแนะ เช่น</p>

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		ช่วยสอนในขณะที่เด็กพิการอยู่ที่ บ้าน สังเกตและประเมินการ เรียนรู้ของบุตรหลานและ รายงานต่อครูประจำชั้นเรียน
1.2 สื่อและเทคโนโลยี สำหรับคนพิการพัฒนาตรง ตามความต้องการของคน พิการ	ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี อย่างเหมาะสม และตอบสนอง ต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการแต่ละประเภท เข้าถึงได้	บริษัทเอกซผู้เชี่ยวชาญ : ทำ หน้าที่ออกแบบสื่อและ เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการ จัดการเรียนการสอนเด็กพิการ เช่น แท็บเล็ตมีเสียงสำหรับคน ตาบอด โปรแกรมฝึกทักษะการ เรียนรู้สำหรับเด็กออทิสติก เป็น ต้น กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อม ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา, ทบพวนรายการ บัญชี ก., ข. และ ค. ภายใต้ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่น ใดทางการศึกษา พ.ศ.2550 ให้ สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียนและครู ครู : ทำความเข้าใจ และศึกษา การนำไปใช้ให้เหมาะสมกับการ จัดการเรียนการสอนของ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		ระดับชั้นที่รับผิดชอบ และการ เรียนรู้เฉพาะบุคคลของนักเรียน
1.3 ระบบการเตรียมความพร้อมในเด็กพิการเพื่อรองรับ การก้าวข้ามสู่ระดับที่มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนพิการและครอบครัว	ควรมีการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน ทั้งการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการ	<p>กระทรวงสาธารณสุข : จัดรูปแบบระบบคัดกรองเด็กพิการที่มีประสิทธิภาพ, อบรมการคัดกรองเด็กพิการให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง</p> <p>กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อให้บริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อให้บริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ, จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง</p> <p>ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด : ทำหน้าที่คัดกรองเด็กพิการ, ให้ความรู้กับผู้ปกครอง, ส่งต่อเด็กพิการเพื่อรับบริการและสิทธิต่างๆ</p> <p>ครู : เรียนรู้เรื่องการคัดกรองเด็กพิการ และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการประเมินความพร้อมของเด็กพิการ</p>

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		<p>ผู้ปกครอง : เรียนรู้เรื่องการคัดกรองเด็กพิการเบื้องต้น ศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการเพื่อเข้าถึงสิทธิด้านต่างๆ ทั้งสังคม สุขภาพ และศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่อาศัย โดยประสานความร่วมมือกับครูในการประเมินความพร้อมของเด็กพิการร่วมด้วย</p>
<p>1.4 เกิดบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการ</p>	<p>ส่งเสริมให้มีการแนะนำการศึกษาเพื่อการมีงานทำของคนพิการในช่วงวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน</p>	<p>กระทรวงแรงงาน : จัดวิทยากรอบรมหลักสูตรบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการให้แก่สถานศึกษาทั้งในและนอกระบบ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อจัดฝึกอบรม, กำหนดหลักสูตรที่เอื้อต่อการฝึกงานของเด็กพิการ</p> <p>สถานศึกษา : ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและส่งบุคลากรเข้าอบรม, เชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรในชุมชน เช่น อบจ. อบต. สำนักงานเกษตรอำเภอ และเอกชน</p> <p>ครูแนะแนว : เข้าร่วมอบรม, ทำ</p>

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		<p>หน้าที่ให้ความรู้แก่เด็กพิการ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพมี หลายรูปแบบ เช่น บริการ แนะนำการประกอบอาชีพ การ ฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพต่างๆ แนะนำสถานที่บริการจัดหางาน คนพิการ เป็นต้น</p> <p>ผู้ปกครอง : ให้การสนับสนุน บุตรหลาน เรียนรู้และทำความเข้าใจ กระบวนการแนะแนว การศึกษาเพื่อการมีงานทำของ คนพิการ</p>

ตารางที่ 4 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ: ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
2.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูล ด้านกำลังคน	จัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการ แต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สามารถ เชื่อมโยงและบูรณาการระหว่าง หน่วยงานได้	กระทรวงมหาดไทย : รวบรวม และดูแลฐานข้อมูลคนพิการ จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และทำการตกลงการใช้ข้อมูล ร่วมกันสอดคล้องกับการทำงาน ขององค์กร กระทรวงพัฒนาสังคมและความ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		<p>มั่นคงของมนุษย์ : จัดทำ ฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำ การตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานของ องค์การ</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดทำ ฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำ การตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานของ องค์การ</p> <p>กระทรวงสาธารณสุข : จัดทำ ฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำ การตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานของ องค์การ</p>
2.2 ภาคส่วนต่างๆ เห็น ความสำคัญในการ ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์กร ความรู้ด้านคนพิการ	ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้าง องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการ และ ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	มหาวิทยาลัย : คณะต่างๆ เช่น คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะ ศิลปกรรมในสาขาออกแบบ ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ใน มหาวิทยาลัยมีสนับสนุนการ ศึกษาวิจัยของอาจารย์และ นักศึกษาซึ่งให้ความสนใจ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการ จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และประเด็นที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		<p>สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) : จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) : จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>นักวิชาการ/นักวิจัย : ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ</p> <p>ครู : มีการวิจัยในระดับชั้นเรียนและจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ</p> <p>คนพิการ/องค์กรคนพิการ : เพิ่มองค์ความรู้เรื่องการวิจัย และทำวิจัยจากปัญหาที่ประสบของตนเองและเครือข่าย</p>
2.3 หน่วยต่างๆ ในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	ส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ	กระทรวงศึกษาธิการ : อุดหนุนรายหัวและการอุดหนุนบุคลากรอย่างเพียงพอในศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ
		ภาคีเครือข่าย : เครือข่ายภาคีคนพิการ ชุมชน ท้องถิ่น

<p>เป้าหมาย (1)</p>	<p>แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)</p>	<p>ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)</p>
		<p>ครอบครัว เอกชน มีบทบาทและ ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการเพื่อให้เกิดศูนย์ เรียนรู้ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่ง ต้องจัดให้ได้ตามมาตรฐานและ เชื่อมต่อการทำงานกับศูนย์ การศึกษาพิเศษและศูนย์กศน. จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด และ พมจ.</p>

ตารางที่ 5 แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ: ด้านการ
นำนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการไปปฏิบัติ

<p>เป้าหมาย (1)</p>	<p>แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)</p>	<p>ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)</p>
<p>3.1 หน่วยงานที่นำนโยบาย ไปปฏิบัติได้รับการสนับสนุน อย่างเหมาะสมเพื่อ ความสำเร็จในการทำงาน</p>	<p>สนับสนุนให้หน่วยงานที่นำ นโยบายไปปฏิบัติต้องมี ทรัพยากรเพียงพอ โครงสร้าง และลำดับชั้นของการบังคับ บัญชาน้อย จำนวนผู้อยู่ใต้การ บังคับบัญชามาก</p>	<p>กระทรวงศึกษาธิการ : จัดสรร ทรัพยากรให้เหมาะสมและ เพียงพอให้อำนาจในการ ตัดสินใจในการประสานงานใน พื้นที่ของสถานศึกษาแต่ละ สถานศึกษา ให้ความสำคัญใน เรื่องการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่ม สถานศึกษา : ศึกษา นโยบาย และวัตถุประสงค์ของนโยบาย</p>

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อน นโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
		ให้ชัดเจน
3.2 ทักษะของผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติเป็นไป ด้วยดี	ผู้นำมีภาวะผู้นำ มีการส่งเสริม การจذبกรมเพื่อผู้ปฏิบัติจะ เข้าใจกระบวนการนำนโยบายที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อคน พิการไปสู่การปฏิบัติ 	กระทรวงศึกษาธิการ : จัดการ อบรมโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนำนโยบายไปสู่การ ปฏิบัติ ส่งเสริมการจذبกรม เพื่อผู้ปฏิบัติจะสามารถเข้าใจ เห็นด้วย และมีความผูกพันกับ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาเพื่อคนพิการ รวมทั้งติดตามความ เปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วม อบรม สถานศึกษา : ส่งผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมอบรม
3.3 เกิดระบบ กลไกการ นิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบการนำนโยบายไป ปฏิบัติ	สร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ การนำนโยบายไปปฏิบัติอย่าง จริงจัง	กระทรวงศึกษาธิการ : สร้าง ระบบกำกับ ติดตาม สร้าง กลไกประเมินการศึกษาพิเศษ ในเขตพื้นที่การศึกษา, เพิ่ม หน่วยตรวจสอบภายในและ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ การศึกษาพิเศษ สถานศึกษา : ปฏิบัติตาม คำแนะนำของระบบกำกับ ติดตาม, กำหนดให้มีครูซึ่งทำ หน้าที่ประสานงานของ สถานศึกษา

โดยจากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ การวิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และการนำเสนอที่ผู้วิจัยทำออกมาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการทั้ง 3 ด้านที่มีรายละเอียดทั้งเป้าหมาย แนวทางที่เหมาะสม และความร่วมมือที่ควรจะเกิดขึ้นดังตารางข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าผลการศึกษาดังกล่าวได้สะท้อนสภาพการทำงานขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของเด็กพิการในปัจจุบัน และจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม และลงมือปฏิบัติตามนโยบายเพื่อเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาของเด็กพิการให้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ วิเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ และนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ ซึ่งจากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ผลจากการศึกษาสภาพของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ โดยเอกสารที่เกี่ยวข้องแสดงสภาพของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการว่า ประเทศไทยมีกฎหมาย นโยบาย และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เอื้อต่อสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของคนพิการดีขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะเมื่อมีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในปีพ.ศ.2551 ที่กำหนดให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สามารถเลือกบริการทางการศึกษาตามความถนัด พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่เหมาะสม และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำให้ได้ทราบถึงสภาพในปัจจุบันของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเป็นที่ยอมรับแต่การบังคับใช้กฎหมายยังมีมุมมองที่แตกต่างกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารระดับกระทรวง และผู้บริหารสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญจึงออกแบบและนำเสนอกฎหมายรวมถึงต้องเห็นความสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติการทำงานจึงจะประสบความสำเร็จ เครือข่ายการทำงานขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อคนพิการเน้นการทำงานเป็นภาคีเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การจัดการเรียนสอนถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย สถานศึกษาและหน่วยในการจัดการศึกษาอื่นๆ เป็นกลไกซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กพิการเข้าถึงการศึกษามากยิ่งขึ้น และงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมีทั้งงบประมาณในระบบปกติและระบบกองทุนเพื่อสนับสนุนเพิ่มเติมในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

5.1.2 ผลจากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่จะนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนา คือ การจัดทำฐานข้อมูลคนพิการ ปัจจุบันยังคลาดเคลื่อนซึ่งมีเด็กพิการตกหล่นจากการดูแลของรัฐและสังคม การปรับเปลี่ยนผู้บริหารทั้งในระดับกระทรวงหรือระดับผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อการทำงานของผูปฏิบัติในสายงาน ผู้นำนโยบายไปขับเคลื่อนและปฏิบัติยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในการทำงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันในแต่ละองค์กร ในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อการศึกษาของเด็กพิการยังขาดการวิเคราะห์โครงสร้างในภาพรวม และการรับรู้เป้าหมายร่วมกัน งานการศึกษาเพื่อคนพิการในระดับพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยที่สำคัญทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรคนพิการและภาคเอกชน ในการปฏิบัติงานตามแผนยังขาดการติดตามที่จริงจังและเป็นระบบ เนื่องจากที่ปฏิบัติอยู่เป็นการรายงานผลจากการดำเนินงาน เพื่อเขียนเป็นรายงานสรุป ยังขาดความรู้ เทคนิคใหม่ และประสบการณ์ในการติดตามประเมิน ขาดแผนการติดตามผลการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการที่สอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกระทรวงศึกษาธิการ ไม่มีแผนประเมินภายในที่ทำควบคู่ไปกับการดำเนินการตามแผน รวมทั้งข้อมูลจากการประเมินผลมักจะไม่สมบูรณ์หรือได้มาไม่ทันเวลาใช้งาน ปริมาณและองค์ความรู้ของบุคลากร(ศึกษาพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษ ครูพี่เลี้ยงนิเทศการ)ที่มีความรู้ในการประเมินและจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมีจำนวนไม่เพียงพอและต้องการพัฒนาความรู้ในการจัดการศึกษาพิเศษ สื่อการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ คนพิการมีความยากลำบากในการเดินทางออกนอกบ้านและยังพบข้อจำกัดจากอาคารและสถานที่ที่ไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมให้คนพิการเข้าถึง และสภาพแวดล้อมจากความคิดและมุมมองของคนในสังคมหรือที่เรียกว่า เจตคติที่มีต่อคนพิการเป็นรากฐานสำคัญในการทำงานพัฒนาคนพิการไทย ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการยังมีส่วนผสมของเจตคติที่ไม่เหมาะสมต่อการทำงานเพื่อคนพิการ ส่งผลกระทบต่อในการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาของคนพิการ

5.1.3 จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงเพื่อนำเสนอกลไกของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ดังนี้

5.1.2.1 กลไกการบริหารจัดการควรสนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการ ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ ควรมีการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียนทั้งการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการ และส่งเสริมให้มีการแนะแนวการศึกษาเพื่อการมีงานทำของคนพิการในช่วงวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน

5.1.2.2 กลไกการสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือต้องมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้ ควรส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และประเด็นที่เกี่ยวข้อง และควรส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ

5.1.2.3 กลไกการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นขั้นตอนของหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรเครือข่าย เป็นการกำหนดขอบข่าย หน้าที่ และบทบาทของแต่ละองค์กรไม่ให้ความทับซ้อนและหนุนเสริมกัน

5.1.4 ผู้วิจัยได้จัดทำร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ ควรมีการสนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน ซึ่งครูมีเครื่องมือในการติดตามพัฒนาการผู้เรียนผ่านการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้ซึ่งครูต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับการใช้ประโยชน์จากสื่อแต่ละชนิด ควรมีการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน มีการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิที่พึงมีพึงได้มากยิ่งขึ้น และบุคลากรที่ดูแลเด็กพิการอย่างใกล้ชิดที่สุด คือ ครูและผู้ปกครองต้องทำงานร่วมกัน และประเมินความเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ของเด็กพิการแต่ละคน และเมื่อเด็กใกล้จบการศึกษาต้องมีการวางแผนการส่งเสริมให้มีการแนะแนวการศึกษาเพื่อการมีงานทำของคนพิการในช่วงวัยเรียนด้วย ครูแนะแนวหรือครูประจำชั้นต้องทำหน้าที่แนะนำการประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ แนะนำสถานที่จัดหางานให้คนพิการ เป็นต้น เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กพิการสู่ตลาดแรงงาน

2. ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ โดยตั้งต้นจากการจัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานโดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพ เพื่อ

การนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันของกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสนับสนุน/ส่งเสริมสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย องค์กรสนับสนุนการวิจัยต่างๆ ให้เล็งเห็น ความสำคัญของการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ อีกทั้งส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการจาก พ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้เป็นจริง และมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างโอกาส การเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ

3. ด้านการนำนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการไปปฏิบัติ โดยเน้นกระบวนการ ทำงานของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องสนับสนุนทรัพยากรให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความเหมาะสมและเพียงพอ ให้ความสำคัญกับการจัดโครงสร้างและลำดับขั้นของการบังคับบัญชา น้อย จำนวนผู้อยู่ใต้การบังคับบัญชามาก โดยมีสถานศึกษาที่ต้องเข้าใจและปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ของนโยบาย ในการนำนโยบายไปปฏิบัติผู้นำองค์กรมีความสำคัญที่จะต้องมึลักษณะของการเป็น ผู้นำที่ดี มีการส่งเสริมการส่งตัวแทนเข้าร่วมจัดอบรม และส่งคนที่มีความสอดคล้องในการที่จะกลับมา ทำประโยชน์ให้กับโรงเรียนและผู้เรียน และส่งเสริมการสร้างเข้าใจกระบวนการนำนโยบายที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาเพื่อคนพิการไปสู่การปฏิบัติแก่ผู้ปฏิบัติของสถานศึกษา และสิ่งสำคัญเมื่อปฏิบัติงานตาม แผนที่ออกแบบไว้ ควบคู่กันไปต้องมีการสร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ การนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีข้อเสนอแนะในการนำไปปรับกับการทำงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ ผลมากยิ่งขึ้น

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก พิการ ประเทศไทยมีกฎหมาย นโยบาย และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เอื้อต่อสิทธิและโอกาสทางการ ศึกษาของคนพิการที่กำหนดให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และจากการสัมภาษณ์เชิง ลึกทำให้ทราบว่า นโยบายและกฎหมายเป็นที่ยอมรับแต่การบังคับใช้กฎหมายยังมีมุมมองที่แตกต่าง กันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารระดับกระทรวง และผู้บริหารสถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของ นโยบายรวมถึงต้องนำนโยบายไปปฏิบัติจึงจะถือว่าประสบความสำเร็จ เครือข่ายการทำงานขับเคลื่อน

นโยบายการศึกษาเพื่อคนพิการเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนสอนถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย สถานศึกษาและหน่วยอื่นใดที่มีอำนาจตามกฎหมายเป็นกลไกซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กพิการเข้าถึงการศึกษามากยิ่งขึ้น และงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมีอย่างเพียงพอ แต่ยังมีอุปสรรคบางประการในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อเด็กพิการตามที่ได้ผู้วิจัยได้นำเสนอไปข้างต้น ซึ่งมีหลายประการที่ต้องรับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาเพื่อความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการด้านการศึกษา ซึ่งตามแนวคิดของ Birkland (2001) ได้กล่าวถึง แนวทางการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะโดยให้ความสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลผลิตนโยบาย (outputs) และผลกระทบ (effects) ของนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นว่ามีผลสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลผลิตนโยบายและผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งพึงปรารถนาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนา จะต้องมีการประเมินผลเพื่อสำรวจว่าเกิดจากปัญหาและอุปสรรคใด ปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นสามารถปรับปรุงได้หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การทบทวนนโยบาย (policy revision) หากไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้จะนำไปสู่การยกเลิกนโยบาย (policy termination) ด้วยเหตุนี้ลักษณะของการศึกษานโยบายจึงมีลักษณะเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากกว่าการศึกษาเพื่อมุ่งการอธิบายปรากฏการณ์ของนโยบายสาธารณะ (prescriptive rather than descriptive)

2. ผลจากการศึกษาผู้วิจัยได้นำเสนอปัญหาและอุปสรรคของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่จะนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนา คือ การจัดทำฐานข้อมูลคนพิการยังคลาดเคลื่อน การปรับเปลี่ยนผู้บริหารทั้งในระดับกระทรวงหรือระดับผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในการทำงาน ในการขับเคลื่อนนโยบายยังขาดการวิเคราะห์โครงสร้างในภาพรวมและการรับรู้เป้าหมายร่วมกัน งานการศึกษาเพื่อคนพิการในระดับพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยที่สำคัญทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรคนพิการและภาคเอกชน ในการปฏิบัติงานตามแผนยังขาดการติดตามที่จริงจังและเป็นระบบ ขาดแผนการติดตามผลการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการที่สอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกระทรวงศึกษาธิการ ปริมาณและองค์ความรู้ของบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ สื่อการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ และยังมีเจตคติที่ไม่เหมาะสมต่อคนพิการ จากปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อเด็กพิการ โดยจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องสลับซับซ้อน เนื่องมาจากมีองค์การที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ และผู้ได้รับผลจากนโยบาย ซึ่งล้วนมีความคาดหวัง ผลประโยชน์ และเป้าหมายที่แตกต่างกันเข้ามาร่วมในการปฏิบัติงาน ด้วยอิทธิพลที่มีต่อความสัมพันธ์ของแต่ละระดับระหว่างกัน การนำ

นโยบายไปปฏิบัติมากน้อยต่างกัน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายไปปฏิบัติที่เป็นจริง สอดคล้องกับการศึกษาของกล้า ทองขาว (2534) เรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: กรณีศึกษานโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือจำแนกออกเป็น 6 ด้าน ซึ่ง 1 ใน 6 ด้าน คือ การสนับสนุนจากส่วนกลางและท้องถิ่น กล่าวคือ นโยบายจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กร ชมรม สมาคม สโมสร และความร่วมมือจากประชาชน นิสิตนักศึกษา อาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนสื่อมวลชนในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจร่วมกันและร่วมมือกันปฏิบัตินโยบายให้เกิดผลสำเร็จ การพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนานโยบาย คือ คุณค่าของนโยบาย ความชัดเจน และความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบาย และตัวแปรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ เครื่องมือนโยบาย ทรัพยากร และกระบวนการที่ตรวจสอบได้ สำหรับใช้ในการประเมินผลนโยบาย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดทั่วไปสำหรับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านการศึกษามีการเสนอกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์นโยบายและการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาครู ประกอบด้วย 4 กรอบ คือ 1) การวิเคราะห์เบื้องหลังของนโยบายและปัญหาของนโยบาย รวมทั้งหลักการ แนวคิดต่างๆ ที่จะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย 2) นำเสนอทิศทางเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย กระบวนการวางแผน ข้อจำกัดของนโยบาย และการวางแผนปฏิบัติ 3) การวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติ และระบุมความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติจริงกับการวางแผน และ 4) วิเคราะห์ผลของนโยบาย รวมทั้งนโยบายที่คาดหวังและผลลัพธ์ทางการศึกษา สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการทำงานด้านการขับเคลื่อนนโยบาย เพราะจากการศึกษาวิจัยเห็นได้ว่า มีความจำเป็นในการให้ความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ที่จะช่วยทำให้เห็นภาพในการทำงานขับเคลื่อนนโยบายชัดเจนมากยิ่งขึ้น ว่าการขับเคลื่อนนโยบายควรจะต้องมีใครบ้างในกระบวนการ ต้องทำอะไรบ้าง และทำอะไร ที่เป็นแนวทางที่ทำได้จริงและเป็นรูปธรรมซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตเด็กพิการดีขึ้นตามลำดับ

3. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลไกของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ให้เห็นเป็น 3 กลไก ดังนี้ 1. กลไกการบริหารจัดการ 2. กลไกสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือ และ 3. กลไกการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาจะทำให้การนำนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของหน่วยงานกำหนดนโยบายและ สถานศึกษาประสบความสำเร็จ อันจะส่งผลดีต่อคนพิการในการได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถอยู่ในสังคมได้ ตามแผนหลักของประเทศในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ คือ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกลไกของการดำเนินงานเพื่อ

การขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาคนพิการไว้ ดังนี้ ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีมาตรการเพื่อการพัฒนาโลก การประสานงานเครือข่ายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับกระทรวงและองค์กรคนพิการที่ทำงานขับเคลื่อนนโยบายให้ความเห็นตรงกันว่า การประชุมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการได้รับความเห็นและจากการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายในการออกแบบ และให้ข้อคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ แต่ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ทั้งในเรื่องของรูปแบบการทำงานร่วมกัน ระยะเวลาในการประชุม หรือการนำข้อเสนอแนะไปดำเนินการแก้ไข เป็นต้น เนื่องจากการทำงานเรื่องจัดการศึกษาเพื่อคนพิการต้องใช้การบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวง ระหว่างหน่วยงาน ระหว่างองค์กร และการทำงานในระดับชุมชนประกอบเข้าด้วยกันจากหลายฝ่าย ซึ่งต่างยังมีมุมมอง ทศนคติต่อคนพิการที่แตกต่างกัน การรับรู้เป้าประสงค์ที่แท้จริงของนโยบายไม่เท่ากัน การสื่อสารการทำงานในระดับที่ไม่เท่ากันทำให้การดำเนินงานไม่สามารถทำไปพร้อมๆ กันได้ และยุทธศาสตร์ 6 พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีมาตรการคือกำหนดนโยบายด้าน การบริหารจัดการ และกลไกการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพร้อมจัดทำแผนพัฒนาสู่การปฏิบัติ แต่จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติระดับกระทรวงกลับยังไม่พบคู่มือการนำนโยบายการศึกษาของคนพิการสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

4. จากการนำเสนอแนวทางของการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้แก่ 1. สนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กพิการแต่ละคน 2. ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการแต่ละประเภท 3. ควรเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน มีการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการ 4. ส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าโรงเรียน มีการปรับปรุงระบบคัดกรองเด็กพิการ 5. ส่งเสริมให้มีการแนะแนวการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 6. จัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการอย่างเป็นระบบและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้ 7. ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 8. ส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ 9. สนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ 10. ส่งเสริมการจัดอบรมสร้างความเข้าใจกระบวนการนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และ 11. สร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยผู้วิจัยเห็นว่า หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับองค์การของตน รวมถึงการกำหนดแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทกับหน่วยงานของตนจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานขับเคลื่อนนโยบายขององค์กร และในภาพรวม ดังที่ Friedman (2003) ได้กล่าวถึง

ความสำคัญในการกำหนดโครงสร้างองค์การให้เหมาะสมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการวางแผนเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลง มักจะมองการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นเรื่องเทคนิคหรือการบริหารแบบโครงการ ดังนั้นกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญตามลำดับดังนี้ 1) การออกแบบแผนงาน ประกอบด้วย ลำดับของงานและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มาตรฐานการปฏิบัติงาน งบประมาณ ทุน และเวลา 2) การบริหารจัดการแผนงาน โดยกำหนดแผนการดำเนินงาน จัดหาบุคลากร งบประมาณ/ทุนและทรัพยากร กำหนดกระบวนการและวิธีดำเนินงานที่เหมาะสม และ 3) การจัดทำตารางเวลาปฏิบัติงาน และเครื่องมือติดตามควบคุมงานที่เหมาะสม เพื่อให้แผนงานดำเนินไปตามที่กำหนด ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นก็จะนำมาตรการที่เหมาะสมมาใช้ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว แนวทางนี้มีข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การบริหารโครงการต้องมีการควบคุมแผนงาน มีผลลัพธ์ของแผนงาน และมีการป้องกันผลกระทบของโครงการต่อสิ่งแวดล้อม

5. นโยบายการศึกษาของคนพิการจะประสบความสำเร็จได้นั้น ที่ผ่านมามีเกิดจากการเห็นความสำคัญของรัฐบาล ผู้นำระดับกระทรวง ผู้ปฏิบัติการณ์ ผู้นำคนพิการ รวมถึงชุมชน ครอบครัว และคนพิการเองที่ขับเคลื่อนให้กฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆ นั้นมีรายละเอียดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง และด้วยสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์การทำงานในช่วงแรกจะเป็นลักษณะการขอความร่วมมือกัน ซึ่งยังไม่มีแบบแผนและการกำหนดหน้าที่ของภาคส่วนต่างๆ อย่างชัดเจน และยังเป็นความช่วยเหลือกึ่งสงเคราะห์ การทำงานจึงยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร นโยบายที่กำหนดขึ้นจะแสดงออกมาในลักษณะการจัดสรรสวัสดิการต่างๆ ให้คนพิการตามความเหมาะสม ซึ่งความเหมาะสมดังกล่าวเป็นไปตามดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละบุคคลมีมาตรฐานและการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน เมื่อมีการกำหนดนโยบายหนึ่งๆ ออกมาในการส่งเสริมการศึกษาของเด็กพิการ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติทำตามกำลังที่ตนพอจะทำได้ ตามทรัพยากรที่มีอยู่จำนวนบุคลากร และองค์ความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยยังขาดการเรียนรู้กระบวนการนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ถูกต้อง และยังไม่เกิดการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงและปัญหาว่าควรดำเนินการอย่างไรต่อไปให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อเด็กพิการแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะของมยุรี อนุমানราชชน(2556) ที่ทำการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายตั้งแต่ขั้นตอนการก่อตัวของประเด็นปัญหา การกลั่นกรองประเด็นปัญหา การนิยามประเด็นปัญหา การพยากรณ์ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ทางเลือก การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบายสาธารณะ จนถึงการสืบต่อและการยุตินโยบายสาธารณะ ขั้นตอนเหล่านี้มีส่วนช่วยให้เข้าใจว่าในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนโยบายมีบุคคลหรือกลุ่มคนใดเข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย และปัจจัยใดที่มีความเกี่ยวข้องกับขั้นตอนนั้นๆ ในทางปฏิบัติ การกำหนดนโยบายไม่มีพัฒนาการตามลำดับของขั้นตอนที่กล่าวมา เนื่องมาจากการพัฒนานโยบาย

อาจต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในขณะนั้น เช่น ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ และปัจจัยด้านการเมืองที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และทำให้ขั้นตอนของการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่กล่าวมา รวมทั้งกระบวนการกำหนดนโยบายอาจจะดำเนินการไม่ครบทั้ง 9 ขั้นตอน และขั้นตอนเหล่านี้ก็ไม่เป็นไปตามลำดับด้วยเหตุผล ตัวอย่างเช่น ในขณะที่นโยบายไปปฏิบัติ เพิ่งจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่นโยบายต้องการสัมฤทธิ์ผล หรือในขณะที่ประเมินผลนโยบาย ปรากฏว่าโครงการที่นำไปปฏิบัติแล้วภายใต้นโยบายหนึ่งๆ ยังไม่ได้นิยามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือผู้นำนโยบายไปปฏิบัติยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์เหล่านั้น หรือในขณะที่นโยบายไปปฏิบัติเป็นที่เข้าใจกันเองว่ามีความเห็นพ้องกันในประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งแล้ว ทั้งที่ในความเป็นจริงไม่มีความเห็นพ้องใดๆ เลย แม้ว่าขั้นตอนของการกระบวนการนโยบายที่เป็นลำดับนี้มีข้อจำกัด แต่ขั้นตอนเหล่านี้ช่วยให้ผู้ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายสามารถเข้าใจนโยบายหนึ่งๆ ได้ หรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแก่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างตัวแบบเพื่อวิเคราะห์นโยบายได้อย่างเจาะลึกมากขึ้น

หากมีการศึกษากระบวนการนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างถ่องแท้แล้วนั้น จะส่งผลทำให้การปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปอย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จสูงสุดแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการและสังคม

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการเผยแพร่งานวิจัยเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการต่อหน่วยงานที่มีส่วนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กพิการโดยเฉพาะหน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการสนับสนุนด้านความรู้ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาตามความต้องการจำเป็น
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กพิการควรสร้างความชัดเจนเรื่องการจัดการศึกษา โดยปรับกฎหมาย นโยบาย แผนงานและแนวทางดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันเพื่อเพิ่มช่องทางการประยุกต์ใช้ให้กับผู้ปกครอง ครูผู้สอนได้มีสิทธิเลือกแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กพิการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนอกจากจะมีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วยังมีการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ อีกหลายหน่วยตามพ.ร.บ.การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 ที่ระบุให้อำนาจในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่จัดนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย กล่าวคือ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการในระดับอุดมศึกษา
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่จัดโดยที่จัดในรูปแบบนอกระบบและตามอัธยาศัยด้วย
3. ควรมีการศึกษาวิจัยการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการที่จัดโดยศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ (ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551) ด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กล้า ทองขาว. (2534). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ: กรณีศึกษานโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กิตติ บุนนาค. (2536). การนำนโยบายภาษีมูลค่าเพิ่มไปปฏิบัติ: การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์ในธุรกิจโรงแรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เกตุร วงศ์ก่อม. (2548). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: เพทายการพิมพ์
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2529). รายงานการวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2520-2529. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกรมประชาสงเคราะห์, สำนักงาน. (2539). พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534. มปป.
- ทองใบ สุดซารี. (2536). การนำนโยบายของวิทยาลัยครูไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาสหวิทยาลัยอีสานใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บริหารงานการศึกษาพิเศษ, สำนัก. (2555). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555-2559). กระทรวงศึกษาธิการ: ตูลย์สตูดิโอกราฟฟิก.
- เบญจา ชลธานนท์. (2544). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวม. เอกสารการสอนรายวิชาการศึกษา แบบเรียนรวม รหัสวิชา 108601 ตามหลักสูตรสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สำนักงาน. (2554). มาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของคนพิการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.tpso10.org/index.php?option=com_content&view=article&id=139&Itemid=202 [20 มีนาคม 2559]
- ผดุง อารยะวิญญู. (2533). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา.

- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). **การศึกษาระบบการศึกษาพิเศษของไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พงษ์พันธ์ ไชยสิทธิ์. (2557). การคุ้มครองสิทธิคนพิการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทย และประเทศอื่นๆ. วารสาร MFU Connexion: *Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(2557), 100-129.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากล. (2558). **การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมพ์พรรณ วรชุตินธร. (2545). **เอกสารคำสอนรายวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ (1081101)**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2556). **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2544). **โลกาภิวัตน์การเมืองและนโยบายแปรรูป: กรณีบริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด[มหาชน] ประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเดช จันทรศร. (2542). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหชัยบล็อกและการพิมพ์.
- วรเดช จันทรศร. (2554). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- วารี ธีระจิตร. (2537). **การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2538). **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, สำนักงาน. (2551). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551**. กรุงเทพมหานคร: ดีสุวรรณ ซัพพลาย เซอร์วิส.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). **การสำรวจความพิการ พ.ศ.2555**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2557). **นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- โสภณ ชัยวัฒน์กุลวานิช. (2556). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิชนา โฉมวิมล. (2553). **นโยบายสาธารณะ บทวิเคราะห์ช่องว่างเพื่อคนพิการไทย**. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อาคม ใจแก้ว. (2533). **การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Ashman, Adrian, and Elkins. Jhon,. (1994). **Edureating Children with Special Needs**.

2 nd ed. New York: Prentice-Hall.

Birkland T.A. (2001). **An introduction to the policy process: theories, concept, and models of public policy making**. United States of America: M.E.Sharpe.

Cheng Y.C, and Cheung W.M. (1995). A Framework of the analysis of educational policies. **International Journal of educational management**, 9(June 1995), 10-21.

Cochran C.E. (2003). **American Public Policy: An troduction**. United States of America: Thomson Learning.

Friedman R.M. (2003). A Conceptual Framework for Developing and Implementing Effective policy in Children's Mental Health. **Journal of Emotional and Behavioral Disorders**, 11(January 2003), 11-18.

Fullan M. (2001). **The new meaning of educational change**. 3rd ed. New York: Teacher College, Colombia University.

Gearheart, Bill. R, and Mel W. Weishahn,. (1980). **The Handicapped Student in the Regular Classroom**. London: The C.V. Mosby.

Gerston L.N. (1983). **Making public policy: From conflict to resolution**. Illinois: Scott,Foreman and Company.

- Government, Australian. (1986). **Disability services act**. [Online]. Available from : <http://www.comlaw.gov.au/comlaw/Legislation/ActCompilation1.nsf> [2011, July 5].
- Hill M, and Hupe P. (2006). **Implementation, public policy: Governance in theory and in practice**. London: Sage.
- Kirk S.A, Gallagher J.J, and Anastasiow N.J,. (1996). **Educeating Exceptional children**. 7 nd ed. Boston: Houghton Mifflin.
- Levinson B.A, Sutton M., and Winstead T,. (2008). **Education policy as a practice of power: ethnographic methods, democratic options**. [Online]. Available from: <https://www.profile.educ.indiana.edu/portals/123/research/ed%20policy%...20of%20power%20submit.doc> [2010, February 6]
- Lipskey M. (1980). **Street-level Bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services**. New York: Russel Sage Foundation.
- Mazmanian D, and Sabatier P.A. (1989). **Implementation and Public policy**. MarylandUniversity Press of America.
- Ministry of Community Development, Youth and Sports. (2008). **Sporting culture committee report**. Singapore: Author.
- Nagamura R.T, and Smallwood F. (1980). **The politic of policy implementation**. New York: St. Martin Press.
- Pressman J.L, and Wildavsky A.B. (1973). **Implementation: How great expectations in Washington are dashed in Oakland**. London: University of California Press.
- Ripley R.B, and Franklin G.A. (1986). **Policy implementation and bureaucracy**. California: Brooks/Cole Publishing.
- Sabatier P.A. (1999). **Theories of the Policy Process**. London: Cromwell Press.

Tagaki M. (2011). **Men's short-term experience of acquired physical disabilities in Japan.** *Disability Studies Quarterly*, 31(February 2011), 319-344.

The European Union. (2014). **Report on the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD).** Brussels: The European Union.

Van Meter D.S, and Van Horn C. E. (1975). **The policy implementation process: A conceptual framework:** Administration and Society.

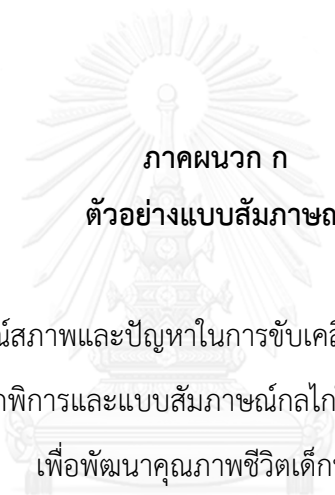
Wildavsky J. (2001). **The Strategic Education Research Program and the Public Value of Research.** *Educational Researcher*, 30(2001), 5-14.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการและแบบสัมภาษณ์กลไกในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์

สภาพและปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง..... หน่วยงานที่สังกัด .....

ปฏิบัติหน้าที่ อนุกรรมการด้านคนพิการ ผู้บริหารระดับกระทรวง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนเด็กพิการ องค์กรคนพิการ ครอบครัวของคนพิการ อื่นๆ(ระบุ).....

ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นเวลา ..... ปี

เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับคนพิการหรือการศึกษาพิเศษหรือไม่ เคย ไม่เคย

หลักสูตรที่อบรม คือ.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

1. ท่านมีความเห็นว่าการกฎหมาย นโยบาย พระราชบัญญัติ และแผนต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในปัจจุบันมีความเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2. ท่านมองว่าในขั้นตอนการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ
ใครควรเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมลักษณะใด

.....

.....

3. ท่านมองว่าอะไรเป็นจุดแข็งในการทำงานของท่านที่ทำให้งานการศึกษาเพื่อคนพิการมี
ความสำเร็จอยู่ในปัจจุบัน

.....

.....

4. ท่านมองว่าอะไรเป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตของเด็กพิการ

.....

.....

5. ท่านคิดว่าในกระบวนการขับเคลื่อนนโยบายยังขาดกระบวนการหรือกลไกใด หรืออยาก
เสนอแนะแนวทางใดในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก
พิการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

.....

.....

วันที่ และ สถานที่ให้สัมภาษณ์

.....

ปฏิบัติกรในการให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณ

ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์

กลไกในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง..... หน่วยงานที่สังกัด .....

ปฏิบัติหน้าที่ อนุกรรมการด้านคนพิการ ผู้บริหารระดับกระทรวง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนเด็กพิการ องค์กรคนพิการ ครอบครัวของคนพิการ อื่นๆ(ระบุ).....

ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นเวลา ..... ปี

เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับคนพิการหรือการศึกษาพิเศษหรือไม่ เคย ไม่เคย

หลักสูตรที่อบรม คือ.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์

1. การเตรียมความพร้อมองค์การหรือบุคลากรของท่านในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็น
อย่างไร.....
.....

2. ท่านมีการเตรียมการด้านกฎ ระเบียบที่จะช่วยสนับสนุน และเอื้ออำนวยต่อการนำ
นโยบายไป

ปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

3. ท่านและองค์กรมีความพร้อมด้านทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร ในการนำ
นโยบายไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4. ท่านมองว่าปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จ และปัจจัยที่บ่งบอกถึงความล้มเหลวในการนำ
นโยบายไปปฏิบัติมีอะไรบ้าง

.....
.....

5. ท่านและองค์กรมีการติดตาม ประเมินผล การให้คำปรึกษาการนำนโยบายไปสู่การ
ปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วันที่ และ สถานที่ให้สัมภาษณ์

.....

ปฏิกริยาในการให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณ

ผู้วิจัย

แบบบันทึกข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้ข้อมูล

.....

ตำแหน่ง

.....

หน่วยงาน ..... ติดต่อ .....

ชื่อเอกสาร

.....

ปีที่พิมพ์

.....

ส่วนที่ 2 บันทึกข้อมูลสถิติ

2.1 จำนวนคนพิการในประเทศไทย

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

2.2 จำนวนคนพิการที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ปี ..... จำนวน ..... คน ข้อมูล

จาก.....

ส่วนที่ 3 บันทึกข้อมูลการองค์ประกอบการขับเคลื่อนนโยบาย

3.1 รายชื่อกฎหมาย นโยบาย พระราชบัญญัติ แผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ

ชื่อแผน/.บ.ร.	ปี	สาระสำคัญ	ออกโดย

3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิการ

ชื่อหน่วยงาน	บทบาท	ภารกิจ

3.3 กิจกรรมในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

ชื่อกิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เข้าร่วม

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

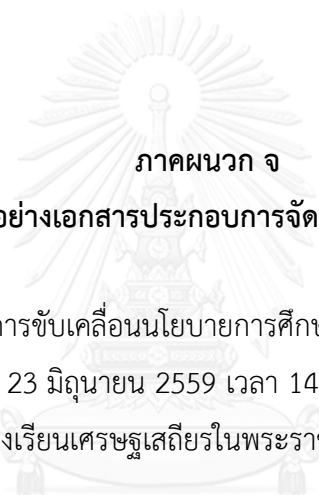
ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่งหน่วยงาน/	วันปี/เดือน/ ที่สัมภาษณ์
1.ดร.พะโยม ชิณวงศ์	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	14 มีนาคม 2559
2.นายประยุทธ์ หลีกคำ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมาย สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย	9 มีนาคม 2559
3.นางอนงค์ ผดุงชีวิต	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัด การศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ และเรียนร่วม สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ	9 มีนาคม 2559
4.นางสาวสอางค์ จงสวัสดิ์พัฒนา	ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและ งบประมาณ สำนักบริหาร การศึกษาขั้นพิเศษ	30 มีนาคม 2559
5.ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ ประธานกรรมการ มูลนิธิสากล เพื่อคนพิการ	3 มีนาคม 2559
6.นายมณฑิเตอร์ บุญตัน	สมาชิกวุฒิสภา และประธาน คณะอนุกรรมการด้านคนพิการ ในคณะกรรมการการพัฒนา สังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ด้อยโอกาส	16 มีนาคม 2559

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่งหน่วยงาน/	วันปี/เดือน/ ที่สัมภาษณ์
7.นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อ การพัฒนาคนพิการ	21 มีนาคม 2559
8.นางจินตนา จันทร์บำรุง	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและ สวัสดิการคนพิการ กรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)	11 มีนาคม 2559
9.นายไพฑูรย์ ศรีทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนครปฐม	10 มีนาคม 2559
10.นางสาวอุณววรรณ มันใจ	ครูชำนาญการ, รองผู้อำนวยการ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัด นครปฐม	10 มีนาคม 2559
11.นายเศรษฐพงษ์ ศรีสุวรรณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ตาว จังหวัดตาก (โรงเรียนต้นแบบ เรียนร่วมดีเด่นอันดับ 1 ระดับประเทศ)	23 เมษายน 2559
12.นางสมพร หวานเสรีจ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร	2 พฤษภาคม 2559

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม(Focus Group)
พิจารณาร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการ
วันที่ 23 มิถุนายน 2559 เวลา 14.00 - 16.00 น.
ณ โรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ กรุงเทพฯ

1. นายสันติสุข ภูมิสุทธีนันท์   ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. นางศิริวรรณ ทองสกุล   ครูชำนาญการ ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. นายชูศักดิ์ จันทยานนท์   นายกสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึมไทย
4. อาจารย์สายใจ สังขพันธุ์   รองผู้อำนวยการโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์
5. นางอาทิตยา นราวรรณ   ตัวแทนจากสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย
6. นางสาวภัทริยา คชศิริ   รองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างเอกสารประกอบการจัดสนทนากลุ่ม

เพื่อพิจารณาร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

วันที่ 23 มิถุนายน 2559 เวลา 14.00-16.00 น.

ณ ห้องประชุมโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ร่างแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ

วันที่ 23 มิถุนายน 2559 ณ โรงเรียนนครราชสีมาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

1. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
1.1 ครูผู้สอนมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และมีทักษะที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้เด็กพิการได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ	สนับสนุนการดำเนินการสอนโดยให้ครูได้รับการฝึกฝนด้านเทคนิควิธีการสอนต่างๆ เพื่อความเหมาะสมกับสภาพและความสามารถของแต่ละเด็กพิการ	กระทรวงศึกษาธิการ : จัดอบรมเทคนิควิธีการสอน การจัดทำเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน วิธีการประเมินเด็กพิการ สถานศึกษา : ส่งบุคลากรเข้าร่วม และประเมินผลลัพธ์ที่เกิดกับบุคลากร ครู : เข้าร่วมการอบรม และประยุกต์ใช้เทคนิคจาก การอบรม พร้อมทั้งจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
1.2 สื่อและเทคโนโลยีสำหรับคนพิการพัฒนาตรงตามความต้องการของคนพิการ	ควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : ทำหน้าที่ ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการ ดำรงชีวิตของคนพิการ เช่น แท็บเล็ตมีเสียงสำหรับคนตาบอด โปรแกรมฝึกทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็ก ออทิสติก เป็นต้น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) : ทำหน้าที่ออกแบบสื่อและเทคโนโลยีเพื่อ

<p>เป้าหมาย (1)</p> <p>1.3 ระบบการเตรียมความพร้อมในเด็กพิการเพื่อรองรับ การก้าวข้ามสู่ระดับที่มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนพิการและครอบครัว</p>	<p>แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา (2)</p>	<p>ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)</p> <p>สนับสนุนการดำรงชีวิตของคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ครู : ทำความเข้าใจ และศึกษาการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของระดับชั้นที่รับผิดชอบ</p> <p>กระทรวงสาธารณสุข : จัดรูปแบบระบบคัดกรองที่มีประสิทธิภาพ, อบรมการคัดกรองเด็กพิการให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อบริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการ : เรียนรู้การคัดกรองเด็กพิการเพื่อบริการให้เด็กพิการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ครู : เรียนรู้เรื่องการคัดกรองฯ และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการประเมินความพร้อมของเด็กพิการ ผู้ปกครอง : เรียนรู้เรื่องการคัดกรองฯ และประสานความร่วมมือกับครู/ประเมินความพร้อมของเด็กพิการ</p>
---	--	--

<p>เป้าหมาย (1)</p> <p>1.4 เกิดบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการ</p>	<p>แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา (2)</p> <p>ส่งเสริมให้มีการแนะแนวการศึกษาเพื่อการมีงานทำของคนพิการในช่วงวัยเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน</p>	<p>ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)</p> <p>กระทรวงแรงงาน : จัดวิทยากรอบรมหลักสูตรบริการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการให้แก่สถานศึกษา</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ : เชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา</p> <p>สถานศึกษา : ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการเข้าอบรม</p> <p>ครูแนะแนว : ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เด็กพิการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพมีหลายรูปแบบ เช่น บริการแนะนำการประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพต่างๆ แนะนำสถานที่บริการจัดหางานคนพิการ เป็นต้น</p>
---	---	---

2. ด้านการส่งเสริมการสร้างฐานข้อมูล องค์กรความรู้ด้านคนพิการ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
2.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านกำลังคน	จัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานได้	กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ : รวบรวมและดูแลฐานข้อมูลคนพิการ จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกันสอดคล้องกับการทำงานขององค์กร กระทรวงศึกษาธิการ : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์กร กระทรวงสาธารณสุข : จัดทำฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและทำการตกลงการใช้ข้อมูลร่วมกัน สอดคล้องกับการทำงานขององค์กร
2.2 นักวิชาการ/นักวิจัยเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านคนพิการ	ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	นักวิชาการ : ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์) : สนับสนุนการศึกษาวิจัยของอาจารย์และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ให้มีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
2.3 หน่วยต่างๆ ในสังคมมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการ	ส่งเสริมนโยบายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะ ความพิการเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของ คนพิการ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) : จัดสรร งบประมาณสนับสนุนการวิจัยวิจัยเกี่ยวกับประเด็น การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ : อุดหนุนรายหัวและการ อุดหนุนบุคลากรอย่างเพียงพอในศูนย์การเรียนรู้ เฉพาะความพิการ ภาคีเครือข่าย : เครือข่ายภาคีคนพิการ ชุมชน ท้องถิ่น ครอบครัว มีบทบาทและส่วนร่วมในการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อให้เกิดศูนย์เรียนรู้ใน พื้นที่มากขึ้น

3. ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ

เป้าหมาย (1)	แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา (2)	ความร่วมมือการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิการ (3)
3.1 หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมเพื่อความสำเร็จในการทำงาน	สนับสนุนให้หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีทรัพยากรเพียงพอ โครงสร้างและลำดับชั้นของการบังคับบัญชาน้อย จำนวนผู้อยู่ใต้การบังคับบัญชา มาก ผู้นำมีภาวะผู้นำ	กระทรวงศึกษาธิการ : จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมและเพียงพอ สถานศึกษา : ศึกษานโยบายและวัตถุประสงค์ของนโยบายให้ชัดเจน
3.2 ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปด้วยดี	ส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อผู้ปฏิบัติจะสามารรถเข้าใจ เห็นด้วย และมีความผูกพันกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อคนพิการ	กระทรวงศึกษาธิการ : จัดการอบรมโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สถานศึกษา,องค์กรคนพิการ : ส่งผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรม
3.3 เกิดระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ	สร้างระบบ กลไกการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง	กระทรวงศึกษาธิการ : สร้างระบบกำกับ ติดตาม สถานศึกษา : ปฏิบัติตามคำแนะนำของระบบกำกับติดตาม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววิภาสิริ บุญชูช่วย เกิดเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พุทธศักราช 2529 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนโพธิสารพิทยากร จังหวัด กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 สาขาวิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีพุทธศักราช 2550 และเข้าศึกษาในระดับปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2557

